

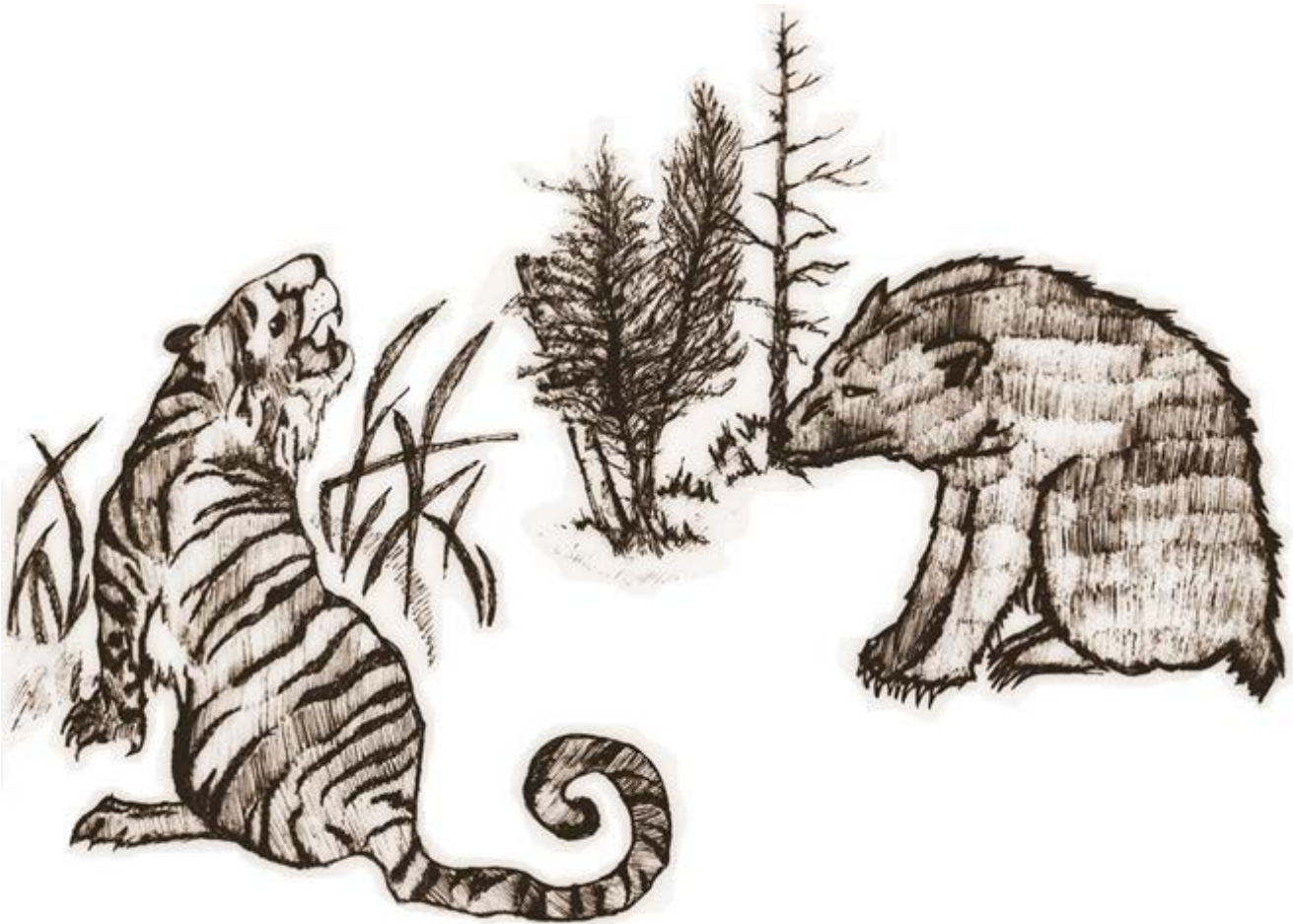

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
MATKAILU-, RAVITSEMIS- JA TALOUSALA

TIE ITÄÄN

Artikkelipaketti Kiinaan ja Etelä-Koreaan matkustaville

TEKIJÄ/T: Noora Linnakoski

Koulutusala Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	
Koulutusohjelma Matkailun koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Noora Linnakoski	
Työn nimi Tie Itään: Artikkelipaketti Kiinaan ja Etelä-Koreaan matkustaville	
Päiväys 16.11.2015	Sivumäärä/Liitteet 74 / 0
Ohjaaja(t) Pauli Verhelä	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Rantapallo Oy	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Matkailun kautta erilaiset ihmiset kohtaavat erilaisissa olosuhteissa. Kulttuureiden välinen kanssakäyminen ei ole aina mutkatonta ja kulttuurierot aiheuttavat haasteita. Opinnäytetyön teoriapohjana toimiva kulttuuri- ja sosiaaliantropologia tarkastelee ihmisten eroavuuksia, mutta pyrkii myös miettimään millä tavalla ihmiset ovat samantaisia.</p> <p>Miten kulttuurit lopulta oikein eroavat toisistaan? Kulttuurieroja pohditaan opinnäytetyön teoria osuudessa Hofsteden kansallisten kulttuurien ulottuvuuksien kautta. Geert Hofsteden mukaan valtaetäisyys, epävarmuuden välttäminen, individualismi ja kollektivismi, maskuliinisuus ja feminiinisyys sekä pitkän ja lyhyen aikavälin orientaatio ovat kansallisten kulttuurien ulottuvuuksia. Näiden viiden ulottuvuuden eroja havainnollistetaan tässä opinnäytetyössä Kiinan ja Suomen ulottuvuuksia tutkimalla ja vertailemalla.</p> <p>Kiinalaiset uskovat epätasa-arvon olevan hyväksyttävää, kun Suomi taas vaalii tasa-arvoa. Kiinalaisessa kulttuurissa liiketoimintasuhteita ja henkilökohtaisia suhteita ei voida erottaa toisistaan. Liiketoiminnan perustana Kiinassa toimivat suhdeverkostot, joiden luominen ei ole helppoa vaan vaatii aikaa, vaivaa ja kärsivällisyyttä. Eroja kiinalaisen ja suomalaisen kulttuurin välillä on paljon, mutta kulttuurien välinen kanssakäyminen voi siitä huolimatta olla hedelmällistä. Matkailijat kohtaavat väistämättä tilanteita, joissa kulttuurierot vaikuttavat ja näkyvät. Matkailijat voivat tiedostamattaan tehdä itsestään jopa "ääliön." Se, mikä on toisessa kulttuurissa normaalia, ei sitä välttämättä toisessa kulttuurissa ole.</p> <p>Opinnäytetyön tuotoksena valmistuu neljä artikkelia sisältävä artikkelipaketti Rantapallo matkailumedian käyttöön. Artikkelit kulkevat otsikoilla teekulttuuri Kiinassa, liikematkailijan kulttuuriopas Kiinaan, katuruokaa Pekingissä ja kylpyläkulttuuri Etelä-Koreassa. Miten kiinalaisesta teestä nautitaan oikeaoppisesti? Mitä liikematkailijan Kiinassa tulisi huomioida? Voiko liikeneuvotteluissa päätyä saunaan vaatteet päällä?</p> <p>Artikkeleita ja opinnäytetyön toiminnallista osuutta sävyttävät omat kokemukseni Kiinassa ja Etelä-Koreassa. Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa perehdytään tarkemmin artikkeleiden aihepiireihin ja vierailaan teemaan sopivissa paikoissa. Luvassa ei ole sankaritarinoita vaan enemminkin epäonnisia kokeiluita tyylillä ääliö ulkomailla. Tietämätön matkailija saa paljon anteeksi, mutta tietyissä tilanteissa, kuten esimerkiksi liikeneuvotteluissa, kantaan kautta oppiminen ei liene kuitenkaan se paras mahdollinen idea.</p>	
Avainsanat Kulttuuriantropologia, kulttuurierot, kulttuurienvälinen viestintä, kulttuurien välinen tutkimus	

Field of Study Tourism, Catering and Domestic Services			
Degree Programme Degree Programme in Tourism			
Author(s) Noora Linnakoski			
Title of Thesis Road to East Article collection for travelers heading to China and South Korea			
Date	16.11.2015	Pages/Appendices	74 / 0
Supervisor(s) Pauli Verhelä			
Client Organisation /Partners Rantapallo Oy			
<p>Abstract</p> <p>People with different backgrounds encounter cross-cultural situations through travelling. Intercultural communication is not always simple and challenges arise due to cultural differences. The theory part of this thesis deals with cultural and social anthropology. Cultural and social anthropology observes differences between people within different nations and cultures, but tries also to understand how people are alike.</p> <p>How do cultures actually differ from each other? In the theory part of this thesis cultural differences are viewed through Geert Hofstede's dimensions of national culture. The theory part deals with Hofstede's five dimensions of national culture which are power distance, uncertainty avoidance, individualism versus collectivism, masculinity versus femininity and long term orientation versus short term orientation. Differences in Hofstede's dimensions of national cultures are demonstrated by comparing China and Finland.</p> <p>People in China are content with the fact that individuals in societies are not equal, whereas Finland cherishes equality. Business and personal relationships cannot be separated in China and the backbone of doing business is creating networks. Creating networks is not simple and requires a lot of time, effort and patience. The differences that exist between Chinese and Finnish culture do not mean that interaction between the cultures could not be productive. Travelers inevitably encounter situations on which cultural differences affect. A traveler can easily make a fool out of himself. Things which are considered normal within one culture may not be normal in the other. Understanding cultural differences might help to overcome unnecessary obstacles.</p> <p>The goal of this thesis is to write four articles for the usage of Rantapallo matkailumedia. The titles of the articles are tea culture in China, business traveler's culture guide book for China, street food in Beijing and bathhouse culture in South Korea. How to enjoy of Chinese tea correctly? What should business travelers take into consideration while negotiating in China? Is it possible to end up in a sauna while doing business?</p> <p>Articles and practice-based part of the thesis contain my own experiences and findings from China and South Korea. Practice-based part of the thesis deals more with the subjects of the articles and places connected to the subjects are visited. This part does not contain heroic stories and glorious discoveries. Rather than that, the stories told in this section are an outcome of unlucky experimentations in which, at least in most of cases, I made a fool out of myself. An ignorant traveler can be forgiven a lot but in certain situations, such as business negotiations, learning through mistakes might not be the best possible way to succeed.</p>			
Keywords Cultural anthropology, cultural differences, intercultural communication, cross-cultural studies			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	KULTTUURI JA SOSIAALIANTROPOLOGIA	6
3	HOFSTEDEN KANSALLISTEN KULTTUURIEN ULOTTUVUUDET	8
3.1	Valtaetäisyys	8
3.2	Epävarmuuden välttäminen	10
3.3	Individualismi ja kollektivismi	11
3.4	Maskuliinisuus ja feminiinisyys	13
3.5	Pitkänaikavälin orientaatio vs. lyhyenaikavälin orientaatio	13
4	MATKAILUN ANTROPOLOGIA	14
4.1	Kulttuurienväliset kohtaamiset	15
4.2	Kulttuurishokki	16
4.3	Kansainvälinen neuvottelu	17
5	KIINAN JA SUOMEN EROT HOFSTEDEN KANSALLISTEN KULTTUURIEN ULOTTUVUUKSISSA ..	19
6	TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	22
7	TIE ITÄÄN	24
7.1	Teekulttuuri Kiinassa	25
7.1.1	Johdatus kiinalaisiin teelaatuihin	26
7.1.2	Kiinalainen teekulttuuri ja tavat	30
7.1.3	Kiinalainen teeseremonia	31
7.1.4	Crowne Plaza Beijing Sun Palace ja kiinalainen tee	33
7.1.5	Maliandao teekatu	34
7.1.6	Artikkeli: Teekulttuuri Kiinassa	36
7.2	Liikematkailijan kulttuuriopas Kiinaan	38
7.2.1	Suhdeverkostot, Guanxi	38
7.2.2	Kasvat	40
7.2.3	Puhuttelu ja käytänteet	43
7.2.4	Artikkeli: Liikematkailijan kulttuuriopas Kiinaan	47
7.3	Katuruokaa Pekingissä	49
7.3.1	Yleisiä katuherkkuja Pekingissä	49
7.3.2	Katuruokan turvallisuus	53
7.3.3	Artikkeli: Katuruokaa Pekingissä	55
7.4	Kylpyläkulttuuri Etelä-Koreassa	56
7.4.1	Ohjeet jjimjilbang vierailuun	61
7.4.2	Artikkeli: Kylpyläkulttuuri Etelä-Koreassa	64
8	POHDINTA	67
	KUVALÄHTEET	69
	LÄHTEET	71

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tuotoksena valmistuu neljä artikkelia sisältävä artikkelipaketti Rantapallo matkailumedian käyttöön. Rantapallo on Suomen suosituin matkailumedia ja kuukaudessa Rantapallon sivustoilla vierailee yli 900 000 lukijaa (Mediakortti).

Opinnäytetyön aihetta etsiessä painotin, että haluan suorittaa opinnäytetyön luovasti ja joustavasti. Toimeksiantajan ehdotuksesta opinnäytetyön suoritustavaksi muodostui artikkelipaketti. Syksystä 2014 alkaen olin kuusi kuukautta töissä Crowne Plaza hotellissa Kiinassa, Pekingissä. Kiinan matkaa ja vaihto-opiskelu aikaa Etelä-Koreassa vuonna 2013 hyödyntäen artikkelien aiheiksi valikoituivat teekulttuuri Kiinassa, liikematkailijan kulttuuriopas Kiinaan, katuruokaa Pekingissä ja kylpyläkulttuuri Etelä-Koreassa. Artikkelien tavoitteena on tarjota lukijoille hyödyllistä ja käytännöllistä tietoa sekä olla viihdyttäviä. Rantapallo matkailumedian tyylin mukaisesti artikkelit ovat kevyitä luettavaa.

Opinnäytetyön teoriapohjaksi valikoitui kulttuuri- ja sosiaaliantropologia, koska aihepiiri tarjosi paljon mahdollisuuksia artikkelipakettia varten. Kulttuuri- ja sosiaaliantropologiaan on liitetty Hofsteden kansallisten kulttuurien ulottuvuudet ja matkailun antropologia tarkoituksena mahdollistaa Kiinan ja Suomen kulttuuristen ja sosiaalisten erojen sekä yhtäläisyyksien tehokas vertaileminen. Näkökulmana opinnäytetyössä on, että kulttuuriset ja sosiaaliset erot vaikuttavat väistämättä yksilöiden kanssakäymiseen toisten kulttuurin edustajien kanssa.

Aiemmat vierailuni Kiinassa ja Etelä-Koreassa auttoivat artikkelien kirjoittamisessa ja opinnäytetyön tekemisessä. Vuonna 2012 osallistuin kuukauden pituiseen vaihto-ohjelmaan Shanghai Second Polytechnic Universityssä Kiinassa. Vuonna 2013 löysin itseni jälleen Aasiasta, vaihto-opiskelemasta Chung-Ang Yliopistosta Seoulista, Etelä-Koreasta. Viiden kuukauden vaihto-opiskelu jakson jälkeen matkani jatkui jo ennestään tuttuun Shanghaihin, jossa olin harjoittelijana kolme kuukautta Intercontinental Shanghai RuiJin Hotellissa. Syksystä 2014 eteenpäin asuin Kiinassa Pekingissä kuusi kuukautta Crowne Plaza Hotellissa työskennellen ja samalla opinnäytetyötä kirjoittaen.

2 KULTTUURI JA SOSIAALIANTROPOLOGIA

Kulttuuri- ja sosiaalianthropologia on kiinnostunut inhimillisestä yhteiskunnasta ja pyrkii selvittämään maailman kulttuurista ja yhteiskunnallista vaihtelua sekä käsitteellistämään ja ymmärtämään sosiaalisten järjestelmien ja ihmisten välisiä yhtäläisyyksiä. Antropologia tarkastelee ihmisten erilaisuutta, mutta yrittää myös selvittää, missä mielessä kaikkien ihmisten voidaan sanoa olevan samanlaisia. (Eriksen 2004, 13–14.)

Kulttuuriantropologialla tarkoitetaan tietoa niistä ihmisyyden puolista, jotka eivät ole luonnollisia vaan liittyvät hankittuihin ja opittuihin ominaisuuksiin. Kulttuurilla käsitteenä on useita erilaisia määritelmiä, mutta yleisesti ottaen kulttuuri voidaan määritellä niiksi kyvyiksi, käsityksiksi ja käyttäytymisen tavoiksi, jotka ihmiset ovat omaksuneet tietyn yhteiskunnan jäseninä. Toisaalta ihmiset ovat luonnostaan samanlaisia, mutta toisaalta he ovat taas hankkineet erilaisia kykyjä ja käsitteitä ja ovat siitä johtuen keskenään erilaisia. (Eriksen 2014, 15–16.)

Sosiaalianthropologia puolestaan tarkoittaa tietoa ihmisistä yhteiskunnissa. Sosiaaliseen järjestelmään kuuluu yhtenäinen normien järjestelmä sanktioineen sekä sellaiset sosiaaliset suhteet, jotka tulevat esille vuorovaikutuksessa. Kaikki sosiaaliset järjestelmät edellyttävät sääntöjä, eli normeja, jotka määräävät toivotun, sallitun ja kielletyn. (Eriksen 2014, 108 – 109.) Sosiaalisen järjestelmien erottaminen toisistaan perustuu siihen, ketkä ovat sosiaalisen suhteen osapuolia ja millainen suhde on, eli toisin sanoen mihin ryhmiin ihminen kuuluu ja ja mikä on näiden ryhmien tarkoitus (Rivers 1924).

Tieteenalana antropologia vertailee eri yhteiskuntien piirteitä ja etsii aktiivisesti uusia ulottuvuuksia vertailulle. Antropologiassa korostuu etnografisen kenttätöiden tärkeys. Kenttätöillä tarkoitetaan perusteellista, lähikuvamaista tutkimusta tietystä sosiaalisesta ja kulttuurisesta ympäristöstä, jossa tutkija oleilee tarkoituksenaan selvittää kulttuurista vaihtelua sekä kehittää teoreettista näkökulmaa kulttuuriin ja yhteiskuntaan. (Eriksen 2014, 17–19.)

Antropologiassa kenttätöiden nähdään olevan yhteiskuntaa ja kulttuuria koskevan uuden tiedon tärkein lähde. Kenttätöiden tarkoituksena on muodostaa tutkitusta ilmiöstä mahdollisimman läheinen ja todennukainen ymmärrys. Antropologit saattavat usein asettua jopa klovnin rooliin kenttätöitä tehdessään. Kielioppivirheet ja virheelliset käyttäytymissäännöt ovat usein loistava lähtökohta kenttätöille ja eroavaisuuksien havaitsemiselle. Ihmisten reaktiot tutkijan käyttökseen antavat tutkijalle käsityksen tutkittavien ajattelutavasta. Vieraisissa yhteiskunnissa sosiaaliseen elämään osallistuessa käyttäytymissäntöjen rikkominen on lähes väistämätöntä, johtuen niiden erilaisuudesta eri kulttuureissa. (Eriksen 2014, 43–45.)

Kentällä asiantuntijan roolin ottaminen muodostaa omat haasteensa. Kenttätöntekijää kohdellaan usein kunnioittavasti ja nöyrästi, minkä vuoksi tutkijalta saattaa jäädä pimentoon puolia, joita paikalliset muukalaisen edessä häpeilevät. Antropologien kirjoittamat tekstit ovat tulosta kenttätöiden pitkistä jaksoista, joita ovat sävyttäneet kyllästymiset, sairaudet, kieltäytymykset, pettymykset ja turhautu-

miset. Yksikään antropologi tuskin pystyy myöntämään kenttätö matkan olleen kauttaaltaan miellyttävä kokemus. Kenttätöön päälimmäinen vaatimus on, että tutkija pyrkii osallistumaan paikalliseen elämään mahdollisimman paljon. On kenttätöön luonteesta riippuvaista, että edellytetäänkö tutkimuksessa strukturoituja haastatteluja, tilastollisia menetelmiä tai muita tekniikoita. Usein kenttätöössä turvaututaan havainnoinnin ja muodollisten, kontrolloitujen tutkimusmenetelmien käyttämiseen. Kenttätöön tärkein tutkimusväline on kenttätöntekijä itse. Osallistuvan havainnoinnin tarkoituksena on päästä mahdollisimman täydellisesti sisään tutkittavaan sosiaaliseen ja kulttuuriseen kenttään. Tutkija yrittää heittäytyä paikallisten elämään ja tehdä itsensä huomaamattomaksi, jotta paikalliset voivat jatkaa elämäänsä tavalliseen tapaan. Tutkijan oma persoonallisuus on keskeisessä asemassa kenttätöitä tehdessä ja erityisesti vuorovaikutustaitojen merkitys korostuu. Kielen puutteellinen hallinta, sukupuolivinouma tai se, että tutkitut yksilöt eivät edusta yhteiskuntaa kokonaisuudessaan voivat muodostua haasteeksi. Jos tarkastelun kohteena ovat ”poikkeukselliset yksilöt”, ei yhteiskunnasta kokonaisuudessa saada paikkansapitävää tietoa. (Eriksen 2014, 44–50.) Martti Grönfors (1982, 95) ei usko että antropologit tai sosiologit voivat todella sisäistää tutkittavien ihmisten tavat ja tunteet. Antropologin ei ole mahdollista saavuttaa emotionaalista sitoutumista rooliin ja roolin asettamiin odotuksiin lyhyen ajan kuluessa, sillä oman yhteisön luomista rooli-odotuksista on mahdotonta luopua.

Antropologian tarkoituksena ei ole vertailla yhteiskuntien paremmuutta vaan lähtökohtana on, että jokainen yhteiskunta määrittelee hyvän elämän omalla tavallaan. Kulttuurirelatismi on antropologian kannalta keskeinen käsite ja sillä tarkoitetaan vieraiden yhteiskuntien mahdollisimman ennakkoluulottomasti ymmärtämistä. Ihmisten elämän ymmärtämiseksi on käsitettävä heidän kokemusmaailmansa. Toisten kansojen arvioiminen omasta näkökulmasta käsin saattaa johtaa toisten kansojen näkemiseen alempiarvoisina ja puutteellisina. Tällaisessa tilanteessa puhutaan etnosentrismistä, eli toisten kansojen arvioimisesta omasta näkökulmasta käsin ja toisten kansojen kuvaamisesta tarkastelijan omien käsitteiden kautta. Etnosentrismi ei salli toisille kansoille erilaisuutta heidän omilla ehdoillaan ja voi vakavasti estää heidän todellisen maailmansa ymmärtämistä. Antropologia edellyttää erilaisten yhteiskuntien ymmärtämistä sellaisena kuin ne näyttäivät sisältä käsin. (Eriksen 2014, 20- 21.)

3 HOFSTEDEN KANSALLISTEN KULTTUURIEN ULOTTUVUUDET

Millä eritavoilla kulttuurit lopulta oikein eroavat toisistaan? Kirjassa *Culture`s consequences: Comparing, Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations*, Geert Hofstede (2001) käsittelee kulttuuria yhteisöön sidonnaisena ihmisen mielen ohjelmointina, joka erottaa eri kulttuurien edustajat toisista kulttuureista. Mielen ohjelmointi käsittää ihmisten ajatusmallit, tunteet ja toiminnan, uskomukset sekä asenteet ja taidot, jotka ohjaavat yksilöiden toimintaa. Ihmisen mielen ohjelmoinnin keskiönä toimivat arvot, jotka heijastuvat sekä yksilöiden että yhteisöjen toimintaan. (Hofstede 2001, 9 – 10.)

Ihmisen mielen ohjelmointi voidaan jakaa yksilötasoon, kollektiiviseen eli yhteisölliseen tasoon sekä universaaliin eli yleismaailmalliseen tasoon. Ihmiskäyttäytymistä tutkittaessa on tärkeää muistaa, että ihminen on aina yksilö. Jokainen ihminen on pohjimmiltaan erilainen ja toimii eri tavalla. Yksilötasolla ihmiset käyttäytyvät hyvinkin eritavoin, vaikka he kuuluisivat samaan yhteisöön. On hankala vetää tarkkaa rajaa kollektiivisen kulttuurin ja yksilön välille tai erottaa poikkeukselliset yksilöt heidän yhteiskuntajärjestelmästänsä. (Hofstede 2001, 2-4.)

Mielen ohjelmointi voidaan periä tai se voidaan oppia syntymisen jälkeen. Universaali taso on läheskokonaan peritty ja se sisältää geneettiset tiedot, jotka ovat yhteisiä kaikille ihmisolennoille. (Hofstede 2001, 2-4.) Tällaisia ominaisuuksia ovat muun muassa ihmisen fyysiset ja psyykkiset perustoiminnot, kuten kyky sosiaaliseen kanssakäymiseen ja kyky ilmaista tunteita eleiden kautta.

Kollektiivisella tasolla useimmat ominaisuudet ovat opittuja ja liittyvät ihmisen sosiaaliseen ympäristöön. Kulttuuriset piirteet kuuluvat kollektiiviselle tasolle ja siihen liittyy ryhmälle ominaiset käyttäytymismallit sekä arvot. Taso jaetaan yhdessä toisten samalla tasolla olevien ihmisten kanssa, jotka ovat käyneet läpi samat oppimisen prosessit eli jakavat keskenään esimerkiksi samantapaiset kodit, koulut, ryhmät ja asuinyhteisöt. (Hofstede 2001, 2-4.)

Kulttuurin eri ulottuvuuksia tutkittaessa huomiota kiinnitetetään ihmisten samanlaisuuteen ja erilaisuuteen. Yleensä tutkimuksissa kuitenkin korostuu enemmän jompikumpi näkökulma. (Hofstede 2001, 26–27.)

3.1 Valtaetäisyys

Kansallisten kulttuurien ulottuvuuksista ensimmäinen on valtaetäisyys. Perusajatuksena valtaetäisyys käsitteessä on ihmisten epätasa-arvoisuus ja sen käsitteleminen eri yhteiskuntien sisällä. Epätasa-arvo yhteiskunnassa voi ilmetä muun muassa ihmisen fyysisten ja henkisten ominaisuuksien, sosiaalisen aseman ja maineen, varakkuuden, vallan ja lakejen sekä oikeuksien ja sääntöjen kautta. Kaikkien alueiden ei tarvitse ilmetä yhtäaikaisesti, sillä epätasa-arvo on luonteeltaan moniulotteista.

Biologisesta näkökulmasta katsottuna dominoiva käytös on ihmisille tyypillistä. Dominoivan käytöksen ilmentyminen riippuu kuitenkin suuresti yhteiskunnasta ja ryhmistä, joihin ihmiset kuuluvat. Yhteiskunnat eroavat toisistaan merkittävästi ja näin ollen yleistäminen kulttuurista toiseen ei ole mahdollista. (Hofstede 2001, 79 - 80.)

Käytännössä mikään yhteiskunta ei ole saavuttanut johdonmukaista tasa-arvoa eri osa-alueiden välillä (Hofstede 2001, 80). Kirjassaan *Culture's consequences: Comparing, Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations*, Geert Hofstede (2001) mukaili George Orwellia (1945) ja totesi kaikkien yhteiskuntien olevan epätasa-arvoisia, mutta joidenkin niistä olevan selvästi epätasa-arvoisempia kuin toiset. Kaikkien nyky-yhteiskuntien sisällä on väistämättä epätasa-arvoisuutta ja ryhmiä, jotka ovat fyysisesti ja henkisesti kehittymättömiä, aliravittuja ja alikoulutettuja, jotka tienaavat vähemmän, nauttivat elämästä vähemmän ja kuolevat nuorempina (Hofstede 2001, 81).

Mauk Mulder (1977) määrittelee vallan mahdollisuudeksi määritellä tai ohjata toisen yksilön käytöstä tai toista yksilöä tiettyyn pisteeseen asti. Valtaetäisyyden Mulder määrittelee epätasa-arvon tasoksi vallan omaavan yksilön ja vähempi valtaisen yksilön välillä. Yksilöt kuuluvat samaan yhteiskuntaan, mutta heillä on eri määrä valtaa. Mulderin mukaan on luonnollista, että enemmän valtaa omaava yksilö pyrkii säilyttämään asemansa valtaa omaavana yksilönä tai pyrkii lisäämään valtaetäisyyttä itsensä ja valtaa vähemmän omaavan yksilön välillä. Mitä suurempi valtaetäisyys yksilöiden välillä on, sitä suurempi on halu lisätä valtaetäisyyttä. Toisaalta taas yksilöt, jotka omaavat valtaa pyrkivät vähentämään valtaetäisyyttä itsensä ja valtaa enemmän omaavien yksilöiden välillä. Mitä pienempi etäisyys enemmän valtaa omaavasta yksilöstä on, sitä suurempi on tarve pyrkiä vähentämään valtaetäisyyttä. (Mulder 1977.) Voidaankin ajatella, että vallanhimo ei ole tyytymättömyyden vaan mielihyvän tuotos. Vallan omistaminen lisää tarvetta saada lisää valtaa. Vaikutusvallattomat ihmiset eivät taas näe tarvetta vähentää valtaetäisyyttä. Tarpeen vallan lisäämiseen omaavat ne, jotka ovat osittain tyytyväisiä ja kokevat tarvitsevänsä lisää valtaa. Kulttuuri itsessään asettaa tason valtaetäisyydelle ja määrittelee tarpeen vähentää tai lisätä valtasuhdetta. (Hofstede 2001, 83–85.)

Suuren valtaetäisyyden maille on tyypillistä vanhempien ihmisten ja omien vanhempien suuri kunnioittaminen. Yksilön itsenäistymiseen ja omien kokemusten hankkimiseen ei rohkaista paljoa. Vanhempiensa turvautuminen voi kestää läpi elämän. Myös lasten välillä vallitsee hierarkia ja esimerkiksi nuorempien lasten odotetaan tottelevan vanhempia sisaruksiaan. Suuren valtaetäisyyden maissa myös opettajaa kunnioitetaan suuresti ja vanhempia opettajia kunnioitetaan enemmän kuin nuorempia. Opetusprosessi on suuren valtaetäisyyden maissa opettajalähtöinen ja opettajan tahtoa seurataan. Oppilaat puhuvat vain kuin heitä pyydetään, eikä opettajia kritisoida julkisesti. Opettajille ei väitetä vastaan ja heitä kohdellaan koulunkin ulkopuolella kunnioittavasti. Opetusprosessi nähdään persoonallisena tapahtumana ja opettajan oletetaan siirtävän viisauttaan oppilailleen, ei välttämättä totuuksia. (Hofstede 2001, 99–101.)

Pienen valtaetäisyyden maille tyypillistä on, että yksilöt koetaan kaltaisinaan niin pian kuin yksilön voidaan todeta kykenevän toimimaan itsenäisesti. Esimerkiksi lasten odotetaan kykenevän ottamaan elämä omaan haltuun mahdollisimman pian. Yksilön omiin kokemuksiin hakuun rohkaistaan, väittely

vanhempien kanssa on mahdollista ja lasten välisten suhteet eivät ole sidonnaisia asemaan. Aikuisena ei välttämättä turvauduta edes tärkeissä asioissa vanhempiin. Opettajien oletetaan kohtelevan oppilaitaan tasavertaisinaan ja oppilaiden oletetaan vastaavasti kohtelevan opettajaa tasavertaisena yksilönä. Oppimisprosessi on oppilaslähtöinen ja oppilaiden oletetaan löytävän oma oppimispolkunsaa. Oppilaat ottavat puheenvuoron luokassa ilman pyytämistä ja heidän oletetaan esittävän kysymyksiä, jos he eivät ymmärrä käsiteltyä asiaa. Opettajan kanssa väittelemine on normaalia ja eriävien mielipiteiden ilmaisu ja kritisointi on sallittua. Erityisen kunnioituksen osoittaminen opettajaa kohtaan kouluajan ulkopuolella ei ole oleellista. Oppimisprosessia voidaan pienen valtaetäisyyden maissa kuvailla persoonattomana tapahtumana, jossa opettajat opettavat oppilaille totuuksia ja asioita. Oppimisprosessin tehokkuus riippuu opettajan ja oppilaan välisen suhteen onnistuneisuudesta ja kommunikaatiosta. (Hofstede 2001, 100–101.)

Ison valtaetäisyyden maissa organisaation hierarkia heijastaa epätasa-arvoa ylempi- ja alempiarvoisten yksilöiden välillä. Päätöksen tekeminen on keskittynyt johdolle ja alaiset olettavat tulevansa johtajan käskytetyiksi. Määräilevän johtamisen ja alaisten läheisen valvonnan uskotaan johtavan haluttuihin tuloksiin, suoriutumiseen ja tuotteliaisuuteen. Ison valtaetäisyyden maissa organisaation sisällä on yleensä enemmän johtajia ja työnvalvojia. Alaisia ohjallaan sääntöjen ja sanktioiden kautta. Tällaisissa maissa on tyypillistä, että hierarkia kätkee tietoa. Tieto ei tule alaisten saataville, vaan jää ensisijaisesti johtajistolle. (Hofstede 2001, 107–108.)

Pienen valtaetäisyyden maissa päätöksenteko järjestelmä on usein hajautunut ja johdolla on käytössään vähemmän valtaa kuin ison valtaetäisyyden maissa. Johtajia ja valvojia on henkilöstössä vähän. Johtajat luottavat henkilökohtaiseen kokemukseen ja alaisiinsa. Neuvottelevan johtajuuden nähdään johtavan tyydytykseen, suoriutumiseen ja tuotteliaisuuteen. Alaiset odottavat johtajiltaan keskustelua ja alaisiin voidaan vaikuttaa parhaiten neuvottelemisen ja perusteluiden avulla. Pienen valtaetäisyyden maissa panostetaan tiedottamisen avoimuuteen ja informaation jakamiseen myös muille kuin johtajistolle. (Hofstede 2001, 107–108.)

3.2 Epävarmuuden välttäminen

Epävarmuus tulevaisuudesta on osana yksilöiden ja yhteiskuntien arkipäivää. Tulevaisuus siirtyy aina kun lähestymme sitä, mutta heijastamme tulevaisuuteen toivomme ja pelkomme. Toisinsanoen elämme alati epävarmuudessa ja tiedostamme sen. (Hofstede 2001, 145–146.)

Kaikkiin asioihin ei pystytä varautumaan etukäteen ja vahva epävarmuus tulevaisuudesta aiheuttaa ahdistusta. Ihmiskunta on kehittänyt erilaisia keinoja, kuten teknologian, lait ja uskonnon, selvitäkseen epävarmasta tulevaisuudesta. Tavat selviytyä epävarmuudesta eri kulttuureissa pohjautuvat kulttuuriseen perimään ja tästä johtuen eri yhteiskunnat reagoivat epävarmuuteen eritavoin. Tavat suhtautua epävarmuuteen ovat muokkautuneet erilaisten instituutioiden, kuten perheen, koulun ja valtion kautta. (Hofstede 2001, 146.) Esimerkiksi lait ja määräykset toimivat keinoina vähentää epävarmuutta ihmisten käyttäytymisessä (Hofstede 1993, 160–161).

Epävarmuuden välttämistä ei pidä sotkea riskien välttämiseen, sillä toisin kuin riskien välttäminen, epävarmuuden välttäminen pyrkii eroon monitulkinnasta. Epävarmuutta heikosti sietävät kulttuurit välttävät monitulkinnallisia tilanteita. Tällaisissa kulttuureissa ihmiset etsivät järjestystä organisaatioissa, instituuteissa ja ihmissuhteissa. Tarkoituksena on tehdä tilanteista selkeästi tulkittavia ja ennalta arvattavia. Epävarmuutta heikosti sietävät kulttuurit ovat usein valmiita ryhtymään riskilliseen käyttäytymiseen, tarkoituksenaan ehkäistä monitulkinnallisten tilanteiden syntymistä. Esimerkiksi riita potentiaalisen vastapuolen kanssa saatetaan aloittaa heti odottamisen sijaan, koska epävarmaa tilaa ei siedetä. Maat, jotka sietävät epävarmuutta paremmin, ilmentävät alempaa tarpeellisuutta kiireisyydelle. Epävarmuutta hyvin sietävissä kulttuureissa tuttujen riskien, kuten esimerkiksi työpaikan vaihtaminen on hyväksyttyä. Myös tuntemattomien riskien ottaminen on hyväksyttyä. (Hofstede 2001, 148.)

Yksilöt, yhteiskunnat ja organisaatiot suhtautuvat epävarmuuden välttämiseen eritavoin. Organisaatiot, siinä missä yksilöt ja yhteiskuntakin, käyttävät hyväkseen teknologiaa, lakeja ja uskontoja välttääkseen epävarmuutta. Organisaatiot omaavat arvoja, joita ne pyrkivät toiminnassaan toteuttamaan. Arvot toteuttaakseen organisaatiot luovat toimintamalleja ja sääntöjä. Toimivat säännöt johtavat toivotunlaisiin tuloksiin ja yhtyvät niiden ihmisten arvoihin, joihin säännöillä yritetään vaikuttaa. Mitä vahvempi kulttuurin taipumus on välttää epävarmuutta, sitä suurempi on myös tarve säännöille. Epävarmuuden välttämisrituaalit organisaatioissa sisältävät esimerkiksi kirjoittamista, muistiinpanojen ottamista, suunnittelua ja ihmisten kouluttamista asiantuntijoiksi. (Hofstede 2001, 146 -148.)

Korkea ahdistuneisuus johtaa korkeaan stressin tasoon ja tarpeeseen olla kiireellinen. Korkean epävarmuuden välttämisen kulttuureissa ahdistuneisuutta puretaan tunteiden näyttämisen kautta. Matalan epävarmuuden välttämisen maissa ahdistusta puretaan passiivisen rentoutumisen kautta ja tunteitaan pitää pystyä hallitsemaan. Korkeampi ahdistuneisuustaso vähentää ihmisen tuntemaa hyvinvointia. (Hofstede 2001, 159–161.)

Uusille ideoille ja muutoksille ollaan avoimempia maissa, joissa epävarmuuden välttäminen on alhaista. Epävarmuutta vahvemmin välttämissä kulttuureissa tarve laeille ja järjestykselle on puolestaan suurempi. Monimuotoisuutta kohtaan ollaan suvaitsevaisempia maissa, jossa epävarmuuden välttäminen on alhaisella tasolla. Korkeasti epävarmuutta välttämissä maissa tuntemattomia asioita pelätään enemmän ja ajatellaan usein, että "se mikä on vierasta, on vaarallista". Sekä ideoissa että säännöissä vahvasti epävarmuutta välttävät maat kaipaavat erityisesti selkeyttä, järjestystä ja puhtautta. Epävarmuutta hyvin sietävät maat puolestaan ovat tyytyväisiä monitulkinnallisuuden, kaaoksen, uutuuksien ja soveltamisen kanssa. (Hofstede 2001, 160–161.)

3.3 Individualismi ja kollektivismi

Tämä luku käsittelee yhteiskunnan sisällä vallitsevaa yksilön ja yhteisön välistä suhdetta. Osassa kulttuureista individualismi eli yksilöllisyys nähdään siunauksena ja hyvinvoinnin lähteenä, kun taas toisissa kulttuureissa individualismin voidaan kokea johtavan jopa yhteiskunnasta vieraantumiseen. Individualismi ja kollektiivisuus eli yhteisöllisyys ovat läheisesti sidonnaisia yhteiskunnassa vallitseviin

sosiaalsiin normeihin. Tästä johtuen individualismi ja kollektiivisuus vaikuttavat yksilön henkiseen ohjelmointiin sekä intituutioiden, kuten koulutuksen, uskonnon ja politiikan rakentumiseen ja toimimiseen. (Hofstede 2001, 209–210.)

Koska individualismi ja kollektiivisuus ovat sidottuja arvojärjestelmään liittyvät niihin moraaliset piirteet. Monet amerikkalaiset kokevat individualismin johtaneen Yhdysvaltojen suurenmoisuuteen, kun taas hyvin erilainen moraalinen asenne löytyy Kiinasta. Mao Zedongille individualismi oli pahuutta. Hänen mielestään individualismi ja liberalismi olivat itsekkyyden julistamista ja kurinvastaisuutta. (Hofstede 2001, 211.) Individualismi oli Maon mielestä pätevää asettamaan yksilön omat tarpeet ryhmän tarpeiden edelle tai yksinkertaisesti saamaan yksilön omistautumaan liiaksi omille asioilleen (Ho 1978, 295–396). Maon anti-individualismi ja pro-kollektivismi aatteet ovat juurtuneet kiinalaiseen perinteeseen (Hofstede 2001, 211). Kollektivistisuus ei tarkoita yksilön hyvinvoinnin tai intressien laiminlyöntiä vaan olettamukena on, että ryhmän hyvinvoinnin säilyminen on paras tae yksilön hyvinvoinnin turvaamiseksi (Ho 1979, 144).

Kollektiivisiä yhteiskuntia on maailmassa enemmän, kuin individualistisia (Hofstede 1993). Individualistisissa yhteiskunnissa ihmisille on tyypillistä elää ydinperheissä. (vanhemmat ja lapset) Kollektiivisissä yhteiskunnissa ihmiset elävät tyypillisesti laajemmissa perheissä, joissa osana ovat isovanhemmat, tädit, sedät ja sukulaiset. (Hofstede 2001, 210.)

Kollektiivisissä perheissä lapset ottavat mielipiteensä muilta. Henkilökohtaisia mielipiteitä ei ole, vaan ne on määritelty ryhmän kesken. Lapsi, joka ilmaisee eriäviä mielipiteitä, voidaan nähdä huonona persoonana. Individualistisessä perheessä lapsia taas rohkaistaan eriäviin mielipiteisiin ja yksilö, joka myötäilee liiaksi muita, nähdään heikkona persoonana. (Hofstede 2001, 229.)

Individualistisessa yhteiskunnassa sidokset yksilöiden välillä eivät ole erityisen vahvat ja yksilöiden oletetaan kykenevän huolehtimaan itsestään ja välittömästä lähipiiristään. Kollektiivisessä yhteiskunnassa perhe on pieni yksikkö, kun taas individualistisessa yhteiskunnassa yksilö nähdään pienimpänä toimijana. Kun lapset kasvavat individualistisissa yhteiskunnissa he ajattelevat itsestään "minuna" eli yksilönä. Tällaisessa yhteiskunnassa yksilön ei oleteta olevan ryhmästä riippuvainen, vaan yksilön oletetaan kykenevän itsenäistymään heti kuin mahdollista. Kollektiivisessä yhteiskunnassa ihmiset ovat syntymästä lähtien osa vahvaa yhtenäistä ryhmää, joka läpi elämän jatkaa ryhmänsä suojelua kyseenalaistamatonta uskollisuutta vastaan. (Hofstede 2001, 225- 227.)

Uskollisuus ryhmää kohtaan on välttämätön ominaisuus kollektiivisessä perheessä. Varat perheessä jaetaan. Jos esimerkiksi yhdellä kahdestakymmenestä henkilöstä on palkallinen työ, käytetään palkka toisten auttamiseen niin, että kaikki ryhmän jäsenet selviävät. Rahallisten seikkojen lisäksi rituaalit kollektiivisissä perheissä ovat todella arvostettuja ja tärkeitä. (Hofstede 2001, 229.)

Individualismi ja kollektiivisuus vaikuttavat henkilöiden ja organisaatioiden välisiin suhteisiin sekä organisaation jäsenten syihin noudattaa organisaation vaatimuksia. Kollektiiviset yhteiskunnat edellyttävät enemmän tunteellista riippuvaisuutta organisaation jäseniltä. Vastaavasti organisaation pitää

osoittaa vaihdossa vastuuta jäsenistään. Useimmiten suuri valtaetäisyys ja kollektiivisuus kulkevat käsi kädessä. (Hofstede 2001, 212–216.)

3.4 Maskuliinisuus ja feminiinisyys

Sukupuoliroolien kaksinaisuus on asia, jonka kanssa eri yhteiskunnat toimivat eritavoilla. Biologiset erot sukupuolien välillä aiheuttavat eroja tunnetasolla ja sosiaalisissa rooleissa. Maailmanlaajuisesti katsottuna melkein kaikki naiset laittavat enemmän arvoa sosiaalisille tavoitteille, kuten ihmissuhteille, toisten auttamiselle ja fyysiselle ympäristölle. Miehet taas asettavat arvoasteikolla korkeammalle omat henkilökohtaiset tavoitteensa, kuten esimerkiksi uran ja tulot. Tavoitteet kuitenkin riippuvat myös paljon maista ja ammatista. (Hofstede 2001, 279.)

Kaikissa yhteiskunnissa tietyt käyttäytymismallit nähdään sopivampina naisille tai sopivampina miehille. Nämä käyttäytymismallit edustavat suhteellisen satunnaisia valintoja, jotka kulttuurin arvot ja perinteet ovat luonneet. Miesten kuuluu olla enemmän huolestuneita taloudesta ja muista saavutuksista, kun naisen tehtävän on taas pitää huolta ihmisistä ja erityisesti lapsista. Ei ole hankala huomata miten roolit yhtyvät biologisiin sukupuoli rooleihin. Nainen synnyttää lapsen ja rintaruokkii sitä, joten hänen täytyy pysyä lapsen kanssa. Yleisesti ottaen miehet käyttäytyvät ”maskuliinisemmin” kuin naiset ja naiset käyttäytyvät ”feminiinisemmin” kuin miehet, vaikkakin ei kaikissa tapauksissa. (Hofstede 2001, 280–284.)

Maskuliiniset maat ovat kilpailukeskeisiä ja yhteiskunnissa korostuu suorittaminen ja menestyksen tavoittelu. Menestyksen määrittelee parhaiten menestynyt yksilö. Arvojen asettaminen alkaa koulutusvaiheesta ja jatkuu läpi yritysikänsä. Feminiinisissä maissa vallitsevat arvot yhteiskunnassa ovat toisista huolehtiminen ja elämän laatu. Elämänlaatu toimii menestyksen mittarina ja joukosta poikkeaminen ei ole ihailtavaa. Voidaan sanoa, että halu olla paras on maskuliinisuutta ja tykkääminen työstään on feminiinisyttä. (What about China?.)

Korkean maskuliinisuuden maissa miesten ja naisten väliset arvot samoissa töissä eroavat enemmän, kuin maissa jossa maskuliinisuuden taso ei ole niin korkea. Maskuliinisuuden arvot vaihtelevat myös ammattin mukaan. (Hofstede 2001, 279.)

3.5 Pitkänaikavälin orientaatio vs. lyhyenaikavälin orientaatio

Lyhyen ja pitkän aikavälin orientaation ulottuvuudet vaikuttavat olevan peräisin Konfutsen opetuksista, josta johtuen ulottuvuutta kutsutaan myös konfutselaiseksi dynamiikaksi. Tämä ulottuvuus käsittelee sitä, kuinka yhteiskunta pyrkii säilyttämään tiettyjä sidoksia meneisyyteensä samalla nykyhetken ja tulevaisuuden kanssa painiessaan. Eri yhteiskunnat suhtautuvat tähän ulottuvuuteen eritavoin. Lyhyen aikavälin suuntautumisen maat pyrkivät säilyttämään kunnianarvoiset perinteensä ja norminsa samalla yhteiskunnallisiin muutoksiin epäluuloisesti suhtautuen. Pitkän aikavälin suuntautumisen maat puolestaan ovat pragmaattisempia eli käytännön läheisempiä ja rohkaisevat muun muassa säästäväisyyteen ja pitkäjänteisyyteen. (What about China?.)

4 MATKAILUN ANTROPOLOGIA

Miksi ja miten matkailu, antropologia ja kulttuurit lopulta kohtaavat? Kiinnostusta matkailun antropologiassa herättää erityisesti erilaisten ihmisten välinen kanssakäyminen. Turismin kautta ihmiset erilaisista yhteiskunnista kohtaavat erilaisissa olosuhteissa. (Stroma 2008, 17–18.)

Matkailu on sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen ilmiö, joka sisältää ihmisten liikkumisen maihin tai paikkoihin heidän tyypillisen asuinympäristönsä ulkopuolelle henkilökohtaisissa tai ammattimaisissa tarkoituksissa. (World Tourism Organization UNWTO.) Turismista on tullut maailmanlaajuinen ilmiö, joka koskettaa eri yhteiskuntia ja on näin ollen kiistatta sidonnainen osa antropologiaa. Matkailu ja antropologia molemmat liittyvät pitkälti erilaisiin ihmisiin ja heidän maailmojensa kohtaamiseen ja ymmärtämiseen. Antropologia on vasta hiljattain alkanut kiinnostua enemmän matkailusta osana tieteenalaa. Matkailu on aikaisemmin nähty kevytmielisenä toimintana ja sitä koskevien ilmiöiden ei ole nähty antropologiassa teoreettisen tiedon tavoittelemisen arvoisena. Ensimmäisen matkailun antropologiaan sidonnaisen tutkimuksen suoritti Nunez vuonna 1963. Ensimmäistä kertaa matkailu nähtiin osana antropologiaa kuitenkin vasta vuonna 1972 Cohenin ansiosta. Cohen painotti matkailun liittymistä sosiologiaan, mutta hänen työllään oli suora yhteys myös matkailun ja antropologian yhdistymiseen. Vuoden 1970 jälkeen alettiin tiedostaa että matkailu on globaalisti ja paikallisesti merkityksellistä ja se liittyy olennaisesti antropologiaan. Nykyään matkailu nähdään maailmanlaajuisena ilmiönä, joka koskettaa väistämättä kaikkia kulttuureja ja aiheuttaa osaltaan myös paljon haasteita ja ongelmia. (Burns, 1-13.) Nashin (1995, 175) mukaan antropologit osallistuvat osaltaan matkailuun ja sen tarkkailuun, pitivät he siitä tai eivät.

Planeetallamme on harvoja paikkoja, joihin turismi ei ole vielä yltänyt. Matkailu sisältää kulttuurienvälisiä kanssakäymistä matkailijoiden liikkeessä oman tyypillisen elinympäristönsä ulkopuolelle ja tavatessa muiden kulttuurien edustajia. Matkailun vaikutusta yhteiskuntiin ja kulttuureihin ei voida kiistää. Matkailu ei välttämättä ole ainoa syy yhteiskuntien ja kulttuureiden muuttumiseen, mutta se on selvästi merkittävässä roolissa yhteiskunnan tai kulttuurin koosta tai sijainista riippumatta. (Burns.)

Turismi voi olla keskeinen aloittaja kansainvälisille kohtaamisille. Se rikkoo kulttuuriryhmien eristäytymisen ja luo ymmärrystä että olemassa on toisia ihmisiä, joilla on erilaisia tapoja toimia ja ajatella. Jotkut turistit opettelevat vierailmassaan maassa puhuttuttavaa kieltä tarkoituksenaan palata tiettyyn kohteeseen. Vastaavasti isäntäkulttuurin edustajat voivat opetella vierailijoiden kieltä tarkoituksenaan markkinoida liiketoimintaa. Henkilökohtaiset ystävyyssuhteet kehittyvät yksilöiden välille mitä epätodennäköisimmin keinoin ja kansainvälisten kohtaamisten näkökulmasta turismin hyödyt voittavat sen haitat. (Hofstede 2001, 452–453.)

Moderni turismi edustaa kaikkein pinnallisinta puolta kulttuurienvälisessä kohtaamisessa. Massaturistit, jotka viettävät kohteessaan kaksi viikkoa esimerkiksi Balilla eivät opi paikallisesta kulttuurista käytännössä yhtään mitään. Isäntä-kulttuurissa työskentelevät työntekijät sen sijaan oppivat turistien kulttuurista enemmän, kuin toisin päin. He näkevät erilaista käyttäytymistä erilaisten kulttuurien välillä, vaikkakin yleensä stereotyyppien tasolla. Heidän muodostamansa käsitykset siitä, miten turistit

elävät omassa kulttuurissaan on vääristynyt. Se, mitä kulttuurit oppivat toisistaan jää hyvin pinnalliselle tasolle. Massaturismin ekologiset vaikutukset voivat olla suotuisia tai epäsuotuisia. Perinteiset tulon lähteet yleensä tuhoutuvat ja kokonaistulot turismista menevät hallituksille ja ulkomaalaisille sijoittajille niin että paikallinen kulttuuri loppupeleissä kärsii enemmän, kuin hyötyy. Turismi on monesta näkökulmasta katsottuna hyvin sekava ”siunaus”. (Hofstede 2001, 452–453.)

Monikulttuurisessa maailmassa selviytyminen on sitä, että yksilön ei tarvitse ajatella, tuntea ja käyttäytyä jonkun toisen mukaisesti tarkoituksenaan olla samaa mieltä käytännön asioissa ja tehdä yhteistyötä. Ihmiset hyvinkin erilaisista kulttuurisista taustoista voivat kanssakäydä hedelmäisesti. Toiset kulttuurit pystyvät kuitenkin tekemään yhteistyötä vieraiden kulttuurien kanssa helpommin, kuin toiset. Kaikkein haasteellisimpina yhteistyökumppaneina nähdään yleensä kansakunnat ja ryhmät, jotka pyrkivät mahdollisimman paljon välttämään epävarmuutta ja näkevät poikkeavat asiat vaarallisina. Ongelmallista on myös tehdä yhteistyötä sellaisten kansakuntien ja ryhmien kanssa, joissa vallitsee tiukka hierarkia, koska yhteistyö keskittyy tällöin yleensä yhden merkityksellisen henkilön toimintaan. Arvot eri maissa ovat säilyneet lähes muuttumattomina ja tulevaisuudessakin maat tulevat olemaan kulttuurisesti hyvin vaihtelevia. Ihmisten arvot ja asenteet muuttuvat, mutta se vaatii paljon aikaa. (Hofstede 2001, 453–454.)

4.1 Kulttuurienväliset kohtaamiset

Historiassa kulttuurienväliset kohtaamiset ovat voineet olla rauhanomaisia, vaihtoon tarkoitettuja tai vihamielisiä. Kulttuurien kohtaamisia ovat aina sävyttäneet vertailu, ennakkoluulot ja stereotypiat. Samat tekijät varjostavat kulttuurien kohtaamisia nykyäänkin. (Hofstede 2001, 423–424.)

Kulttuurienvälinen kontakti ei automaattisesti johda yhteisymmärrykseen. Kohtaamiset ennemminkin osoittavat, että erilaisilla ryhmillä on omat identiteettinsä ja ennakkoluulonsa. Yhden joukon silmissä toisen joukon jäseniä ei välttämättä nähdä yksilöinä vaan heidät nähdään erilaisten stereotyyppien kautta. Perusteettomat stereotypiat vaikuttavat ihmisten käsitykseen tapahtumien kulusta. Jos jonkun joukon edustaja esimerkiksi käyttää väkivaltaa toisen joukon yksilön edustajaan, voi tästä seurata yleistäminen, joka johtaa siihen että kaikki kyseisen joukon edustajat nähdään pahoina. Toisaalta perusteettomat stereotypiat voivat toimia kantavana voimana kommunikoinnin aloittamisessa. (Hofstede 2001, 423–434.)

Kulttuurien kaupallistumisesta matkailun yhteydessä puhuttaessa nähdään, että joissakin tapauksissa matkailijoita vastaanottavat kulttuurit menettävät identiteettiään turismin seurauksena. Uusien elämäntyylien omaksuminen ja vierailta kulttuureilta oppiminen nähdään kulttuuria muokkaavina ja heikentävinä tekijöinä. Tämän näkemyksen mukaan matkailu voi johtaa ”kultturaaliseen riippuvuuteen”, jossa paikallinen kulttuuri taloudellista hyötyä saavuttaakseen alkaa vaalia liiaksi matkailijoiden tarpeita. Identiteetti menetetään, kun paikallinen talous paranee ja isäntä-kulttuuri alkaa käyttäytyä ja ajatella omaksumiensa uusien ”parempien” vaikutteiden mukaisesti. (Stronza 2001, 261 – 278.)

4.2 Kulttuurishokki

Hofsteden (2001) mukaan kansainväliset kohtaamiset, jotka asettavat yksilöt tai ryhmät vieraalle ympäristölle alttiiksi voivat aiheuttaa vakavaa stressiä. Toisessa kulttuurissa vieraileva muukalainen asettuu ikään kuin lapsen saappaisiin ja joutuu opettelemaan yksinkertaisetkin asiat uudestaan. Tämä johtaa usein ahdinkoon, avuttomuuteen ja vihamielisyyteen uutta ympäristöä kohtaan. (Hofstede 2001, 423 -424.) Kulttuurishokki on prosessi, jonka yksilö käy lävitse poikkeaviin olosuhteisiin ja tapahtumiin vieraassa kulttuurissa sopeutuessaan. Eri yksilöt kokevat kulttuurishokin eri tavoin. Monikulttuurisessa merkityksessä kulttuurishokki nähdään askeleena määrittelemättömään epävarmuuteen, jossa yksilö ei tiedä mitä häneltä odotetaan ja mitä hän voi olettaa itseään ympäröiviltä ihmisiltä. Uudessa ympäristössä esimerkiksi käyttäytymismallit ja arvot poikkeavat totutuista. (Pedersen 1995, 1.)

Kulttuurishokista on kehitelty useita eri teorioita. Peter Adler (1975) kuvailee kulttuurishokkia viiden eri vaiheen kautta. Ensimmäinen vaihe on "kuherruskuukausi", jonka aikana yksilö on innostunut ja utelias uudesta ympäristöstä. Toinen vaihe sisältää erkaantumisen tunteen totutusta ja yksilö on hämentynyt uuden kulttuurin vaatimuksista. Yleensä yksilö tuntee syyllisyyttä ja riittämättömyyden tunteita ongelmia kohdatessaan. Kolmannessa vaiheessa uusiin tapoihin totutaan ja kyky toimia uudessa kulttuurissa kehittyy. Tässä kulttuurishokin vaiheessa vihan ja halveksunnan tunteet uutta kulttuuria kohtaan ovat kuitenkin tyypillisiä. Neljännessä vaiheessa yhdentyminen kulttuuriin jatkuu ja yksilö kykenee näkemään sekä hyviä että huonoja puolia omassa ja vieraassa kulttuurissa. Tasapuolinen näkemys mahdollistaa yksilölle oman ja vieraan kulttuurin tulkinnan. Viidennessä vaiheessa yksilö on saavuttanut monikulttuurisuuden tason ja kykenee toimimaan sujuvasti sekä vanhassa että uudessa kulttuurissa. On kuitenkin epäselvää, että ovatko ihmiset kykeneväisiä saavuttamaan ehdotonta monikulttuurisuutta. (Pedersen 1995, 3.)

Sopeutumiseen liittyvät ongelmat johtuvat sekä lähettävästä kulttuurista, että vastaanottavasta kulttuurista. Kaikki alkaa uteliaisuudesta ja aluksi vieras nähdään ikään kuin harvinaisena eläintarhan asukkina. Jos vierailija pysyy kauemmin vieraassa kulttuurissa ja yrittää mukautua kulttuuriin, arvioidaan vieras vastaanottavan kulttuurin standardien mukaisesti ja vieras saatetaan nähdä puutteellisena. Tällöin puhutaan etnosentrismistä. Vierailijassa havaitaan pahoja tapoja, hänet nähdään työkeänä tai liian kohteliaana, naivina, likaisena tai tyhmänä. Jotkut isännät eivät koskaan pääse tämän vaiheen ylitse. Jos vieraalle kulttuurille altistuminen on jatkuvaa ja aktiivista, seuraa tietoisuus siitä, että ihmiset pitää arvioida erilaisten standardien mukaisesti ja pyrkiä ymmärtämään vierailijan käytöstä vierailijan omien standardien mukaisesti. Tällöin kyseessä on polycentrismistä. (Hofstede 2001, 423 -424.)

Epävarmuutta välttävät kulttuurit vastustavat polycentrismiä. Jokatapauksessa yksilöt kulttuurin sisällä vaihtelevat, joten epäsuvaitsevaisissa kulttuureissa vierailija voi kohdata sekä vieraanvaraisia että suvaitsemattomikin isäntiä. Muukalaispelossa (Xenophilia) nähdään, että kaikki vierailijan kulttuurissa on paremmin. Ethnocentrismi tai xenophilia eivät ole terve lähtökohta kulttuureiden väliselle kanssakäymiselle. (Hofstede 2001, 424.)

Arvot on asetettu aikaisin elämässä ja niistä tulee niin luonnollisia, että ne ovat tiedostamattomia. Ulkomaalainen joka panostaa hieman voi oppia kulttuurin pinnallisia ilmaisuja, kuten tervehdyksiä ja käytössääntöjä, mutta todennäköisesti hän ei kykene käsittämään asioiden takana olevia syvempiä arvoja. Ulkomaalainen voi tuomita kulttuurin omien arvojensa mukaisesti ja nähdä toisen kulttuurin puutteellisena. (Hofstede 2001, 423 -424.)

4.3 Kansainvälinen neuvottelu

Hofsteden (2001) mukaan neuvottelut, olivat ne sitten kansainvälisiä tai eivät, jakavat tiettyjä yleismaailmallisia piirteitä. Neuvotteluissa osallisena on aina useampi osapuoli, joiden mielenkiinnon kohteet ja tavoitteet voivat törmätä. Osapuolilla on kuitenkin yhteinen tarve sopimukselle, koska osallistujat tavoittelevat jollain tasolla hyötyä itselleen. (Hofstede 2001, 435–436.)

Eri kulttuurien sisällä neuvottelukäytänteet ovat erilaisia. Kulttuurien edustajat toimivat oman kulttuurinsa sääntöjen ja käytänteiden mukaisesti, eikä toisen kulttuurin käytänteistä ja säännöistä olla aina välttämättä tietoisia. Luottamuksen rakentuminen perustuu toisen osapuolen käytökseen. Eri kulttuurit sietävät monitulkinnallisia tilanteita eritavoin, josta johtuen myös eri kulttuurien neuvottelutavat poikkeavat toisistaan. (Hofstede 2001, 435–436.)

Se, että kansainvälinen neuvottelu edellyttää erilaisia lähestymistapoja, ei ole aina ollut itsestäänselvää. Tehokas kansainvälinen neuvottelu vaatii kulttuuristen arvojen ymmärrystä. Kieli ja kommunikaatiotaidot osaltaan varmistavat, että viesti toiselle osanottajalle välittyy halutulla tavalla. (Hofstede 2001, 436.)

Harvardin neuvottelu projekti (the Harvard Negotiation Project) kehitti neljä periaatetta molemminpuolisesti hyväksyttävään neuvottelutulokseen pääsemiseen. (Fisher & Ury, 1981.)

1. Erotta ihmiset ongelmista. Ihmisillä on usein tapana suhtautua asioihin henkilökohtaisesti. Jos vastustusta ilmenee, voidaan se joissain tapauksissa nähdä jopa henkilökohtaisena hyökkäyksenä. Oman aseman ja itsensä erottaminen käsiteltävistä asioista mahdollistaa ongelmien käsittelyn ilman neuvottelusuhteen kärsimistä. Ihmisiin liittyviä ongelmia ovat neuvottelu osapuolten toisistaan poikkeavat näkemykset, pelon ja vihan tunteet sekä kommunikaatio ongelmat. (Fisher & Ury, 1981.) Ihmisten erottaminen ongelmista edellyttää individualismia. Kollektiivisissa kulttuureissa, joissa suhteet menevät työtehtävien edelle, on ihmisten erottaminen ongelmista mahdotonta. Ihmisistä muodostuu tällaisissa tilanteista usein ongelma numero 1. (Hofstede 2001, 436.)
2. Keskity tarpeisiin, älä asemiin. Perimmäisiä tarpeita tarkasteltaessa on mahdollista löytää ratkaisu, joka hyödyttää molempia osapuolia. Kaikki yksilöt jakavat samoja perustarpeita, kuten turvallisuuden tunteen tavoittelun ja taloudellisen hyvinvoinnin turvaamisen. Määritelläkseen, käsitelläkseen ja ymmärtääkseen molempien osapuolten perimmäisiä tarpeita, tulee molempien osapuolten ilmaista omat tarpeensa selkeästi. Tarpeista keskusteleminen johtaa haluttua päämäärää kohti.

Perimmäisiin tarpeisiin keskittyminen on tärkeää, mutta samalla on pyrittävä olemaan avoin erilaisille ehdotuksille ja mahdollisille uusille ehdotuksille. On tärkeää tiedostaa miksi toinen osapuoli omaa aseman, joka hänellä on tällä hetkellä. (Fisher & Ury, 1981.) Puhtaasti tarpeisiin keskittyminen edellyttää, että neuvottelevien osapuolten valtaetäisyys ei ole suuri. Korkean valtaetäisyyden kulttuureissa neuvotteluasemat ovat usein sidonnaisia valta-asemaan ja tarpeet saatetaan uhrata valta-aseman säilyttämisen vuoksi. (Hofstede 2001, 436.)

3. Kehitä mahdollisuuksia molemminpuoliselle hyötymiselle. Fisherin ja Uryn (1981) mukaan on olemassa esteitä, jotka selkeästi haittaavat ongelmien ratkaisemista neuvotteluissa. Etukäteen itselleen sopivimman ratkaisun päättäminen estää mahdollisten käyttökelpoisten ja vaihtoehtoisten ratkaisujen harkitsemisen. Neuvoteltaessa tulisi olla avoin kaikille vaihtoehdoille, samalla yhteisiin tavoitteisiin keskittyen. On tärkeää määritellä, miten osapuolten tavoitteet eroavat toisistaan. Ajattelutapa, että toisen osapuolen pitäisi itse löytää ratkaisu omaan ongelmaansa, on este neuvotteluiden onnistumiselle. Neuvotteluissa tulisi pyrkiä win-win tilanteeseen eli siihen, että molemmat osapuolet hyötyvät yhteistyöstä. Yksittäisten ongelmien ratkaisemisen sijasta huomiota tulisi näin ollen kiinnittää kokonaisvaltaiseen hyötyyn ja isompiin kokonaisuuksiin. (Fisher & Ury, 1981.)

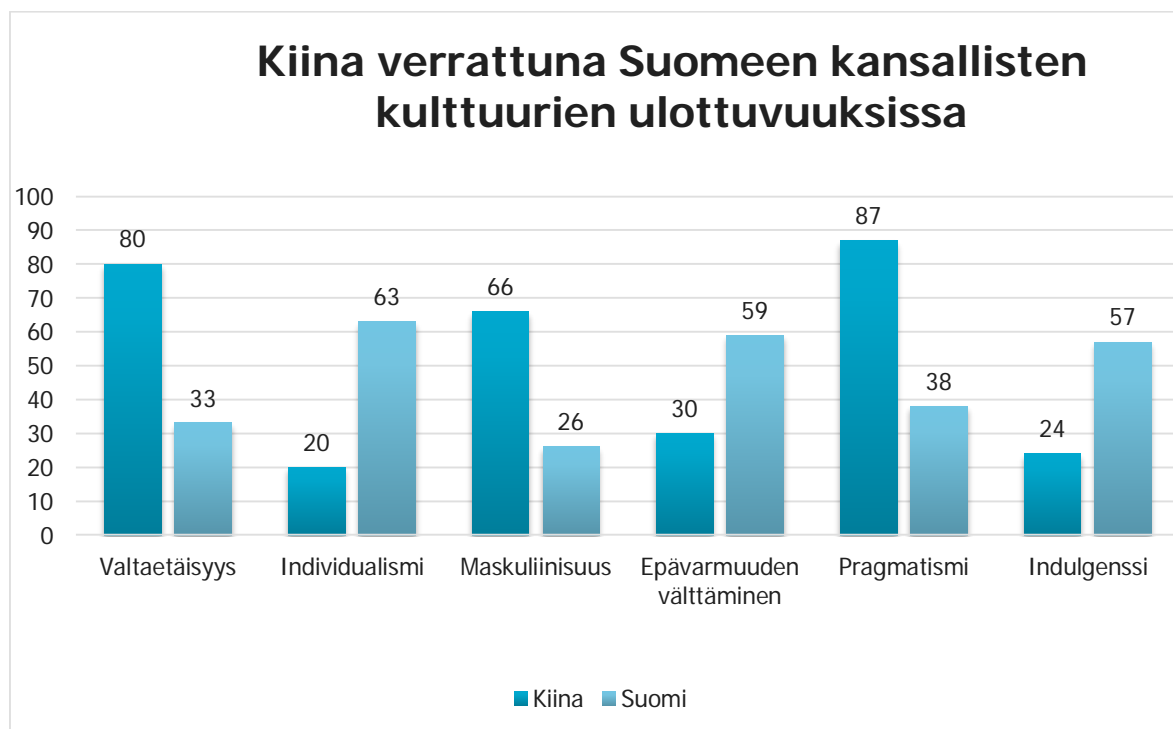
Molemminpuolisen hyödyn saavuttaminen edellyttää osapuolilta joustavuutta ja suvaitsevaisuutta uusille ratkaisuille. Epävarmuutta vahvasti välttäville kulttuureille jotkut ratkaisut ovat tunteellisesti yksinkertaisesti mahdottomuuksia toteuttaa, kun taas epävarmuutta paremmin sietävät kulttuurit eivät vastaavasti välttämättä kykene käsittämään syytä toisen käytökselle. (Hofstede 2001, 436.)

4. Vaadi käyttämään objektiivisia kriteereitä. Tavoitteiden selkeästi törmätessä tulisi käyttää yhteisesti sovittuja kriteereitä lainsäädäntöä, puolueettomuutta ja arvoja seuraten. Ensimmäiseksi on luotava puolueettomat kriteerit, joihin molemmat osapuolet yhtyvät. Ratkaisut tulee perustella selkeästi ja joustaminen sekä avoimuus ovat keskusteltaessa valttia. Tarpeiden törmätessä voidaan palata tarkastelemaan yhteisesti sovittuja kriteerejä. (Fisher & Ury, 1981.)

Objektiivisten kriteereiden käyttäminen edellyttää, että toimijoiden välillä on jaettu tavoittelemisen aihe. Kulttuuriset arvot sisältävät rationalisuuden piirteitä, eli toisin sanoen tunteet, vaistot ja perinteet vaikuttavat yksilöiden toimintaan. Monikulttuurisesta näkökulmasta katsottuna se, mikä on objektiivista toiselle kulttuurille, voi olla toiselle kulttuurille subjektiivista eli henkilökohtaista. (Hofstede 2001, 436.)

5 KIINAN JA SUOMEN EROT HOFSTEDEN KANSALLISTEN KULTTUURIEN ULOTTUVUUKSISSA

Tässä osiossa kansallisten kulttuurien ulottuvuuksia on havainnollistettu vertailemalla Kiinaa Suomeen Hofsteden IBM-tutkimuksen kautta. IBM-tutkimuksessa Hofstede tutki, kuinka kansalliset kulttuurit vaikuttavat työpaikan arvoihin. Vuosina 1967 – 1973 tehty IBM-tutkimus käsitti yli 70 maata. (National cultural dimensions.) Alla oleva taulukosta (KUVIO 1.) voidaan havaita, että ero Suomen ja Kiinan välillä on selkeä kaikkia kansallisen kulttuurin ulottuvuuksia tarkasteltaessa.

KUVIO 1. Kiina verrattuna Suomeen kansallisten kulttuurien ulottuvuuksissa. (mukailltu Geert Hofstede, what about China?.)

Hofsteden IBM-tutkimuksen mukaan Kiinan PDI (Power Distance) eli valtaetäisyys, lukema on 80 ja Kiina onkin yksi korkeimpia valtasuhteita omaavista maista. Kiina on yhteiskunta, joka uskoo, että epätasa-arvo yksilöiden välillä on hyväksyttävää. Johtaja-alainen suhde Kiinassa on polarisoitunut, eli vallan väärinkäyttöä vastaan ei ole puolustusta. Ihmisillä ei pidä myöskään olla tavoitteita oman asemansa yläpuolella. (What about China?.) Epätasa-arvo organisaatioiden sisällä nähdään yleisesti välttämättömänä ja toimintaa edistävänä piirteenä. Johtaja-alainen suhteissa vallan jakautuminen muodostuu hierarkioiden mukaan. Yksilöiden väliseen suhteeseen vaikuttaa myös suhteen laatu, ammattitaito, työtehtävät ja tilanteen kriittisyys. (Hofstede 2001, 79–82.) Kiinalainen kulttuuri arvostaa suuresti asemaa ja hierarkiaa. Kiinassa ajatellaan, että hierarkian ollessa selkeä, ei ihmisten tarvitse hakea omaa paikkaansa. (Zeng 2012.)

Valtaetäisyydessä Suomi saavuttaa lukeman 33, joka on suhteellisen alhainen tulos. Suomi on itsenäisyttä arvostava, hierarkkiaan käytännöllisyyden vuoksi tukeva ja tasa-arvoa vaaliva maa. Valta on hajautettua ja johtajat luottavat alaistensa kokemukseen. Työnantajat olettavat työntekijöiltä oma-

aloitteisuutta ja palautetta toiminnastaan. Työntekijät olettavat, että heidän kanssaan neuvotellaan ja kommunikointi johtajiston ja alaisten välillä on suoraa ja osanottavaa. Vahvasta kontrolloinnista ei pidetä ja suhtautuminen johtajia kohtaan on usein epävirallista. Johtaja-alainen suhde ei ole voimakas. (What about Finland.)

Kansallisten kulttuurien ulottuvuuksista erityisesti valtaetäisyys aiheutti usein haasteita Kiinan harjoitteluitteni aikana. Työtoimenkuvani sisälsi paljon eri osastojen ja johtotasojen välillä toimimista, minkä vuoksi löysin itseni välillä hyvinkin kiusallisista tilanteista. Aluksi eri projektien toteuttamista hankaloitti asia, että eri toimiyksiköiden johtajat näkivät minut alaisenaan. Suurimman osan ajasta työskentelin rivityöläisenä samalla erilaisia projekteja toteuttaen. Projektien toteuttaminen paljastui hankalaksi, sillä eri yksiköiden johtajat eivät olleet innokkaita kuuntelemaan ehdotuksiani tai jakamaan tarvittuja tietoja tai dokumentteja kanssani. Osaston kokouksessa ylemmän johtajan mainittua, että minun on osallistuttava johtajiston kokouksiin aina kuin mahdollista ja tarvittavat tiedot on jaettava kanssani, helpottui eri projektien tekeminen ja tietojen saaminen huomattavasti.

Kiinalainen sana "ren", ihminen, sisältää yksilön henkilökohtaisen yhteiskunnallisen ja kulttuurisen ympäristön, joka tekee henkilön olemassa olosta merkityksellistä. Kiinalaiset tapaavat sopeuttaa näkemyksensä helposti tähän ympäristöön. (Hofstede 2001, 210.) Kiinan IDV (Individualism versus collectivism) lukema on 20 ja Kiina onkin näin ollen vahvasti kollektiivinen kulttuuri, jossa ihmiset toimivat yleensä ryhmän edun mukaisesti. Työntekijöiden sidonnaisuus työpaikkaan on matala, mutta sama ei välttämättä koske työpaikalla olevia henkilöitä. Henkilökohtaiset suhteet menevät Kiinassa usein työpaikan ja työtehtävien edelle. (What about China?.)

Suomen IDV lukema on 63 ja Suomi on individualistinen yhteiskunta. Yksilöiden oletetaan huolehtivan itsestään ja lähipiiristään. Työnantajan ja työntekijän välinen suhde perustuu molemminpuolisen hyödyn tavoitteluun. Uusien työntekijöiden palkkaaminen ja eteneminen uralla perustuu yksilön omiin ansioihin. Johtaminen tapahtuu yksilötasolla ja yksilöitä pyritään kehittämään heidän omien lähtökoh-
tiansa ja tavoitteidensa mukaisesti. (What about Finland?.)

Henkilökohtaisten suhteiden mennessä työpaikan ja työtehtävien edelle, ovat liikesuhteet sidonnaisia yksilöihin. Kiinassa merkityksellisen henkilön yrityksestä lähtiessä, saattaa hänen mukanaan lähteä muita työntekijöitä ja asiakassuhteita. Harjoitteluni aikana Kiinassa vuonna 2014 havaitsin, että merkittävien yksilöiden vaihtaessa työpaikkaa, veivät he mukanaan yleensä myös muita työntekijöitä. Useat työntekijöistä olivat myös aikaisemmin työskennelleet samassa työpaikassa. Liekö sattumaa vai ei?

Kiina on maskuliininen kulttuuri. Yhteiskunta on kilpailuhenkinen ja menestystä ja saavutuksia tavoitteleva. Monet kiinalaiset uhraavat perheen ja vapaa-aikansa työskennelläkseen ja tavoitellakseen menestystä. Kiinalaiset opiskelijat välittävät paljon saamistaan arvosanoista. (What about China?.) Mitä korkeammalle tasolle organisaation hierarkiassa Kiinassa mennään, sitä vähemmän vapaa-aikaa yksilöillä selkeästi on. Johtajiston odotetaan työskentelevän pidempiä työpäiviä ja olevan saavutettavissa

työajan ulkopuolellakin. Kiinassa ei ole epätavallista, että johtajat ilmestyvät töihin hoitamaan äkillisesti ilmenneitä tilanteita kesken vapaapäivän.

Suomi taasen on feminiininen yhteiskunta eli työtä tehdään eläkkeeseen, ei päinvastoin. Konfliktit ratkaistaan kompromissien kautta ja neuvottelemalla. Työelämässä arvostetaan tasa-arvoisuutta, yhteishenkeä sekä työnlaatua. Kannusteina arvostetaan vapaa-aikaa ja joustavuutta. Keskiössä elämässä on hyvinvointi ja henkilöiden asemat eivät näy jokapäiväisessä elämässä. (What about Finland?.)

Lukemalla 30, Kiina voidaan luokitella epävarmuutta suhteellisen hyvin sietäväksi maaksi. Esimerkiksi sääntöjen ja lakejen suhteen ollaan tapauskohtaisesti joustavia. Kulttuurissa siedetään monitulkinnallisia tilanteita hyvin ja jo kiinan kieli itsessään on täynnä monitulkinnallisia ilmaisuja. Kiinalaiset ovat yritteliäitä ja sopeutuvaisia. Kiina on myös erittäin pragmaattinen kulttuuri, eli käytännöllisyyttä arvostetaan suuresti. Pragmaattisuudessa Kiina saavuttaa lukeman 87. Pragmaattisissa kulttuureissa uskotaan, että totuus ja oikeat toimintatavat ovat lujasti sidonnaisia tilanteeseen, asiayhteyteen ja aikaan. Perinteitä muokataan tilanteiden muuttuessa ja kulttuurissa vallitsee vahva taipumus säästää ja investoida. Toisaalta periksiantamattomuus ja pitkäjänteisyys on myös tyypillistä. (What about China?.)

Epävarmuuden välttämässä Suomi saavuttaa 59 pistettä ja Suomi pyrkii välttämään epävarmuutta suhteellisen vahvasti. Käytössääntöjen suhteen saatetaan olla periksiantamattomia ja epäsuvaitsevaisia, sillä epävarmuutta välttävässä kulttuureissa on vahva tarve säännöille. Aika on rahaa ja ihmisillä on sisäinen tarve olla kiireisiä ja työkennellä lujasti. Täsmällisyys on tärkeää ja innovaatioille saateen olla hieman vastahakoisia. Turvallisuus on tärkeä elementti. Kiinasta poiketen Suomi ei ole pragmaattinen maa, vaan lukeutuu 38 pisteen kautta normatiiviseksi maaksi. Tarve ehdottomille totuuksille vallitsee kulttuurin ajattelutavassa. Perinteille asetetaan paljon arvoa ja taipumus esimerkiksi säästää tulevaisuutta varten ei ole vahva. Kulttuurissa keskitytään saavuttamaan tuloksia nopeasti. (What about Finland?.)

Indulgenssi lukema Kiinalla on 24, joka on alhainen. Alhaisen lukeman mailla on taipumus kynnisyteen ja pessimismiin. Vapaa-ajalle ei anneta paljoa arvoa ja mielihyvän haluja pyritään kontrolloimaan. Ihmisillä vallitsee näkemys, että käytöstä rajoitetaan sosiaalisilla normeilla ja itsensä hemmotelu on jollain tasolla väärin. (What about China?.)

Suomi luokitellaan suopeaksi maaksi suhteellisen korkean indulgenssilukeman 57 kautta. Ihmisillä on halu toteuttaa omia mielijohteitaan ja halujaan esimerkiksi elämästä nauttimisen ja hauskanpidon kautta. Suomessa vallitsee yleistettynä positiivinen elämänasenne ja taipumus optimismiin. Ihmiset asettavat paljon arvoa vapaa-ajalle ja käyttävät sen ja rahaa, kuten parhaiten haluavat. (What about Finland?.)

6 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Luovuutta ja joustavuutta tukien tämä opinnäytetyö on luonteeltaan toiminnallinen. Toimintatutkimus voi käyttää hyväkseen erilaisia tutkimusmenetelmiä (Heikkinen 2010, 214). Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät toiminnallisuus, teoreettisuus, tutkimuksellisuus ja raportointi. Tutkimustieto on tapauskohtaista eli tiettyä ajasta, paikasta, tilanteesta tai kohderyhmästä kerättyä. Laadullisessa tutkimuksessa ihmisten mielipiteet, toiveet, kokemukset, arvot, uskomukset, ihanteet ja merkitykset ovat kuvailun kohteena. (Vilka 2010.)

Toiminnan ja tutkimuksen samanaikaisuus sekä pyrkimys saavuttaa välitöntä ja käytännöllistä hyötyä tutkimuksesta ovat toimintatutkimukselle tyypillisiä piirteitä. Toiminnan samanaikainen kehittäminen kuuluu olennaisena osana toimintatutkimukseen. Toimintatutkimuksessa teoria ja käytäntö nähdään toisiaan yhdistävinä tekijöinä. (Heikkinen 2010, 214–215.)

Reflektiivinen ajattelu on tärkeä osa toimintatutkimusta, sillä sen avulla pyritään ymmärtämään toimintaa uudella tapaa ja sitä kautta kehittämään toimintaa (Heikkinen 2010, 219). Esimerkiksi oman kulttuurin toimintakäytännöt otetaan tietoisien harkinnan ja tarkastelun kohteeksi tarkoituksena pohtia millaisia päämääriä ne palvelevat (ks. myös Heikkinen 2010, 219). Tavoitteena on nähdä käytänteet uudessa valossa reflektiivisen ajattelun kautta. Ihmisen toiminta on lajityypillisesti järjen ohjaamaa toimintaa ja ihmisen toiminnan teoreettisuus voidaan juontaa antropologisista lähtökohdista. Ihmisen toimintaan liittyvä tieto on luonteeltaan piilevää tietoa. Toimintatutkimuksen yksi tarkoitus on tehdä hiljaisesta tiedosta järjestyneempää ja tietoisempaa. (Heikkinen 2010, 215–219.)

Toimintatutkimuksessa tutkija on mukana yhteisössä, jota hän tutkii. Tutkija ei tarkastele toimintaa sivullisena, vaan tekee aloitteita ja vaikuttaa kohdeyhteisössään. Toimintatutkija tulkitsee sosiaalista tilannetta omasta näkökulmasta käsin ja toimintatutkimus onkin usein määritelty arvosidonnaiseksi ja subjektiiviseksi. (Heikkinen 2010, 2019) Tämän opinnäytetyön toiminnallinen osuus on suoritettu laadullisen tutkimuksen avulla ja olemalla mukana tutkittavissa yhteisöissä eli kiinalaisessa ja korealaisessa yhteiskunnassa. Toiminnalliselle opinnäytetyölle tyypillisistä aineiston keräämistavoista opinnäytetyössä on käytetty osallistuvaa ja kohdistettua havainnointia sekä systemaattista- ja avointa haastattelua.

Havaintojen teko on osa arkielämäämme ja tärkeä osa sitä, miten hahmotamme ympäristöämme, miten pyrimme ymmärtämään näkemäämme ja kokemaamme sekä miten reagoimme. Muistiinpanoja havainnoiduista tai koetuista asioista ja tilanteista tehdessä on päätettävä missä ja miten muistiinpanoja tekee. Muistiinpanojen tekeminen voi häiritä asioiden luonnollista kulkua ja siksi on suositeltavaa, että muistiinpanojen tekemistä varten varataan sopiva tilanne. (Grönfors 2010, 154–164.)

Osallistuvassa havainnoinnissa vuorovaikutus tapahtuu pääasiassa tutkimuksen kohteiden ehdoilla ja tutkijan osallistuminen vaikuttaa tapahtumien kulkuun mahdollisimman vähän tai ei lainkaan. Varsinkin sosiaaliantropologisessa tutkimuksessa on tyypillistä, että tutkija ottaa muun kuin tutkijan roolin yhteisössä. Kohteina olevien rutiinien oppimista osallistumisen kautta pidetään tärkeinä. (Grönfors 1982, 93.)

Tutkijan jo kohteiden elämään tutustuttuaan ja kokonais käsityksen ryhmästä, sen sosiaalisista suhteista ja kulttuurista omaksuttuaan voidaan tutkimuskohdetta rajata. Kohdistetussa havainnoinnissa voidaan keskittyä esimerkiksi paikkaan, objektiin, toimintaan, tapahtumiin, tilanteisiin, aikaan, osanottajiin ja niin edelleen. (Grönfors 1982, 100–101.)

Avoimessa haastattelussa haastateltavan annetaan puhua asiasta vapaasti ja tutkija pyrkii pitämään huolta siitä, että häntä kiinnostavat tema-alueet tulevat esille. Tällä haastattelumuodolla pyritään minimoimaan tutkijan vaikutus annettuihin vastauksiin. Systemaattista haastattelua voidaan käyttää syventämään, kohdentamaan ja tarkentamaan osallistumalla ja havainnoimalla saatua materiaalia. (Grönfors 1982, 106.)

7 TIE ITÄÄN

Tie itään on opinnäytetyön varsinainen toiminnallinen osuus. Tähän osioon on koottu Kiinassa erityisesti aikavälillä 8.10.2014 - 5.4.2015 kerätty tieto. Apuna toimivat lisäksi vuonna 2011 ja 2013 Shanghaihin suuntautuneet matkat sekä Etelä-Koreassa vuonna 2013 vietetty vaihto-opiskelija aika.

Valmistuin havaintojen tekemiseen perehtymällä teoriaan ja mahdollisiin kulttuurieroihin ennen matkalle lähtöäni. Poikkeavia käyttäytymismalleja matkalla kohdatessani tiesin, misä erot teoriassa johtuivat ja miten minun tulisi toimia. Selvitin etukäteen myös paikkoja, joista mahdollisesti saisin opinnäytetyölleni sopivaa materiaalia ja artikkeleihin solveltuvia kuvia. Tavoitteenani oli viettää mahdollisimman paljon aikaa paikallisten ihmisten kanssa ja heidän tapojanaan noudattaen. Crowne Plaza hotellissa vuonna 2014 työskennellessäni törmäsin päivittäin liikematkailijoihin, jotka olivat tulleet Kiinaan liikeneuvotteluja varten. Crowne Plaza keskittyy kokous- sekä liikematkailuun, minkä vuoksi pääsin työpaikalla puhumaan usein liikematkailusta ja kaupankäynnistä Kiinassa. Töissä kuljetin aina mukani kalenteria, johon pystyin kirjoittamaan tehdyt havainnot sopivan tilaisuuden tullen.

Tie itään osio muodostuu neljästä eri teemasta, joiden pohjalta Rantapallo matkailumerialle suunnatut artikkelit ovat kirjoitettu. Teemoja ovat teekulttuuri Kiinassa, liikematkailijan kulttuuriopas Kiinaan, katuruokaa Pekingissä sekä Kylpyläkulttuuri Etelä-Koreassa. Kiinalaisen teekulttuurin, Pekingiläisen katuruokan ja Etelä-Korealaisen kylpyläkulttuurin yhdistäminen sosiaali ja kulttuuriantropologiaan ja Hofsteden kansallisten kulttuurien ulottuvuuksiin saattaa aluksi kuulostaa kaukaa haeltulta. Matkailijat kohtavat väistämättä kulttuurisia haasteita eri kulttuurien edustajien kanssa toimiessaan ja kulttuurierot voivat näkyä jopa pienissäkin arkisissa asioissa. Tie itään osio ei ole sankaritarina Aasian matkoistani vaan ennemminkin kertomuksia kantapäähän kautta oppimisesta ja paikalliseen elämänmenoon sopeutumisesta.

Vuonna 2013 ja vuonna 2014 Kiinassa suoritettut työharjoittelut poikkeavat toisistaan täysin ja ovat kaksi täysin erilaista matkaa Kiinaan. Vuonna 2013 aikaisempaa kokemusta kulttuurista toimimisesta ei ollut, minkä vuoksi useat asiat ja tilanteet tulivat minulle täytenä yllätyksenä. Vuonna 2014 aikaisempaa kokemusta ja kulttuurin tuntemusta hyväksikäyttäen elämä Kiinassa oli huomattavasti helpompaa. Yksilöiden toimintaa pystyi perustelemaan kulttuuriin sidonnaisilla käytössäännöillä, jolloin ne yhtäkkiä kävivät enemmän järkeen. Vastoinkäymisiä ei osannut ottaa enää henkilökohtaisesti ja ratkaisut useisiin ongelmiin löytyivät kulttuurin käytänteitä noudattaen. Yksilöiden ei voi kuitenkaan olettaa toimivan suoraan kulttuurisen perimänsä mukaisesti. Kulttuuri asettaa yksilön toiminnalle raamit, mutta yksilö loppupeleissä itse päättää kuinka hän toimii ja mitä arvoja noudattaa.

KUVA 1. Shanghai Yuyuan Garden (Linnakoski 2015-02-23.)

7.1 Teekulttuuri Kiinassa

Tee auttaa väsymykseen, lisää henkistä jaksamista ja nostaa energiatasoa. Tee on yhdistetty terveyteen kautta aikojen. Mutta mistä tee on alkujaan lähtöisin? Vanhan uskomuksen mukaan Shen Nong, muinaisen Kiinalaisen maanviljelyn ja yrtilääketieteen isä, löysi teen ja sen terveysvaikutukset sattuman kautta ulkona vettä keittäessään. Teepensaasta tippui kuivuneita lehtiä Shen Nongin veteen ja tuoksusta kiinnostunut Shen Nong päätti maistaa juomaa. Shen Nong tykkäsi juomasta ja huomasi sillä olevan lääkinällisiä vaikutuksia. (Chow & Kramer 1990, 1.)

Toisen legendan mukaan Shen Nong maisteli päivittäin useita erilaisia kasveja selvittääkseen niiden vaikutuksia. Tämä uhkarohkeus johti usein myrkytyksiin ja Shen Nong käytti teetä poistaakseen haitalliset aineet kehostaan. (Chow & Kramer 1990, 1.) Kolmannen uskomuksen mukaan Shen Nongilla oli läpinäkyvä vatsa, joka mahdollisti hänelle kasvien aiheuttamien reaktioiden seuraamisen kehoon. Teen lehtiä maistellessaan Shen Nong havaitsi niiden kulkevan mahan ja suoliston läpi myrkyjä hajoittaen ja samalla elimistöä puhdistaan. (Dong, Lisa 2012.)

Shen Nongin löydöksen jälkeen teen kulutus on kasvanut ja teetä nautitaan ympäri maailman. Aluksi teetä käytettiin lääketieteellisessä merkityksessä, mutta Han Dynastian aikaan, eli yli 2000 vuotta sitten, tee alettiin nähdä uutena juomana. (The history of tea.) Erilaisten kiinalaisten teiden syntymisen ja löytymisen taustalla on lukemattomia mielenkiintoisia tarinoita.

7.1.1 Johdatus kiinalaisiin teelaatuihin

Kiinalainen tee voidaan jakaa seitsemään eri kategoriaan, joita ovat vihreä tee, musta tee, oolong tee, keltainen tee, tumma tee, valkoinen tee sekä yrttitee.

Vihreä teetä valmistettaessa poimitut teen lehdet altistetaan lämmölle, tarkoituksena keskeyttää hapettuminen samalla teenlehtien vihreä väri säilyttäen. Vihreä tee voidaan jakaa höyrytettyyn vihreään teehen, paistettuun vihreään teehen, aurinkokuivattuun vihreään teehen ja paahdettuun vihreään teehen valmistustavan, kuten kuivattamisen ja käsittelemisen mukaisesti. Säännöllinen vihreän teen juominen ehkäisee esimerkiksi syöpää, alentaa veren kolesterolitasoa, suojaa auringon ultravioletti säteilyltä sekä vähentää nikotiinin vaikutusta tupakoivilla. Tunnettuja kiinalaisia vihreän teen laatuja ovat Dragon Well (Long Jin), Green Spiral (Bi Luo Chun), Yellow Mountain Hairy Peak (Huangshan Maofeng), Xinyang Hairy Tip (Xinyang Maojian) ja Liu'an Melon Seed (Liu'an Guapian). (ManTangXiang Tea Group.)

Yellow Mountain Hairy Peak (Huangshan Maofeng) on yksi Kiinan historian tunnetuimmista vihreän teen laaduista. Tätä vihreää teetä tuotetaan Anhuin maakunnassa Huangshan vuorella. Toukokuun puolessa välissä kookkaat nuoret versot poimitaan ja paistetaan. Teenlehdet ovat vihreitä ja hieman kellertäviä, valkoisten karvahaivenien peittämiä ja ne muistuttavat muodoltaan papukaijan kieltä. Seassa on myös kultaisia, kalaa muistuttavia lehtiä, joita kutsutaan kultaisiksi palasiksi. Tee maistuu makealle ja viinimäiselle sekä tuoksuu orkidealle. Uudestaan prosessoidut teen lehdet ovat valkoisten haivenien peittämiä ja niiden muoto muistuttaa vuoren huippua. Kun tähän lisätään tekijä, että lehdet ovat poimittu Huangshan vuorelta, saadaan teelle nimi Yellow Mountain Hairy Peak. Tämän teen taustalla olevan tarinan mukaan vuorilla asusti muinoin vanha mies karvaisen apinan kanssa. Apina oli vanhan miehen ystävä ja auttoi häntä metsästämisessä. Apina kykeni puhumaan ihmisten kieltä. Eräänä päivänä metsästämisessä ollessaan apina huomasi, että vanha metsästäjä katseli vihreää teepuuta, joka kasvoi jyrkänteellä. Apina kertoi metsästäjälle puun olevan hänen esi-isänsä istuttama energiaa palauttava puu. Vaikka kuinka väsynyt olisikin, puun lehdistä valmistetun juoman nauttimisen jälkeen tuntisi olonsa virkeäksi. Vanha metsästäjä pyysi apinaa poimimaan muutamia lehtiä hänelle. Apina kiipesi puuhun ja tiputteli puusta lehtiä, jotka vanha metsästäjä otti vastaan vaatteidensa avulla. Ei aikaakaan, kuin vanhan metsästäjän taskut olivatkin jo pullollaan teelehtiä. Apina ja vanha metsästäjä menivät onnellisina kotiin ja metsästäjä valmisti teetä kuuman veden avulla. Höyry nousi ja kiemurteli ympäri kulhoa, lopulta koko huoneen teen tuoksulla täyttäen. Metsästäjä maistoi teetä ja sen lämmittävä voima tuntui porautuvan suoraan hänen sydämeensä, samalla energiaa ja virkeyttä tuoden. Metsästäjä nimesi teen Hairy Peakiksi, joko halustaan kunnioittaa apina ystävänsä tai ehkä teelehtien ulkomuoto muistutti hänestä apinan karvaista turkkia. (ManTangXiang Tea Group.)

Xinyang Hairy Tip (Xinyang Maojian) on tyypillinen pieni lehtinen pohjoisen Kiinan tee. Xinyang Hairy Tip voidaan jaotella poimimisajankohdan mukaisesti kevät teeksi, (ensimmäiseksi sadoksi) toisen sadon teeksi, kesä teeksi, syksy teeksi sekä White Dew, eli lokakuun teeksi. Tämänkin vihreän teen taustalla on tarina. Kauan aikaa sitten Xinyangissa ei ollut teetä ja sen kansalaiset olivat valtion ja

rikkaiden sortamia. Ihmisillä ei ollut tarpeeksi ruokaa eikä vaatteita ja monet heistä sairastivat tulirokkoa. Tyttö nimeltä Chun Gu päätti löytää keinon auttaa kyläläisiä. Eränä päivänä vanha yrttien keräilijä kertoi Chun Gulle taikapuusta, joka voisi parantaa minkä tahansa sairauden. Puu sijaitsi 99 vuoren ja 99 joen takana kylästä. Chun Gu seurasi vanhan miehen opastusta viettäen 81 päivää vaeltaen. Uupuneena ja sairaana Chun Gu lyyhistyi maahan lähelle lähettä. Vedessä kellui lehti, jonka Chun Gu laittoi suuhunsa. Pian hän tunsu olonsa virkeäksi. Chun Gu käveli lähteen ympäristössä, löysi elämän pelastavan puun ja poimi talteen sen kultaisen siemenen. Puuta vartioiva jumala kertoi Chun Gulle, että siemen tulisi istuttaa kymmenen päivän sisällä, tai muutoin kaikki hänen ponnistelunsa menisivät hukkaan. Chun Gu purskahti itkuun, sillä hän oli varma, ettei kerkeäisi mitenkään takaisin kylään kymmenen päivän sisällä. Jumalolento tunsu myötätuntoa Chun Gua kohtaan ja muutti Chun Gun keltasulkaiseksi, isosilmäiseksi rastaaksi. Rastas pääsi perille kylään nopeasti ja istutti taikapuun siemenen. Nähtyään taimenen nousevan maasta rastas hymyili, mutta kaiken elinvoimansa menetettyään se muuttui lintua muistuttavaksi kiveksi. Kun puu kasvoi isoksi, lensi vuorilta kylään rastas parvi. Rastat ottivat lehtiä puusta ja laittoivat niitä sairaiden kyläläisten suuhun. Kyläläiset toipuivat ja siitä lähtien teepuut ovat olleet Kiinassa suosittuja. (ManTangXiang Tea Group.)

Kevät on ehdottomasti paras kausi juoda vihreää teetä, sillä keväällä vihreän teen laatu ja maku on parhaimmillaan. Yleensä vihreä tee poimitaan ennen Qingmin Festivaalia huhtikuussa ja tuoretta erää kutsutaan nimellä xinchā. Xinchā maistuu raikkaammalle ja on erityisen hyväntuoksuinen sesonkikauden aikana. Vihreää teetä nautittaessa kannattaa huolehtia, että teenlehdet eivät ole kosketuksissa ilman kanssa. Jos jo kertaalleen käytetyt teenlehdet altistuvat ilmalle, muuttuvat ne kellertäväksi ja niiden tuoreus ja maku kärsii. Tästä syystä vihreää teetä nautittaessa teeveden ei kannata antaa loppua täysin. (Xu 2012.)

KUVA 2. Longjin ja Biluochun vihreä tee poikkeavat toisistaan maultaan ja ulkonäöltään (Linnakoski 2014-12-10.)

Musta tee on vihreästä teestä poiketen hapetettua. Mustaa teetä tuotettaessa teepuiden versot käsitellään useiden eri menetelmien kautta, kuten esimerkiksi kuihduttamalla, rullaamalla, kuivattamalla

ja hapettamalla. Tee neste on väriltään punertavan ruskeaa. Kiinassa teelaadut on nimetty syntyneen nesteen värin mukaan ja Kiinassa musta tee tunnetaan tästä johtuen usein punaisena teenä. Mustan teen juominen edistää ruoansulatusta. Tunnettuja mustan teen laatuja ovat Keemun tea (Keemun Gongfu Black Tea), Yunnan Black tea (Dian Hong), Tanyang Congou (Tanyang Gongfu), Sichuan Black Tea (Chuan Hong) ja Lapsang Souchong (Zhengshan Xiaozhong). (ManTangXiang Tea Group.)

Keemun Black Tea (Keemun Gongfu Black Tea) on korkealaatuinen ja Kiinan kuuluisin musta tee. Ensiluokkaisia Keemun teitä tuotetaan muun muassa Keemunin, Guichinin ja Shitain alueilla Kiinassa. Keemun teetä voidaan nauttia siltään, tai maidon tai sokerin kanssa. (ManTangXiang Tea Group.) Kiinalaiset käyttävät kuitenkin harvoin maitoa teessä. Yksi teorioista siitä, miksi maitoa alettiin käyttää mustaa teetä nautittaessa, on että Mongolialaiset toivat tavan mukanaan Eurooppaan. Varsinaisia todisteita tästä ei kuitenkaan ole. Joidenkin ihmisten mukaan tapa sai alkunsa Saksasta tai Ranskasta. Näissä maissa teen juonti ei koskaan kuitenkaan ole saavuttanut suurta suosiota. Tapa kantautui Iso-Britanniaan, josta siitä on muodostunut kansallinen normi ja tee nautitaan yleensä maidon ja sokerin kanssa. (Chow & Kramer 1990, 20.)

Tummaa teetä, kuten esimerkiksi Yunnanin Pu`er teetä, myytiin ennen pääasiassa Kiinan raja-alueilla. Pu`er on väriltään rusehtavan punaista ja se tuotetaan Yunnanin maakunnassa Kiinassa. Pu`er teellä on harvinaislaatuinen tuoksu, se maistuu hieman kitkerälle ja sillä on miellyttävä makea jälkimaku. (ManTangXiang Tea Group.) Pu`er teen makua voidaan myös kuvailla hieman multamaiseksi ja sienimäiseksi. Kiinalaisen yritys-tietouden mukaan pu`er teen nähdään edistävän verenkiertoa ja ruoansulatusta. Pu`er on teelaatu, jonka uskotaan paranevan vanhetessaan. Pu`er tee voidaan jakaa kahteen alaluokkaan, joita ovat Sheng pu`er (un-ripped) ja Shou pu`er (ripped). Sheng pu`er on tehty minimaalisesti prosessoiduista isokokoisista Yunnanin teepuiden lehdistä. Teen ikääntymiselle on luotu suotuisat olosuhteet ja ikääntymistä tarkkaillaan. Tällä tyylillä valmistettua pu`er teetä ikäännytetään yleensä noin 15–20 vuoteen. Syvemmän, rikkaamman, pehmeämmän ja monimutkaisemman maun saamiseksi pu`er teetä voidaan ikäännyttää kauemminkin. (Goodwin.) Maku vaihtelee suuresti ikäännyttämisen kestosta riippuen, mutta tyypillisiä piirteitä Shen pu`er teelaaduille ovat kitkeryys ja pitkäkestoinen makea jälkimaku. Hyvin ikäänntyneet teet ovat täyteläisiä, pehmeitä, kirpakoita sekä tuhteja. (How to identify the differences between raw puerh and cooked puerh 2011.)

Shou pu`er teen (ripped) valmistuksessa käytetään hyväksi lämpöä ja kosteutta, kuten myös oikeanlaisen bakteeri kannan luomista. Tällä tyylillä teen valmistuminen kestää keskimäärin vuoden. Pu`er tee on usein painettu erilaisiin muotoihin eli noin sanotuiksi "teekakuiksi". Muodot tekevät pu`er teen varastoimisesta ja kuljettamisesta käytännöllisempää. Pu`er teetä saa kuitenkin myös tyypillisenä irtoversiona. (Goodwin.) Maultaan Shou pu`er teet ovat hienostuneita, rikkaita ja täyteläisiä. Sheng pu`er teestä poiketen maku ei ole kitkerä. (How to identify the differences between raw puerh and cooked puerh 2011.)

Pu`er teekakku halkaistaan veitsellä, jolloin siitä voidaan murtaa palasia. Pu`er tee huuhdellaan muutamiaan otteeseen ennen käyttämistä lähestulkoon kiehuvalle vedelle. Valmistuksessa kannattaa muistaa, että veden lämpötilan tulee olla noin 95 astetta parhaan maun saavuttamiseksi. Liian kuuma vesi

kitkeröittää teen ja tekee siitä voimakkaan makuista. Teetä haudutetaan 15 sekunnista 30 sekuntiin. (Goodwin.)

Oolong tee on osittain hapetettu teelaatu. Kiinalaisista teelaaduista oolongin tuottaminen on työläintä ja vie paljon aikaa. Kiinnitys, kuivuttaminen, ravistaminen, osittainen hapettaminen ja rullaus ovat oolong teen valmistamiseen liittyviä vaiheita. Oolong teen hauduttaminen on monimutkaisinta, josta johtuen oolong teetä kutsutaan myös Kong Fu teeksi ja sitä käytetään usein kiinalaisissa teeseremonioissa. Oolong teen jälkimaku on virkistävä ja melonimainen. (ManTangXiang Tea Group.)

Esimerkiksi Tie Guanyin (Anxi Iron Mercy Goddess) ja Red Robe (Da Hong Pao) ovat tunnettuja kiinalaisia oolong teelaatuja. Tie guanyin tee on saavuttanut suuren suosion Kiinassa sekä ulkomailla. Maultaan tie guanyin on makea, kukkaisu ja se omaa omalaatuisen virkistävän ja hedelmäisen maun. Jälkimaku on rikas ja pitkäkestoinen. Tie guanyi teen taustalla on tarina maanviljelijästä nimeltä Wei. Wei oli omistautunut buddhisti ja palvoi armon jumalatar. Useiden vuosikymmenien ajan hän ojensi kupillisen teetä jumalattaren patsaan eteen aamuin illoin. Eräänä yönä hän näki unta lähteestä, jonka läheisyydessä kasvoi ainutlaatuinen kukkiva ja hyväntuoksuinen teepuu. Seuraavana päivänä maanviljelijä seurasi unessa näkemäänsä reittiä ja löysi lähteen sekä unessaan näkemänsä ainutlaatuisen teepuun. Teenlehdet olivat ovaalin muotoisia, smaragdinvihreitä ja teepuunversot olivat tuoreita ja punertavia. Wei otti puun mukaansa, istutti sen rautaiseen ruokkuun ja hoiti sitä. Unen puun sijainnista Weille lähetti armon jumalatar, Goddess of Mercy, jonka mukaan tee on nimetty. (ManTangXiang Tea Group.) Paras aika juoda Tie guanyin teetä on syksyllä ja teen valmistamisessa käytetyn veden lämpötilan tulisi olla noin 100 celsiusen paikkeilla (Xu 2012).

Keltainen ja valkoinen tee ovat harvinaisempia teelaatuja. Keltaisen teen valmistusprosessi on samankaltainen vihreän teen valmistusprosessin kanssa. Tee kuivataan hitaammin, josta johtuen lehdistä tulee keltaisempia ja eri makuista. Jun Mountain Silver Needle (Junshan Jintzen) on kuuluisa Kiinalainen keltainen tee, jota tuotetaan Junshanin saarella, Dongtin järvellä. Saaren olosuhteet antavat teelle erityisen hyvän värin, tuoksun, maun ja ulkonäön. Valkoiseen teehen käytetään samoja teenlehtiä kuin vihreään teehen, mutta teetä ei käsitellä paljoa ja siihen käytetään teepuun nuoria lehtiä, jotka kuivataan auringon alla. Valkoisella ja keltaisella teellä molemmilla on hieno ja omalaatuinen ulkonäkö, tuoksu ja maku. (ManTangXiang Tea Group.)

Yrttiteessä hyödynnetään esimerkiksi kukkia, juuria, hedelmiä, marjoja ja siemeniä perinteisten teenlehtien lisäksi. Kukka- ja hedelmäteet luokitellaan yrttitee kategorian alaisuuteen. Esimerkiksi jasmii- nitee valmistetaan lisäämällä jasmiininkukkia prosessoitavaksi menevien teenlehtien sekaan, jolloin kukkaismaku imeytyy teen lehtiin ja maut kietoutuvat toisiinsa. Krysanteemitee on toinen tunnettu esimerkki kukkateestä. Krysanteemiteen kanssa voidaan tarjoilla sokeria. (ManTangXiang Tea Group.) Teen valmistaminen ja teen tarjoilemisetiketit vaihtelevat eri teelaatujen mukaisesti. Hyvänä yleis- sääntönä voidaan pitää, että perinteisen kiinalaisen teen kanssa ei tarjota maitoa tai sokeria, sillä maito ja sokeri peittävät kiinalaiselle teelle ominaisia makuja. Mustan teen kanssa voidaan kuitenkin tarjota maitoa ja sokeria. Yrttiteiden kanssa voidaan tarjota sokeria. Tee yhdistetään terveyteen, josta

johtuen teen kanssa käytetään yleensä erityistä, terveellisempää sokeria, jota kutsutaan nimellä rock candy.

KUVA 3. Pheony hydragea kukkaisteen ja tie guanyin oolong teen oikeaoppinen tarjoilu (Linnakoski 2014-12-10.)

7.1.2 Kiinalainen teekulttuuri ja tavat

Millaisissa tilaisuuksissa Kiinassa sitten juodaan teetä? Teellä on suuri merkitys kiinalaisessa kulttuurissa ja teetä nautitaan niin arkisissa, kuin merkityksellisemmissäkin tilaisuuksissa.

Tyypillisessä Kiinalaisessa hääseremoniassa morsian ja puoliso polvistuvat vanhempiensa eteen ja tarjoavat näille teetä. Tällä eleellä osoitetaan kiitollisuutta vanhempia kohtaan. Tästä syystä Kiinassa sanotaankin, että vanhemmat "haluavat juoda miniän teetä", kun he toivovat poikansa avioituvan. (Chinese Tea Customs 2001–2011.)

Nuoret sukupolvet kunnioittavat vanhempia sukupolvia teen kautta. Yleisenä käytäntönä Kiinassa on ollut, että alempi asemaisista ihmiset organisaatioissa ja perheissä tarjoavat teetä ylemmän aseman omaaville. Tämä käytäntö on heikentynyt aikojen saatossa ja nykyään on normaalia, johtajat kaatavat teetä ravintoloissa alaisilleen ja vanhemmat tarjoilevat teetä lapsilleen. Virallisissa tilaisuuksissa on kuitenkin noudatettava tätä käytäntöä. On epäkohteliasta olettaa, että ylempi asemainen henkilö tarjoilisi teetä alemmille. (Chinese Tea Customs 2001–2011.)

Teen tarjoileminen voidaan yhdistää anteeksi pyytämiseen. Teetä käytetään anteeksi pyytämisen keinona, kun on aika esittää vakava anteeksi pyyntö ja sanat eivät yksinkertaisesti riitä. Teen tarjoileminen on tällöin osoitus katumuksesta ja alistuvuudesta. (Chinese Tea Customs 2001–2011.)

Qing dynastian (1644 – 1912) aikaan hallitsija tykkäsi vieraillla valtakunnassa arkisiin vaatteisiin pukeutuneena. Palvelijoiden tuli pitää matalaa profiilia niin, ettei hallitsijan henkilöllisyys paljastuisi. Eräänä päivänä hallitsija kaatoi palvelijalleen teetä, joka oli suunnaton kunnia. Yleisen käytänteen mukaan palvelija halusi nousta ylös ja kumartaa hallitsijalleen. Hän ei kuitenkaan voinut tehdä tätä, sillä se olisi paljastanut hallitsijan henkilöllisyyden. Kumartamisen sijaan palvelija kopautti pöytää kahdella sormella, ikään kuin kumartaakseen ja kunnioitusta ja kiitollisuutta osoittaakseen. Tätä elettä käytetään nykypäivänäkin teen kaatamisesta kiittämiseen. Yleensä tässä eleessä käytetään koukistettua etu- ja keskisormea, mutta tavasta on useita muunnelmia. (Chinese Tea Customs 2001–2011.) Sanallinen kiittäminen on yleistä, mutta esimerkiksi keskellä neuvottelemista tätä elettä voidaan hyödyntää. Usein ihmiset myös kiittävät tarjoilijaa sanallisesti samanaikaisesti pöytää kopauttamalla.

Teetalot ovat paikkoja, joihin voi mennä nauttimaan teestä ja sosialisoitumaan. Teetalot ovat suosittuja kohteita matkailijoille. Useimmat teetalot (teahouse) Shanghaissa vaihtavat teelehdet ilman edestä. Tätä ei kuitenkaan mainosteta liiaksi, sillä se lisää teen menekkiä. (Xu 2012.) Pekingissä toimii sama periaate, joten henkilökunnalta kannattaa halutessaan tiedustella asiasta. Teelaaduista tietämystä osoittaessaan saa usein arvostusta osakseen.

7.1.3 Kiinalainen teeseremonia

Kiinalainen teeseremonia syntyi kunnioituksesta luontoa ja rauhaa kohtaan. Teeseremoniassa yhdistyvät kungfutselaisuuden, taolaisuuden ja buddhismen filosofiat. Teeseremonioiden historia yltää 1200 vuoden päähän Tang dynastian aikaan. (Rotaru 2013.)

KUVA 4. Tunnelman luomiseksi kiinalaisessa teeseremoniassa käytetään kauniita esineitä ja teen valmistusvälineitä (Linnakoski 2014-12-10.)

Kiinalaisessa teeseremoniassa tavoitellaan täydellisyyttä. Seremoniaan on valmistauduttava etukäteen ja tunnelman ja valmistusvälineiden on oltava hyvät. Kiinalaiset uskovat, että asenteet ja tunteet välittyvät henkilöltä toiselle todella helposti. Tästä johtuen teeseremonian suorittajan täytyy olla positiivinen ja rentoutunut, jotta kiinalaiselle teeseremonialle tyypillinen ainutlaatuinen ja rauhallinen tunnelma saadaan välitettyä. Tästä johtuen tärkeään osaan nousee myös fyysinen ympäristö, jossa seremonia suoritetaan. Kiinalaiset tykkäävät käyttää kauniita esineitä ja teenvalmistus tarvikkeita luodakseen sopivan tunnelman seremoniaa varten. (KUVA 4.) Teenvalmistustarvikkeista löytyy yleensä vähintään savinen tai posliininen teepannu, teevesi kannu, 3-4 teekuppia, valmistusalusta sekä teesihti. (KUVA 5.) Puhtaan veden merkitystä ei voida korostaa liikaa. Täydellisyys vaatii täydellistä vettä. Huippulaatuiset teelehdet saadaan huonolla vedellä muutettua helposti huonolaatuiseksi teeksi. (Rotaru 2013.)

KUVA 5. Kiinalaisia teenvalmistustarvikkeita (Linnakoski 2014-12-10.)

Yksi tunnetuimmista kiinalaisista teeseremonioista on Gongfu teeseremonia, joka tunnetaan myös nimellä Kungfu teeseremonia. Teelaadulla on korkea merkitys teeseremoniassa. Gongfu teeseremonian yhteydessä tarjoillaan yleensä oolongteetä, joskin joissain tapauksissa voidaan käyttää myös Pu`er teetä. Teetä valitessa on tärkeää kiinnittää huomiota teen fyysisiin sekä henkisiin ominaisuuksiin. Fyysisiä ominaisuuksia ovat maku, tuoksu ja ulkomuoto, kun taas henkisiä ominaisuuksia ovat teen historia, nimi ja alkuperä. Gongfu tarkoittaa kirjaimellisesti teen valmistamista vaivannäön kautta. Vaivannäkeminen teen valmistuksessa osoittaa kunnioitusta teen nauttijoita kohtaan. Tästä johtuen teentarjoilijalla on merkittävä osa teeseremoniassa. Tarjoilun tulee olla rentoa, hienostunutta ja erilaisten käsiliikkeiden, eleiden ja perinteisten kiinalaisten vaatteiden sävyttämää. Viime vuosien aikana Gongfu teeseremonia on kaupallistunut huomasti ja siitä on tullut suosittua viihdettä turisteille. (Rotaru 2013.)

7.1.4 Crowne Plaza Beijing Sun Palace ja kiinalainen tee

Aikavälillä 8.10.2014 – 15.1.2014 työskentelin Crowne Plaza Beijing Sun Palacen aulabaarissa ja päivittäin pääsin tarkkailemaan kiinalaisen teen valmistusta. Hotelli oli ulkoistanut teenvalmistuksen ja laadukkaiden kiinalaisten teiden tarjoilemisesta ja valmistamisesta vastasi erilliset ”teetytöt”. Teetytöt olivat korkeasti kouluttautuneita ammattilaisia, jotka tiesivät oikeat lämpötilat ja salat eri teelaatujen valmistamiselle. Aulabaarin USP (Unique Selling Proposition) oli Yunnannin maakunnassa tuotetut teet ja erityisesti Pu`er tee. Vaikkakin teen tarjoilu ja valmistaminen oli hotellissa ulkoistettu, oli eri teelaatujen ja niiden erojen tunteminen tärkeää kaikille aulabaarin työntekijöille. Kiinalaisia laadukkaampia teitä saivat kuitenkin valmistaa ja tarjoilla vain teetytöt.

Kiinassa teekulttuuri näkyy kaikkialla. Tee tuntui usein olevan ratkaisu kaikkeen. Oli kyseessä sitten väsymys, vatsakivut, kuukautiskivut, turvotus tai tylsyys oli ratkaisuna yleensä tee. Ruokailun jälkeen kiinalaiset ystäväni varmistivat, että takahuoneeseen oli valmistettu minulle kupillinen ruoansulatusta edistävää pu`er teetä. Aluksi asia tuntui minusta hämmäntävältä, varsinkin työtovereiden usuttaessa

minua ryystämään tulikuumaa teetä. Ryystettäessä suuhun otetaan samaan aikaan ilmaa minkä seurauksena nautittu neste viilenee. Tähän en koskaan oppinut, vaan löysin itseni aina puhaltelusta kuppiin kiinalaisten kavereideni päätänsä vieressä pudistellen ja minua ryystämään kehoittaen. Ryystäminen tuntui oudolta, mutta ryystämiseni sai kiinalaiset työkaverini usein hymyilemään tyytyväisinä.

7.1.5 Maliandao teekatu

7.12.2014 vierailin Pekingissä ensimmäistä kertaa Maliandao kadulla, joka on tunnettu teestä. Kadulla oli lukuisia pieniä teekauppoja sekä suuria ostoskeskuksia täynnä teen ja teetarvikkeiden myyjiä. Mitä tahansa teehen liittyvää etsiikin, tältä Pekingin kadulta sen hyvin todennäköisesti löytää. Kaupat olivat täynnä mitä kauneimpia teepannuja, teesettejä, pöytiä ja tietenkin myös useita eri teelaatuja. Tällä alueella neljä tuntia vierähti hyvin nopeasti kiinalaiseen teekulttuuriin perehtyessä.

Useimmat teenmyyjät antavat maistaa teetä ennen ostamista, eivätkä suutu vaikka teetä ei lopulta ostaisikaan. He jatkavat kuitenkin eri teelaatujen ehdottamista kaupanteko luonnollisesti mielessään. Kauppoja tehdessään kannattaa muistaa, että alueen hinnoissa on neuvottelunvaraa. Kiinankielen taito on suuri etu neuvoteltaessa. Alueella ollessani en nähnyt itseni lisäksi ainuttakaan ulkomaalaista, eivätkä useimmat kauppiat puhuneet englantia. Alueella on kuitenkin myös englantia osaavia kauppiaita.

Alueella sijaitsee Beijing International Tea Center, jossa vietin aikaa useamman tunnin. Neljännessä kerroksessa sijaitsee ManTangXiang Tea Groupin toimitilat, joissa pystyi perehtymään kiinalaiseen teekulttuuriin. Tiloihin saapuessani minut toivotettiin tervetulleeksi ja sain jopa oppaan mukaani kerrotuani olevani kiinnostunut kiinalaisesta teekulttuurista. Oppaani englantia ei ollut sujuvaa, mutta hän käytti sekä kiinaa että englantia kommunikoidakseen kanssani. Tiloissa oli tietoa eri teelaaduista ja tarinoista niiden takaa. Kiinassa useiden eri teiden syntyperästä on olemassa tarina.

KUVA 6. Maliandao teekadun valikoima on monipuolinen (Linnakoski 2014-12-07.)

Oppaani tarjosi minulle vihreää teetä toimipisteessään ja kertoi samalla toiminnastaan. Vihreän teen hän tarjoili vihreän teen tarjoiluseremonian mukaisesti. Seremonian mukaan jo valmiiksi puhtaat teekupit huuhdellaan lämpimällä vedellä puhtauden ja tahrattomuuden varmistamiseksi. Vihreän teen maku, kuten muidenkin teiden maku, saattaa kärsiä, mikäli hauduttamisessa käytetään liian kuumaa vettä. Vihreätä teetä valmistaessa veden lämpötilan tulisi olla 70 ja 80 celsiuksen välillä. Haudutusveden lämpötilaa hallitakseen ammattimaisten teen valmistajien voi nähdä usein kaatavan kiehuvaa vettä astiasta toiseen tarkoituksenaan viilentää keitinveettä. Ennen hauduttamista teen päälle kaadetaan kuumaa vettä. (ManTangXiang Tea Group.) Tietyt teelaadut huuhdellaan kuumalla vedellä useampaan kertaan ennen hauduttamista. Kaikki vihreän teen laadut eivät kuitenkaan edellytä huuhtelemista.

Teelehtien päälle vettä kaataessa teepannua nostetaan ja lasketaan rytmikkäästi kolme kertaa. Tätä käytäntöä kutsutaan feenikslintu menetelmäksi. Menetelmä liittyy uskomukseen, jonka mukaan feenikslintu nyökkää vierailleen kolme kertaa toivottaakseen heidät tervetulleiksi. Tällä käytänteellä on omat etunsa, kuten esimerkiksi keitinveden lämpötilaan vaikuttamisen mahdollisuus, veden hapettaminen paremman maun takaamiseksi sekä teelehtien saaminen huokoisemmiksi. (How To Make Green Tea Brewing Secrets FAQ Guide 2006–2014.)

Buddhalaisen tarinan mukaan armon jumalatar (Guanyin) pitelee käsissään valkoista jade pulloa, joka sisältää taianomaista vettä, jolla voidaan karkottaa sairaudet ja epäonni. Jumalattaren tavoin teen valmistaja toivottaa vieraille hyvää onnea teetä tarjotessaan. Vihreän teen arvostamiselle ominaista on valmistamisen tarkkaileminen sekä tuoksusta ja mausta nauttiminen. (ManTangXiang Tea Group.)

Vihreän teen nauttimisen jälkeen ostin kotia viemiseksi Pu-er (普洱茶) teekakun oppaani avustuksella. Hintaa teekakulla oli 100 Rmb eli noin 13 euroa. Teekakussa on 357 grammaa teetä.

KUVA 7. Puer teekakku (Linnakoski 2014-12-07.)

Satuin paikalle Beijing International Tea centeriin hyvään aikaan, sillä neljännessä kerroksessa oli käynnissä ManTangXiang Tea Groupin järjestämä teehenkinen tapahtuma. Tapahtumassa tarjottiin

erilaisia teitä, viinejä sekä teeleipiä. Useat ihmiset tulivat juttelemaan minulle, joskin kiinaksi. Kinan kielen taitoni ei ole hyvä, mutta kykenen ymmärtämään ja kommunikoimaan ihmisten kanssa perusasioihin liittyen. Tapahtumassa oli useita esiintyjä ja esiintyjät soittivat muun muassa perinteisiä kiinalaisia instrumentteja. Ohjelma oli samantapaista, mitä on tarjoilla useimmissa Pekingin teetaloissa.

Vierailin Maliandao teekadulla Pekingissä asumiseni aikana kolmesti. Ostin kaikki teetuliaiseni Maliandao teekadulta ja esittelin kadun myös teestä kiinnostuneille ystäville. Loppuajasta kiinankielen taitoni oli kehittynyt, joten kommunikointi oli helpompaa ja hinnat olivat kohdillaan jo kaupankäyntiä aloittaessa. Ymmärsin myös enemmän erilaisista teelaaduista, joka selkeästi nostatti myyjien arvostusta minua kohtaan. Maliandao teekadulla vierähti aina aikaa enemmän, kuin olisi kuvitellut, sillä ihmiset olivat todella ystävällisiä ja kiinnostuneita ulkomaalaisista. Yleensä vierailuilla huomasin eksyneeni leikkimään kiinalaisten teekauppiaiden lasten kanssa.

7.1.6 Artikkelit: Teekulttuuri Kiinassa

Teekulttuuri Kiinassa

Teekulttuuri Kiinassa on rikas ja teehen liittyy useita uskomuksia. Teen oikeaoppisesti nauttaminen onnistuu helposti muutamaa käytännön vinkkiä noudattaen.

Vanhan kiinalaisen uskomuksen mukaan kiinalaisen maanviljelyn ja yrtilääketieteen isä Shen Nong, löysi teen ja sen terveysvaikutukset sattumalta. Teepensaasta tippui kuivuneita lehtiä Shen Nongin keitinveeten ja tuoksusta kiinnostunut Shen Nong maistoi juomaa. Shen Nong ihastui juoman makuun ja havaitsi sillä olevan lääketieteellisiä vaikutuksia.

Perinteinen kiinalainen tee voidaan jakaa seitsemään eri kategoriaan, joita ovat vihreä tee, punainen tee, oolong tee, keltainen tee, tumma tee (Pu'er), valkoinen tee sekä yrtilitee. Länsimaalainen musta tee tunnetaan Kiinassa punaisena teenä johtuen teenesteen punaisesta väristä. Länsimaissa nimitys musta tee perustuu sen sijaan teelehtien mustaan väriin. Kiinassa mustaa teetä halutessaan kannattaa siis tiedustella punaista teetä.

Matkailija – näin nautit kiinalaisesta teestä oikeaoppisesti

Teen valmistus- ja tarjoilemisetiketit vaihtelevat eri teelaatujen mukaisesti. Hyvä yleissääntö on, että perinteisten kiinalaisten teiden kanssa ei käytetä maitoa tai sokeria, sillä ne peittävät kiinalaiselle teelle ominaisia makuja. Punaisen teen, eli länsimaisen mustan teen, kanssa voi käyttää sokeria ja maitoa. Yrtiliteiden, kuten esimerkiksi kukkateen kanssa voi käyttää sokeria.

Vihreää teetä kannattaa juoda erityisesti keväällä, sillä silloin vihreän teen laatu ja maku ovat parhaimmillaan. Syksyllä parhaimmillaan on tie guanyin tee, joka kuuluu oolong teelaatuihin. Talvella Kiinassa erityisesti pu`er teen juonti on suosittua, johtuen sen terveysvaikutuksista. Yrtiliteetouden

mukaan pu`er teen nähdään edistävän verenkiertoa ja ruoansulatusta. Yunnanin maakunnassa tuotetulla pu`er teellä on omaperäinen maku, jota kuvaillaan usein hieman multamaiseksi ja sienimäiseksi. Kiinassa vierailevan kannattaakin ehdottomasti kokeilla pu`er teetä.

Qing dynastian (1644–1912) aikaan hallitsija Qian Long vieraili usein valtakunnassaan arkisiin vaatteisiin pukeutuneena. Palvelijoiden tuli pitää matalaa profiilia niin, ettei hallitsijan henkilöllisyys paljastuisi. Eräänä päivänä hallitsija kaatoi yhdelle palvelijalleen teetä, joka oli suunnaton kunnian osoitus palvelijaa kohtaan. Palvelija halusi nousta ylös ja kumartaa hallitsijalleen, mutta ei kuitenkaan voinut tehdä tätä, sillä se olisi paljastanut hallitsijan henkilöllisyyden. Kumartamisen sijaan palvelija kopautti pöytää kahdella sormella, ikään kuin kumartaakseen ja osoittaakseen kiitollisuutta hallitsijalleen. Tätä elettä käytetään nykypäivänakin teen kaatajan kiittämiseen. Yleensä tässä eleessä käytetään koukistettua etu- ja keskisormea, mutta tavasta on useita eri muunnelmia. Sanallinen kiittäminen on nykyään yleistä, mutta keskellä tärkeää keskustelua ollessaan voi myös kopauttaa pöytää kiittääkseen tarjoilijaa.

Tee yhdistetään kunnioitukseen Kiinassa. Yleisenä käytäntönä Kiinassa on ollut, että alempi asemaiset ihmiset organisaatioissa ja perheissä tarjoavat teetä ylemmän aseman omaaville. Tämä käytäntö on heikentynyt aikojen saatossa ja nykyään on normaalia, että johtajat kaatavat teetä ravintoloissa alaisilleen. Virallisissa tilaisuuksissa on kuitenkin epäkohteliasta olettaa, että ylemmässä asemassa oleva henkilö tarjoilisi teetä alaiselleen.

Tutustu kiinalaiseen teekulttuuriin Pekingissä

Maliandao teekatu (Maliandao Tea Street) Pekingissä on täynnä lukemattomia erilaisia teekauppoja, ja se on mitä parhain paikka teenystäville. Liikkeet Maliandao kadulla tarjoavat mahdollisuuden maistaa eri teelaatuja ennen niiden varsinaista ostamista. Maliandao teekadulla sijaitsee Beijing International Tea Centre, jonka tiloista löytyy tietoa eri teelaaduista ja niiden historiasta.

Maliandao teekatu sijaitsee osoitteessa:

Num.11, Maoliandao Road, Xuanwu District. 地址: 宣武区马连道路11号

Teetalot (teahouse) ovat paikkoja, joihin voi mennä viettämään aikaa ja nauttimaan teestä. Teetalot ovat suosittuja kohteita matkailijoille ja niissä voi tutustua kiinalaiseen teeseremoniaan. Useimmat teetalot Pekingissä ja Shanghaissa vaihtavat teelehdet pyydettyä ilman erillistä lisämaksua.

Laoshe Teahouse on Pekingissä matkailijoiden keskuudessa tunnettu teetalo ja se sijaitsee Qianmen kadulla. Teen lisäksi Laoshe teetalossa järjestetään säännöllisesti erilaisia perinteisiä kiinalaisia esityksiä, kuten esimerkiksi Pekingin Oopperaa, KungFua ja varjonukketeattereita. Laoshe Teahouse osoite: No.3, Qianmen West Street, Xuanwu District, Beijing 前门西大街3号老舍茶馆

Maista näitä:

Pu`er tee

Long Jin vihreä tee

Bi Luo Chun vihreä tee

Tie Guanyin oolong tee

Da Hong Pao oolong tee

Kun Lun Snow Daisy kukkatee

Artikkeli verkossa:

<http://www.rantapallo.fi/ruoka-juomat-viinit/kiinalaisen-teen-abc-lue-vinkit-ja-lahde-teematkalle-kiinaan/>

7.2 Liikematkailijan kulttuuriopas Kiinaan

Tämän osion kokoamiseen on käytetty pääasiassa kahta eri lähdettä. Seppo Pietarisen kirjoittamaa kirjaa *Kiinalaiset Liiketavat* (2010) ja Xuehui Zengin luentomateriaaleja Shanghai Second Polytechnic Universitystä vuodelta 2012. Vuonna 2014 Crowne Plaza Beijing Sun Palacessa työskennellessäni suoritin töiden ohessa avoimia haastatteluja liikematkailijoille. Haastateltaville kerroin olevani kiinnostunut kaupankäynnistä ja liikeneuvotteluista Kiinassa opinnäytetyöni takia. Haastateltavat jakoivat usein tarinoitaan ja kokemuksiaan kaupankäynnistä Kiinasta ja muualla maailmalla kanssani. Osa haastattelemistani henkilöistä antoi käyttööni yhteystietonsa, mikäli haluaisin esittää tarkentavia kysymyksiä. Crowne Plaza brandin tärkeimmät asiakassegmentit ovat kokoussuunnittelijat sekä liikematkailijat (Kowalski 2014). Asiakassegmentti teki minulle mahdolliseksi tavoittaa tehokkaasti liikematkailijoita ja keskustella heidän kanssaan päivittäin.

7.2.1 Suhdeverkostot, Guanxit

Liiketoiminnan perustana Kiinassa toimivat suhdeverkostot, eli guanxit. Henkilökohtaiset suhteet ovat Kiinassa avainasemassa ja niitä on luotava, ylläpidettävä sekä kehitettävä määrätietoisesti ja pitkäjänteisesti. (Pietarinen 2010, 57.) Liiketoiminnassa guanxi viittaa sosiaalisiin suhteisiin, jotka voivat tuottaa taloudellista etua. Kiinassa on olemassa sanonta ”liikemaailmassa ei merkitse se mitä tiedät, vaan se ketä tunnet”. Kiinalaiset uskovat, että yksilön pitää luoda henkilökohtaisia suhteita saavuttaakseen menestystä ja tuloksia liiketoiminnassa. Kiinalaisessa kulttuurissa liiketoimintasuhteita ja henkilökohtaisia suhteita ei voi erottaa toisistaan. (Zeng 2012.)

Kiinassa menestyäkseen henkilön on perustettava omat suhteet, eli guanxit, liikekumppaneihin. Suhteet muuttuvat jatkuvasti ja suhteiden säilyttämiseksi on nähtävä vaivaa. Guanxin ylläpitämiseksi on huomioitava toisen osapuolen tarpeet ja saatava suhde toimimaan vastavuoroisesti. Olit sitten perustamassa tehdasta tai mainostamassa tuotteita, on muihin turvautuminen Kiinassa välttämätöntä asioiden edistymisen kannalta. Henkilö, jolla on oikeanlaisia liikesuhteita Kiinassa, pystyy helposti tekemään yhteistyötä ja luomaan suhteita oikeanlaisten ihmisten kanssa. (Zeng 2012.)

Guanxin aloittaminen voidaan rinnastaa ystävyyssuhteen luomiseen. Aloittaminen sisältää paljon muutakin kuin vain uuden sosiaalisen kontaktin luomisen. Suhteen perustamisessa huomioidaan liiketoiminnallisten päämäärien ja muiden päämäärien lisäksi persoonallisten kemioiden kohtaaminen. Jos Guanxin luominen on uutta, kannattaa rentoutua ja nauttia uuden suhteen perustamisesta. Suhteen luominen saattaa kestää, joten paras keino on olla kärsivällinen. (Zeng 2012.) Crowne Plaza Beijing Sun Palace hotellissa työskennellessäni pääsin puhumaan useiden eri liikemiesten kanssa liikesuhteiden luomisesta ja siihen liittyvistä haasteista Kiinassa. Lokakuussa 2014 tapasin itävaltalaisen liikemiehen, joka oli tullut Pekingiin liikeneuvotteluja varten. Hänen mukaansa ensisijaisen tärkeää on olla kärsivällinen, varata reilusti aikaa ja panostaa liikekumppaniin tutustumiseen. Kun kerran pääsee sisälle oikeaan verkostoon, on liiketoiminnan kehittäminen Kiinassa tulevaisuudessa huomattavasti helpompaa. Itävaltalainen liikemies oli vakioasiakkaamme ja hän vieraili harjoitteluni aikana Pekingissä monta kertaa. Välillä liikeneuvottelut ottivat takapakkia, mutta hän oli varautunut siihen ja sanoi, että on täysin normaalia joutua tekemään useita liikematkoja yhden merkityksellisen sopimuksen aikaansaamiseksi. Sopimuksia ei saada usein varatussa ajassa valmiiksi. Vaikka luulisi olevansa lähellä ratkaisua, sitä se ei välttämättä enää seuraavana päivänä ole.

Kiinassa liikeneuvottelujen tarkoituksena on perustaa harmoninen ja kestävä suhde. Kiinalaiset haluavat rakentaa suhdetta enemmän ystävyyden, kuin liikesuhteen pohjalle, sillä ystävyyteen perustuvat suhteet nähdään kestävämpinä. Ravintolaan meneminen on tavanomainen tapahtuma liikeneuvotteluissa. Kannattaa varautua siihen, että ravintolassa kestää, sillä suhteen luominen ei tapahdu hetkessä. Kohteliasta on järjestää vastapalvelukseksi esimerkiksi vastaavat ravintola istujaiset. (Zeng 2012.)

Suhdeverkoston rakentaminen alkaa siitä, kun alat tuntea ihmisiä. Pikku hiljaa tunnet enemmän ja enemmän ihmisiä ja kykenet rakentamaan verkostoasi. Todennäköisesti vastaasi tulee tilanne, että joudut päättämään mitä suhteita ylläpidät ja kehität sekä mistä suhteista luovut kokonaan. Suhteita rakennetaan ja ylläpidetään osallistumalla aktiviteetteihin, kuten esimerkiksi illallisille tai golfiin, tai auttamalla toinen toistaan niin liiketoiminnallisella, kuin henkilökohtaisellakin tasolla. (Zeng 2012.)

Tärkeässä suhteessa on tärkeää käyttää enemmän aikaa suhteen ylläpitämiseen ja rakentamiseen. Kun toiset auttavat sinua, olet puolestasi velvollinen auttamaan heitä. Palveluksen velkaa oleminen nähdään sosiaalisena velkana Kiinassa. Päämääränä on hyötyä suhteesta ja siihen omistautumisesta, mutta on kuitenkin syytä muistaa olla varovainen ja vältettävä väärinkäyttämästä suhdetta. On muistettava, että suhteen ylläpitäminen edellyttää vastavuoroisuutta. Koskaan ei kannata nojata vain yhden guanxin varaan, sillä jos suhteen toinen osapuoli ei näe suhdetta enää omalta kannaltaan säilyttämisen arvoisena saattaa hän luopua suhteesta. (Zeng 2012.)

Aikaa, aikaa ja aikaa. Liikesuhteiden luominen ja sopimusten solmiminen vaatii Kiinassa aikaa. Liikematkoille Pekingissä jutelllessani usein esille nousi asia, että aikaa liikeneuvotteluille ei ollut varattu tarpeeksi. Osalle liikeneuvottelijoista takapakin ottaminen neuvotteluissa tuli aina täytenä yllätyksenä, josta johtuen varattu aika ei riittänyt ja turhautuminen oli taattu. Useat puhuttelemani henkilöt tekivät jopa samaan sopimukseen liittyen useampia liikematkoja.

7.2.2 Kasvot

Kasvot merkitsevät kiinalaisille arvokkuutta, ylpeyttä ja julkista mainetta. "Kasvoilla" tarkoitetaan tyyliä kommunikoida kiinalaisessa kulttuurissa. Kasvot ovat tärkeä osa ihmisen statusta, mainetta ja toimivat henkilökohtaisen ylpeyden symbolina. Lyhyesti sanottuna kasvojen säilyttämisellä viitataan kunnioitukseen liiketoiminnassa ja liikesuhteita Kiinassa saatetaan jopa rikkoa kasvojen säilyttämisen vuoksi. Jos kaupankäynnissä ei huomioida kasvojen säilyttämistä, liikesuhde saattaa kariutua. (Zeng 2012.)

Kasvojen antamisella (Give Face) tarkoitetaan kunnioituksen osoittamista yksilön tunteille tai vanhemmalle yksilölle. Kunnioituksen ja arvostuksen osoittamiseen sisältyy esimerkiksi ylistäminen ja kehuaminen julkisesti, oikeassa paikassa istuminen kokouksen aikana tai illallisella, oikeanlaisten lahjojen antaminen (anna parempia lahjoja ylempi asemaisille, kuin alempi asemaisille) sekä sellaisten tekojen tekeminen, jotka saavat toiset ihaillemaan tekojen kohdetta. (Zeng 2012.)

Kiinassa ollessani pääsin todistamaan muutamia kasvojen antamiseen liittyviä tapauksia. Kiinalaisen uuden vuoden aikaan jaetaan "onnen rahaa" (Lucky Money) punaisissa kirjekuorissa. (KUVA 8.) Punainen väri symboloi hyvää onnea kiinalaisessa kulttuurissa. Työpaikkani uuden vuoden juhliissa arvottiin "onnen raha" kirjekuoria. Juhlissa istuin yksikkömme johtajan vieressä, josta tuli harjoittelun aikana hyvä ystäväni. Hän pyysi minua nostamaan arpalapun viimeistä punaista kirjekuorta varten ja lukemaan keskenämme jo ennalta sopimamme nimen, sillä hän halusi antaa kasvot (Give Face) tälle henkilölle. Kiinalaiset tietävät tämän tavan ja he osasivat jo selvästi ennalta odottaa kenelle "arpa-onni" mystisesti kolahti. Samaisissa juhliissa havaitsin myös, että uuden vuoden lahjoihin oli jätetty hintalaput. Yksikön johtaja naureskeli asialle samalla minulle kertoen, että pitäähän hänen tietää että hänelle annettu lahja on oikeasti arvokas.

KUVA 8. Onnen rahan antaminen punaisissa kirjekuorissa on kiinalainen uuden vuoden perinne (Linna-
koski 2015-04-21.)

Hofteden kansallisten kulttuurien ulottuvuuksien mukaan Kiina on kollektiivinen kulttuuri ja kollektiivisissa kulttuureissa henkilöön kohdistuva loukkaus nähdään häpeän aiheena, joka johtaa kasvojen menettämiseen (What about China?). Kasvojen menettämiseen liittyy häpeän tunteen lisäksi nolostuneisuus tai yleisen epämukavuuden tuottaminen toiselle tai itselle. Kasvojen menettämisen aiheuttamista on pyrittävä välttämään. Älä ikinä häpäise tai loukkaa toisia esimerkiksi nostamalla ääntä tai yritämällä todistaa heidän olevan väärässä. Kasvojen menettäminen voi aiheutua myös temperamentin menettamisestä julkisesti tai liian runsaasta alkoholien käytämisestä. Kasvojen menettämiseen liittyy vastahakoisuus sanoa "ei". Kiinalaisilla liikemiehillä saattaa esimerkiksi olla hankaluuksia hylätä bisnestarjous tai ehto. Suoranaisen hylkäämisen sijaan he saattavat sanoa miettivänsä asiaa tai välttävät sanomasta ei muilla keinoilla. Haasteeksi muodostuukin saada suora "ei" ilman kasvojen menettämistä ja häpeää. Pyyntöihin ei ole vastaavasti kohteliasta sanoa suoraan "ei". Kyllä vastauksena ei välttämättä ole myöskään luotettava. Myöntävän vastauksen saattaa saada vain kasvojen säilyttämisen takia, vaikka oikeasti tarkoitettaisiinkin sanoa "ei". Jos selkeää vastausta ei ole mahdollista saada, kannattaa asia selventää esimerkiksi tarkentavilla kysymyksillä. Yleensä etenkin alustavissa neuvotteluissa on helpompaa, jos ei neuvottele suoraan korkean arvoisen henkilön kanssa. Tällöin molemmilla osapuolilla on mahdollisuus taktikointiin. Ylempi arvoinen voi sanoa "ei" kollegoidensa kautta säästämällä kasvonsa. (Zeng 2012.)

Jos vastausta johonkin kysymykseen ei kuulu, voi syynä olla, että vastakkainen osapuoli haluaa säilyttää kasvosi. Joissakin tilanteissa "ei":n sanominen voi kuitenkin pohjimmiltaan tarkoittaa kyllä. Kiinalaiset voivat usein yrittää kovasti torjua lahjan tai avun, vaikka heidän perimmäisenä tarkoituksenaan olisikin hyväksyä se. On tärkeää olla tietoinen tilanteesta ja tarkkailla mitä ympärillä tapahtuu, sillä saatat muutoin häpäistä heidät. (Zeng 2012.)

Kasvojen menettämiseen liittyvä tilanne minulle sattui työharjoittelussa Shanghaissa vuonna 2013. Yksikkömme kokoukset olivat aina lähes kokonaan kiinan kieleksi, minkä vuoksi en yleensä ymmärtänyt juuri mitään. Kesken kokouksen vuoropäällikkö esitti minulle kysymyksen englanniksi koskien edellisen kokouksen sisältöä. Töissä kannoin aina pientä vihkoa mukani, johon merkitsin saamani tiedot. Vuoropäällikkö käski minun etsiä tiedon vihkosta, sillä olin sen sinne hänen mukaansa edellisenä päivänä kirjoittanut. Tietoa vihkossa ei ollut, sillä edellisenä päivänä vuoropäällikkö ei ollut pitänyt kansani palaveria englanniksi. Totesin, että eilen emme pitäneet palaveria englanniksi, joten tieto puuttuu minulta. Minut lähetettiin pois kokouksesta. Kokouksen jälkeen työtoverini kertoi minulle, että minun olisi pitänyt pahoitella ja sanoa että unohdin kirjoittaa asian ylös. Ongelmana oli, että kokoukseen osallistuivat kaikki työntekijät ja aiheutin muiden edessä vastaan puhumisellani "kasvojen menettämisen" johtajalle. Rangaistukseksi vuoropäällikkö kieltäytyi kertomasta kokouksen pääkohtia englanniksi minulle viikkoon ja käski minun hankkia tiedot muilla keinoin.

Luulin viisastuneeni virheestäni ja myöhemmin samaisen harjoittelun aikana aiheutti pääasiassa kielitaidottomuus minulle samankaltaisen ongelman. Ravintolassamme laskettiin kaikki ruokailuvälineet joka päivä. Eräänä kohtalokkaana päivänä olin käyttänyt lusikkaa asiakkaan kaakaon sekoittamiseen ennen ruokailuvälineiden laskemista. Huomasin, että salin puolella tapahtui jotain ja kiivasta keskustelua käytiin kiinankielellä kauan aikaa. Lopulta kysyin mitä oli tapahtunut. Selvisi että yksi ravintolan lusikoista oli kadonnut ja sitä oli etsitty kauan aikaa tuloksetta samalla ruokailuvälineet moneen kertaan laskien. Myönsin ottaneeni lusikan ja kerroin sen olevan takahuoneessa pesussa, jonka seurauksena sain vihaisen ristikuulustelun osakseni. Mihin lusikkaa oli käytetty? Miksi otin sen? Miksi en ker-tonut sen olevan takahuoneessa? Selitin vuoropäällikölle etten ollut ymmärtänyt heidän etsivän lusikkaa sillä en ymmärrä kiinan kieltä ja en suoraan sanottuna ymmärrä, että miksi en olisi sitä saanut käyttää. Vastaan väittämisen sijaan minun olisi tullut pahoitella ja myöntää virheeni, jota en kuitenkaan tehnyt. Palkakseni sain mykkäkoulua ja minut passitettiin rangaistukseksi takahuoneeseen viinilaseja kiilottamaan. "Rangaistuksista" selvisin onneksi aina helpommalla kuin kiinalaiset työtoverini. Shanghaissa vuonna 2013 tekemäni harjoittelu poikkesi kuitenkin suuresti Pekingissä vuonna 2014 tekemääni harjoitteluun. Shanghaiin työnpaikkani oli noin sanotusti vanhoillinen ja osa työntekijöistä oli hyvin muutosvastaisia. Harmillista kyllä työpaikkani oli kokenut suuria muutoksia ja oli yhä suurempien muutoksien edessä. Tästä johtuen erityisesti valtasuhde aiheutti minulle paljon ongelmia harjoittelun aikana.

Maassa maantavalla. Aiemmistä kokemuksista viisastuneena seuraavassa harjoittelussani Pekingissä 2014 välttyin vastaavilta tilanteilta. Varoin sanomasta mitään vastaan johtajistolle uhkaavien tilanteiden ilmaantuessa ja välillä esitin tyhmempää kuin olin välttääkseni anteeksi pyytämisen asioista, joista en kokenut olevani vastuussa. Jos asiat vaativat mielestäni parannusta ja niille oli tehtävä jotain, oli

turha neuvotella suoraan eri yksikön johtajien kanssa. Tehokkaampaa oli käyttää hyväkseen ylempää johtajistoa, johon minulla oli hyvät suhteet. Maassa maan tavalla ja otin henkilökohtaisten suhteiden hyödyntämisen käyttöön. Ylempi johtajisto yleensä kehitti minulle projekteja, jotka he saattoivat eri yksiköiden johtajien tietoon. Projektien varjossa yksiköiden johtajien tuli huomioida mielipiteeni ja auttaa minua kehittämään toimintaa. Tällöin ongelmia hierarkian ja kasvojen menettämisen kanssa ei ilmennyt. Omasta mielen ohjelmoinnistani johtuen tunsin kuitenkin aina piston sisälläni sivuuttaessani oman johtajani ja mennessäni suoraan ylempään tason johtajiston puheille. Ästä johtuen yleensä pyrin neuvottelemaan oman yksikön johtajani kanssa, ennen asioiden viemistä ylempälle tasolle. Välillä se ei kuitenkaan projektien luonteesta johtuen ollut mahdollista.

Liikematkailijoilta kaupankäynnistä Kiinassa kysellessäni esille nousi usein asia, että liikeneuvotteluita hankaloittaa se, että ei tiedetä käsittääkö vastakkainen osapuoli asiat niin kuin he olettavat. 18.11.2014 tapasin kaksi kanadalaista liikemiestä. He kertoivat matkustavansa paljon ympäri maailmaa töidensä puolesta. Heidän yrityksensä teki yhteistyötä eurooppalaisten, amerikkalaisten, aasialaisten ja etelä-afrikkalaisten yritysten kanssa. Kysyin heiltä, että missä päin maailmaa liikeneuvottelut heidän mielestään ovat kaikkein haastavimpia ja miksi. Kaksikko oli yhtä mieltä siitä, että Kiina maana on ehdottomasti haastava ja todennäköisesti jopa haasteellisempi, johtuen siitä että ihmiset eivät usein sano suoraan ei, eivätkä myönnä mikäli he eivät ymmärrä sopimuksen yksityiskohtia. Kieli aiheuttaa haasteita liikeneuvotteluissa ja vaikka luusikin tullessa ymmärretyksi, todellisuus voi paljastua joskin aivan muuksi. Tulipa heille kerran Kanadaan asti jopa lähetys, jonka sisältö oli aivan muuta mitä oli sovittu. Asia oli moneen kertaan varmistettu, mutta ei kuitenkaan selväksi tarpeeksi moneen.

7.2.3 Puhuttelu ja käyntänteet

Kiinalaiset nimet ovat yleensä kaksi tai kome osaisia. Sukunimi on ensimmäisenä ja sitä seuraa varsinainen nimi tai nimet. (Esimerkiksi Li Peng tai Deng Xiao Ping) Nykyään monilla kiinalaisilla on käytössään englanninkielinen etunimi. Jos henkilöllä on käytössään englanninkielinen nimi, käytetään länsimaalaista etunimi-sukunimi asetelmaa. (Pietarinen 2010, 39–42.) Joissakin tapauksissa kiinalaiset kirjoittavat nimensä käänteisessä järjestyksessä ja laittavat sukunimen viimeiseksi osoittaakseen kohteliaisuutta tai myöntymistä toisille kulttuureille. Tästä johtuen puhutteleminen ei ole aina yksinkertaista. (Zeng 2012.)

Ihmiset yleensä puhuttelevat vastakkaista osapuolta sukunimellä, mutta titteli tulisi lisätä puhutellessa. Tilanteesta riippuen etunimellä kutsuminen voidaan tulkita jopa epäkohteliaaksi. Etenkin alempiarvoinen ja ylempiarvoinen suhteessa ja nuorempi-vanhempi suhde etunimellä kutsuminen voidaan kokea loukkaavana. Jos henkilöt ovat toisilleen jo ennestään tuttuja, voivat he puhutella toisiaan etunimellä sukunimen sijaan. Ennen etunimellä kutsumista tulee näin tullen ajatella. Poikkeuksena on kuitenkin englanninkielinen nimi, jota käyttäessä voi olla rento ja pelkän etunimen käyttäminen tässä yhteydessä on hyväksyttävää. (Zeng 2012.) Muodollisesti henkilöä puhutellaan sukunimellä ja titteli mainitaan perään. Esimerkiksi opettaja Wu on kiinassa Wu Laoshi. Opettaja kiinaksi on Laoshi. (Pietarinen 2012, 41.)

Harjoitteluni aikana Crowne Plaza Sun Palacessa (2014–2015) toisten työntekijöiden puhuttelu etunimellä oli yleensä hyväksyttävää, sillä lähes kaikilla työntekijöillä oli käytössä länsimaalainen kutsumanimi. Poikkeuksena olivat kuitenkin ylimmän tason edustajat ja johtajisto. Hotellin omistajia ja liiketoimintayksikön johtajaa tuli aina puhutella sukunimellä. Merkkihenkilön hotellissa vieraillessa tuli henkilöä puhutella joskus sekä tittelin että sukunimen mukaisesti. Usein pelkkä sukunimi oli kuitenkin tarpeeksi. Henkilön esittäytyessä kiinan kielisen nimensä kanssa, olettivat he että heitä kutsutaan koko nimellä. Tämä muodostui kuitenkin lähes mahdottomuudeksi erityisesti paljon uusia henkilöitä kerralla tavatessa. Kiinalaisten nimien ääntäminen ei myöskään aina mennyt oikeaoppisesti, josta johtuen kiinalaisten nimien käyttäminen korvaantui usein jo esittäytymisen yhteydessä länsimaalaisella nimellä. Työskentelin kansainvälisessä hotelliketjussa, joka varmasti vaikutti omalta osaltaan englanninkielisten nimien olemassaoloon. Vapaa-ajalla kiinalaisiin tutustuessani kohtasin harvoin henkilöitä, jotka esittäytyivät minulle länsimaalaisella nimellä.

Puhuttelumallit tiivistettynä:

- Koko kiinankielinen nimi
- Sukunimi tittelin kanssa (kiinan kielellä ensin sukunimi ja sitten titteli, englanniksi päinvastoin)
- Länsimaalainen kutsumanimi

Isolle yleisölle puhetta osoittaessa tulee huomioida, että ihmiset mainitaan heidän tärkeysjärjestyksensä mukaisesti. On oltava tarkkana siinä ketä mainitsee ensimmäisenä ja ketä jälkimmäisenä. Aakkosjärjestyksessä ihmisten mainitseminen on riskipeliä kiinassa. Yleensä hallituksen virkamiehet ovat etusijalla ja heitä seuraavat liiketoimintajohtajat. Yleistäminen on kuitenkin hankalaa ja epäilyttävissä tilanteissa kannattaa kysyä apua paikalliselta kiinalaiselta. Perussääntönä on, että korkeampi asemainen esitellään alempi asemaiselle. Liikeneuvotteluun mentäessä on tärkeää ottaa selville henkilöiden taustat, kuten nimi ja asema. (Zeng 2012.)

Käyntikorteilla on liikeneuvotteluissa merkittävä osa. Jos henkilön nimi on hankala, on toisen helpompi puhutella kortin saatuaan. Jos henkilöitä tapaamistilanteessa on useampia, käyntikortti ojennetaan ensimmäisenä korkeimman aseman omaavalle henkilölle ja sen jälkeen edelleen arvojärjestystä noudattaen alimpaan asemaan edeten. Kortti tulee ojentaa molempia käsiä käyttäen ja mahdollinen kiinankielinen puoli ylöspäin. Tämä osoittaa kunnioitusta vastaanottajaa kohtaan. Käyntikortin vastaanottaminen tapahtuu myös molempia käsiä käyttäen. Saatua käyntikorttia tulee kohdella kunnioituksella ja on tärkeää viettää hetki aikaa käyntikorttia lukien ja tutkiskellen. (Zeng 2012.) Kiinassa liiketoimintaa harrastaessa on tärkeää, että käyntikortti on kunnossa ja siinä on oikeellinen titteli ylhäällä (Pietarinen 2010, 33–34).

Crowne Plaza Beijing Sun Palacessa työskennellessäni näin liikemiesten vaihtavan käyntikortteja useaan otteeseen. Vastaanottaminen tapahtui kahta kättä käyttäen ja käyntikortin tutkimiseen käytettiin hetki aikaa. Käyntikorttia ei välttämättä laitettu silmien edestä koko neuvottelun aikana. Erityisesti tapahtumissa työskennellessäni saatoin saada ison kasan käyntikortteja asiakkailta ja käyntikorttejen

tutkimiseen tuli kuluttaa hetki aikaa. Itselläni ei ollut käytössä käyntikorttia, mutta käyntikorttia kyseltiin minulta useaan otteeseen. Ihmiset olivat jokseenkin hämmentyneitä, kun selvisi, että minulla ei ollut käyntikorttia. Verkostoja Kiinassa luodessa käyntikortin asemaa ei tule kyseenalaistaa.

Seppo Pietarisen mukaan tärkeimmät ominaisuudet neuvoteltaessa Kiinassa ovat nöyryys ja kärsivällisyys. Kiire ja kärsimättömyys eivät saa näkyä ja asenne kiinalaisia kohtaan on oltava kunnossa. Kiinnostuksen osoittaminen Kiinaa kohtaan on tärkeää, sillä kiinassa verkostojen ja suhteiden rakentaminen on tärkeämpää, kuin yksittäisen sopimuksen aikaansaaminen. Pää tavoitteena on molemminpuolisen hyödyn saaminen ja ennen kaikkea pitkäaikaisen suhteen luominen. On tärkeää valmistautua neuvotteluihin ja analysoida, miten kiinalainen vastapuoli hyötyy neuvotteluista. Neuvotteluissa kannattaa edetä suurista linjoista yksityiskohtiin. Myös tavoitteiden asettaminen neuvotteluille etukäteen on tärkeää. Neuvotteluihin mentäessä on tärkeää, että ylä- ja alarajat on määritelty ennalta, ja niistä ei jousteta. (Pietarinen 2010, 93–96.)

Kiinassa neuvottelut alkavat yleensä ajallaan, joten sovitusta aikataulusta on syytä pitää kiinni. Ensimmäinen tapaaminen on enemmänkin sosiaalinen tapahtuma, jossa osapuolet tulevat toisilleen tutuiksi. Puheenaiheista kannattaa muistaa, että kiinalaiset ovat isänmaallisia ja heidän tapojaan tai kulttuuriaan ei pidä arvostella. Poliittiset tapahtumat sekä johtajiston arvosteleminen kannattaa jättää suosiolla välistä. (Pietarinen 2010, 43 - 95.) Vaikka Kiinalaiset kritisoiivatkin omaa maataan ja kansalaisiaan, ulkomaalaiselta se ei ole suotavaa. Liiallinen kritisointi saattaa johtaa kasvojen menettämiseen ja häpeään (Zeng 2012.) Kiinalaisille on tyypillistä esittää kysymyksiä liittyen ansiotasoon, perhesuhteisiin ja ikään. Kiinalaiset saattavat esimerkiksi kysyä että miksi et tähän ikään mennessä ole vielä avioitunut? Kysymyksissä saatetaan mennä hyvinkin henkilökohtaiselle tasolle. Kohteliaat ja korrekrit vastaukset ovat tärkeitä, vaikka tuntisitkin, että yksityiselämäsi puututtaisiin liikaa. Kun osoitat neuvotteluissa kunnioitusta kiinalaista kulttuuria ja toimintatapoja kohtaan, saat arvostusta omaksesi. (Pietarinen 2010, 43 - 95.)

Pietariseen yhtyen voin todeta, että kiinalaiset tapaavat kysellä henkilökohtaisia kysymyksiä lähes tuntemattomilta. Crowne Plaza Sun Palace Hotellissa työskennellessäni minulta kysyttiin lähestulkoon heti esittäytymisen yhteydessä ikäni sekä parisuhdetilanteeni. Usein ihmiset järkyttyivät tiedosta, että en ollut naimisissa tai parisuhteessa. Ikäni tuolloin oli kaksikymmentä neljä vuotta. Kiinalaiset avioituvat yleensä varhaisessa iässä ja lasten oletetaan avioituvan noin kahteenkymmeneen viiteen vuoteen mennessä. Usein parisuhdetietojeni utelemisen jälkeen minulta kysyttiin, että milloin suunnittelen avioituvani. Vastatessani, etten ole miettinyt asiaa sen enempää ihmiset yleensä ilmaisivat halunsa auttaa minua löytämään kiinalaisen elämäkumppanin.

Henkilökohtaisuuksiin menemisestä hieman karumpi kokemukseni johtaa juurensa harjoittelu ajalleni Shanghaihin vuodelle 2013. Kiinalaiset latovat "totuuksia" välillä hyvinkin harkitsemattomasti ja eivät näe asiassa välttämättä mitään väärää. Kuulinpa kerran johtajani suusta kasvojeni olevan kuvan kauniit, mutta samassa lauseessa olevani lihava ja hartijoideni olevan maskuliiniset ja leveät kuin ladon ovet. Alaisten pikaisesti asian vielä toistettua ja johtajaansa tuettuaan ei voinut kuin hämmentyä ja painaa asian villaisella. Tämän jälkeen kuulin muutaman kerran, miten minua paljon naisellisempi jopa

miespuolinen johtajani oli ja miten minun kannattaisi vähentää salilla käyntiä. Anteeksi mitä? Jätin kommentit omaan nojaansa ja kiitin onneani suhteellisen hyvästä itsetunnostani. Kauneushanteemme lieni hieman erilainen? Vastaavia kommentteja kuulin vuonna 2014 Pekingissäkin, joskin vain muutama kerran.

Kiinassa tulee osoittaa kunnioitusta itseään iällisesti vanhemmille henkilöille. Tämä pätee myös tilanteissa, joissa henkilön virallinen asema on alhaisempi kuin sinun. Avainhenkilöt tiimissä eivät saa olla liian nuoria jos toinen neuvottelupuoli koostuu ihmisistä, jotka ovat iältään enimmäkseen vanhoja ihmisiä. Vanhemmat jäsenet yleensä johtavat neuvotteluja ja keskusteluja. Vaikket liiemmin välittäisi tittleistä ja ammattinimikkeistä, tarvitset sellaisen käydessäsi kauppaa Kiinassa. Ilman titteliä sinua ei välttämättä kohdella oikeanlaisella kunnioituksella ja saatat joutua epäsuotuisaan asemaan neuvotteluissa. Kiinalaiset ovat hyvin status tietoisia ja esimerkiksi neuvottelutilaan astutaan usein arvojärjestyksen mukaisesti. (Zeng 2012.) Kiina on kollektiivinen kulttuuri ja johtajan odotetaan tekevän päätökset. Alaiset eivät kyseenalaista johtajan tekemää päätöstä, vaikka se olisikin selkeästi väärä. (Pietarinen 2010, 55.)

Kättely on yleisesti käytetty ja ensimmäinen valinta tervehtimiseksi virallisissa tilaisuuksissa. Kättely tapahtuu Kiinassa yleensä yhdellä kädellä, mutta joskus kätellään kahdella kädellä lämpöisyyden osoittamiseksi. Kovalla voimalla kättelemine osoittaa, että henkilö on voimakas, itsevarma ja rehellinen. Jos henkilö kättelee hellästi sormiasi pitäen, se tarkoittaa, ettei hän ole kiinnostunut sinusta. Kättelemine tulee näin ollen tehdä tietyllä voimalla. Huomiota tulee kiinnittää myös kättelyn keston. Jos kättely on liian lyhyt, kuvastaa se epärehellisyyttä. Jos kättely on taasen liian pitkä, vastapuoli hämmentyy ja ei tiedä mitä tehdä. Ihanteellinen kättelyn kestä tervehtimisen ajan. Kättelyn lisäksi kiinalaiset eivät yleensä tykkää fyysisestä kontaktista, joten halailu ja suudelmat kannattaa jättää välistä sillä ne saavat aikaan epämukavuuden tunteita. (Zeng 2012.)

Pukeutuminen liikekulttuurissa on kiinassa erityisen tärkeää. Kiinalaiset eivät ole tottuneita outoihin tyylihin, kuten esimerkiksi shokkivärjättyihin tukkiin, ylipaljastaviin vaatteisiin tai liian voimakkaisiin hajusteisiin. Sininen, harmaa ja musta puku kiinassa sopii useimpiin sosiaalisiin tilanteisiin. Naisten paras valinta on käyttää naisten pukua liiketilaisuuksiin osallistuessa. (Zeng 2012.)

Kiina on nykyaikaistunut globalisaation seurauksena. Kulttuurissa vallitsevat arvot ovat kuitenkin pysyneet lähes muuttumattomina. Ulkomaalaisiltaten ei välttämättä odoteta ymmärtävän kulttuuriin sidonnaisia tapoja ja muukalainen saattaa saada paljon anteeksi. Vieraan kulttuurin edustajan ei esimerkiksi välttämättä odoteta ymmärtävän puhuttelusääntöjä Kiinassa. Tämä riippuu kuitenkin paljon yksilöstä. Esimerkiksi hallituksen virkamiehet Kiinassa ovat korkeasti arvostettuja ja heidän kanssaan käytänteistä kannattaa pitää kiinni.

Arvohenkilöitä Kiinassa kohdellaan erityisellä vakaamuksella. Ravintolassa Shanghaissa töissä ollessani V.I.P. pöydille määrättiin aina erilliset tarjoilijat joista yhden tuli seisoa pöydän läheisyydessä siltä varalta, että vieraat tarvitsivat jotain. Toisaalta ymmärrän periaatteen ja kunnioituksen osoituksen,

mutta välillä näin tämän käytännön ahdistavana ja tarpeettomana. Kerran ravintolassamme oli ulkomaalaisia asiakkaita pitämässä kokousta. Ravintolan johtaja vaati minut seisomaan pöydän viereen siltä varalta, että vieraat olisivat tarvinneet jotain. Lopulta kokouksen johtaja pyysi minua poistumaan ja sanoi että he kertovat minulle jos tarvitsevat jotain. Tämän jälkee jouduin vakuuttamaan ravintolan johtajan siitä, että minua ei haluttu seisomaan pöydän viereen. Tilanteen ravintolan johtaja ratkaisi lähettämällä tilalle kiinalaisen työntekijän, joka hänkin pyydettiin poistumaan pöydän vierestä hetken kuluttua. Vastaavaan käytäntöön en törmännyt Pekingissä harjoitteluni aikana. Henkilökunnan piti olla palveluultista, mutta pöytiä emme varsinaisesti koskaan joutuneet ”vahtaamaan”.

7.2.4 Artikkelit: Liikematkailijan kulttuuriopas Kiinaan

LIIKEMATKAILIJAN KULTTUURIOPAS KIINAAN

Liiketoiminnan perustana Kiinassa toimivat suhdeverkot. Kiinassa on olemassa sanonta ”liikemaailmassa ei merkitse se mitä tiedät, vaan se ketä tunnet”. Kiinalaiset uskovat, että yksilön pitää luoda henkilökohtaisia suhteita menestyäkseen. Kiinalaisessa kulttuurissa liiketoimintasuhteita ja henkilökohtaisia suhteita ei voida erottaa toisistaan.

1. Säilytä omat ja vastapuolen kasvot

Kasvot merkitsevät kiinalaisille arvokkuutta, ylpeyttä ja julkista mainetta. ”Kasvoilla” tarkoitetaan kiinalaisessa kulttuurissa kommunikointityyliä. Kasvot ovat tärkeä osa ihmisen asemaa ja mainetta. Lisäksi kasvot toimivat henkilökohtaisen ylpeyden symbolina. Kasvojen menettäminen voi jopa rikkoa liike- ja henkilösuhteita. Kasvojen menettämiseen liittyy häpeän tunteen lisäksi nolostuneisuus tai yleisen epämukavuuden tuottaminen toiselle tai itselle. Kasvojen menettämisen aiheuttamista on pyrittävä välttämään kaupankäynnissä.

2. Osoita kunnioitusta

Kasvojen antamisella (Give Face) tarkoitetaan kunnioituksen osoittamista esimerkiksi yksilön tunteita tai vanhempaa yksilöä kohtaan. Kunnioituksen ja arvostuksen osoittamiseen sisältyy ylistäminen ja kehuminen julkisesti, oikeassa paikassa istuminen kokouksen aikana tai illallisella, oikeanlaisten lahjojen antaminen (anna parempia lahjoja ylempi asemaisille, kuin alempi asemaisille) sekä yksilöä ylittävien tekojen tekeminen. Kiinassa liike-elämässä vallitsee hierarkia, josta johtuen ylempi asemaisia henkilöitä tulee kohdella suuremmalla arvostuksella, kuin alempi asemaisia.

3. Varo kieltäytymästä suoraan ja epäkohteliaasti

Suora kieltäytyminen voi johtaa epämukavaan tilanteeseen ja jopa kasvojen menetykseen Kiinassa. Kiinassa suoran ei:n saaminen ei välttämättä ole itsestäänselvyys ja suoran ei:n sanominen tai esitetyn asian ehdoton hylkääminen voidaan kokea erittäin loukkaavana varsinkin suuren yleisön edessä. Tällaisissa tilanteissa kannattaa varata kahdenkeskiselle keskustelulle ja asioiden selvittämiseksi. Tietyissä tilanteissa voi, ja on parempi, sanoa suoraan ei.

4. Varaa reilusti aikaa

Liikeneuvotteluihin Kiinassa kannattaa varata reilusti enemmän aikaa, mitä Suomessa varaisi. Kasvojen säilyttämisen muodostamat haasteet voivat viivästyttää aikataulua ja kiirehtiminen voi johtaa väärinymmärryksiin sekä liikeneuvotteluiden epäonnistumiseen.

5. Esitä tarkentavia kysymyksiä

Kiinalaiset eivät välttämättä aina myönnä, mikäli he eivät ole ymmärtäneet täysin kaikkea. Tarkentavien kysymysten esittäminen ja asioiden varmistaminen on usein viisasta. Asioiden etenemistä kannattaa seurata säännöllisesti, sillä mikäli asioiden perään ei kysellä tai kukaan ei ole kiinnostunut niistä, kiinalaiset eivät välttämättä koe niiden olevan tärkeitä.

6. Luo ja ylläpidä suhteita

Ennen varsinaisia liikeneuvotteluja vastapuoleen on tutustuttava yksilönä, eikä liikeneuvotteluihin liittyviä asioita välttämättä kannata nostaa esille ensitapaamisella. Liikeneuvottelujen onnistuneesti päättyessä muodostuu suhdeverkosto, eli kiinalaisittain guanxi. Liiketoimintaa ei kannata laskea yhden guanxin varaan, sillä liikesuhteista saatetaan luopua tai ne rikkoutuvat mikäli niitä käytetään väärin tai niistä ei huolehdi asianmukaisesti. Suhdetta hyödyntäessä tulee olla valmis tekemään vastapalvelus tarvittaessa. Guanxin luominen ei ole helppoa, vaan vaatii yhteisymmärrystä, yhteisten tavoitteiden kohtaamista, vastavuoroisuutta, henkilökemioiden toimivuutta sekä aikaa. Liikesuhteiden perustuessa henkilösuhteisiin avainhenkilön yrityksestä lähtiessä saattaa mukana lähteä myös asiakassuhteita.

7. Pidä käyntikortti kunnossa

Käyntikortit ovat Kiinassa arvostettuja ja kovassa käytössä. Tapana on, että käyntikortti ojennetaan ja vastaanotetaan kahta kättä käyttäen. Käyntikorttia kohtaan tulee osoittaa kunnioitusta ja sen tutkimiseen kannattaa käyttää hetki aikaa. Käyntikortti on tae, joka kannattaa olla kunnossa Kiinaan matkustaessa.

8. Puhuttele oikein ja kohteliaasti

Kiinassa henkilöitä ei yleensä puhutella etunimellä. Tittelit ovat Kiinassa arvostettuja ja niiden käyttäminen etenkin virallisissa tilaisuuksissa on suotavaa. Kohteliaasti puhuttelemisen Kiinassa tapahtuu sukunimeä ja titteliä käyttäen. (Esimerkiksi Mr. Zhang) Kiinalaiset kirjoittavat yleensä sukunimen ennen etunimeä. Välillä kohteliaisuutta toiselle kulttuurille osoittaakseen kiinalaiset saattavat kirjoittaa etunimen ennen sukunimeä. Kannattaa siis tarkastaa että tietää kumpi nimistä on sukunimi ja kumpi etunimi. Puhuttelemisen etunimellä on hyväksyttävää henkilöiden ollessa hyviä ystäviä. Kiinalaisen itsensä länsimaalaisella kutsumanimellä esitellessään, on länsimaalaisen kutsumanimen käyttäminen puhuteltaessa hyväksyttävää.

Artikkeli verkossa:

<http://www.rantapallo.fi/kulttuuri-nahtavytydet/ala-mokaa-tyomatalla-liikematkailijan-kulttuuriopas-kiinaan/>

7.3 Katuruokaa Pekingissä

Katuruoka Kiinassa on todellakin maistamisen arvoista. Pekingissä ei tarvitse etsiä katuruokaa kauaa, sillä sitä löytyy lähes joka kadunkulmasta. Kojut ilmestyvät katukuvaan aikaisin aamulla ja löytyvät sieltä vielä myöhään yöllä. Kojuja löytyy laidasta laitaan. Jotkut kauppiaat myyvät hedelmiä ja vähemmän prosessoituja tuotteita, kun taas toiset kokkaavat ruoan aivan ostajan silmien edessä. Katuruohan maisteleminen on olennainen osa kulttuuriin tutustumista. Katuruoka on myös edullinen ja nopea vaihtoehto nälkäiselle ja paikalliset syövätkin katuruokaa lähes päivittäin.

7.3.1 Yleisiä katuherkkuja Pekingissä

Mitä katuherkkuja Pekingin kaduilla yleisimmin tulee vastaan? Yksi yleisistä ja ulkomaalaisillekin maistuvista katuherkuista on ròu jīa mó eli kiinalainen hampurilainen. Tämä katuherkku muistuttaa lihalla täytettyä pitaleipää. Täytteinä käytetään useimmin possunlihaa ja kanaa. Valmistustapa vaihtelee koiruikkain ja joskus lihan seassa voi olla vihanneksia, kuten esimerkiksi vihreää paprikkaa. Leipä voi olla uppopaistettu, tai pannulla lämmitetty. Tämä katuherkku toimi oivasti nälän äkillisesti yllättäessä ja rou jia mo olikin yksi suosikki katuruoistani.

Kaduilla näkee usein mitä erilaisimpia vartaita eri lihojen, kasvien ja sienien kera. Näistä kojuista valitaan mieleiset esillä olevat vartaat, jotka grillataan ja maustetaan aivan ostajan silmien edessä. Makuelämys riippuu suuresti kojusta. Kiinan ja korean matkoillani olen syönyt lukemattomia kertoja katukojuissa grillattuja vartaita. En ole tullut kertaakaan sairaaksi nautittuani katuruokaa, mutta välillä ruoka on ikävä kyllä jäänyt syömättä. Vastakohtana tälle ovat kojut, joissa vartaat olivat kerrassaan herkullisia ja huomasin pian olevani osa kojujen vakioasiakaskuntaa. Totuus on, että kojut joissa käy yleisesti ottaen paljon ihmisiä, ovat yleensä myös laadukkaita. Kiinan kieltä tuntemattomalle vartaisten raaka-aineet ovat väistämättä välillä yllätyksellisiä. Tämä lisää jännitystä ja rohkeus palkitaan usein maistuvilla herkkupaloilla. Vartaista valmistuu myös huǒ guō eli hot pot (Kuva 9.), joka toimii samalla periaatteella, mutta vartaisten ainesosat keitetään. Kiinassa ensimmäistä kertaa vuonna 2012 ollessani tutustuin ystäväni kanssa vahingossa huo guhon. Vartaita huo guo paikasta ystäviemme kanssa ostaessa kauppias yritti selittää kiinaksi meille, että mistä oli kyse sillä tekemämme valinnat olivat selvästi normaalista poikkeavia. Luulimme, että vartaat grillataan edessämme, kuten ennenkin. Seurueestamme kukaan ei kuitenkaan puhunut kiinaa ja kauppias alkoikin lopulta hymyssä suin valmistaa ruokaamme. Vartaat tyhjennettiin isoon keittoastiaan, jossa kaikki raaka-aineet menivät sekaisin. Vaihdoin kaverini kanssa kauhun sekaiset katseet, sillä olimme valinneet myös mitä ihmeellisimpiä aineksia. Ehdottomasti ikimuistoinen katuruoka kokemus, sillä emme tienneet puoliakaan valitsemistamme raaka-aineista ja ostimme niitä aivan liian paljon. Kauppiasta nauratti kovasti ja niin myös meitä.

KUVA 9. Epäonnistunut Huo guo kokeilu (Linnakoski 2012-04-18.)

Kiinalaiset dumplingit (Jiaozi) ovat taikinanyyttejä, joiden sisällä voi olla kasviksia tai lihaa. Dumplingeja löytyy Kiinasta ravintoloista sekä myös katukojuista. Dumplingit dipataan yleensä soijakastikkeeseen tai esimerkiksi chilikastikkeeseen. Baozi (Kuva 10.) on dumplingin tapainen, höyrytetty sämpylämäinen taikinanyytti, joka on yleensä kasvis tai lihatäytteinen. (Lee 2015.) Baozi on helppo, halpa, herkullinen ja nopea syötävä.

KUVA 10. Baozi (Linnakoski 2013-09-06.)

Jian bing (KUVA 11.) on yksi yleisimmistä aamiaiseksi nautittavista katuruoista Kiinassa. Jian bing valmistustapa vaihtelee kaupungittain ja katukojuittain, mutta raaka-aineet ovat yleensä lähestulkoon samat. Taikina tehdään vehnästä ja se paistetaan paistinlevyllä kananmunan kanssa. Taikinan kypsyessä taikinan päälle levitetään kevätsipulia, salaattia, korianteria ja chilikastiketta. (Lee 2015.) Tämä on yksi katuruoista, joita tulisi maistaa Kiinassa vieraillessa, sillä se on yksi tyypillisimmistä kiinalaisista

katuruoista. Omaan makuuni jian bing ei valitettavasti sopinut tai ehkä satuin niitä maistaessani väärille kokuille. Katuruoan maku voi olla hyvinkin erilainen kojusta riippuen, joten uuden mahdollisuuden antaminen on usein aiheellista.

KUVA 11. Jian bing (Linnakoski 2015-02-23.)

Katuruoka käsite on suhteellisen liukuva. Oxford dictionaries määrittelee katuruoan ruoaksi, joka on kadulla olevan myyjän valmistamaa tai kokkaamaa ja se kulutetaan välittömästi (street food). Näin ollen katuruokaan voidaan lukea myös vähemmän käsittelyä vaativat herkut, kuten esimerkiksi paahdetut kastanjat, perunapyörtee, munatortut sekä tanghulu eli sokeroitu hedelmätikku. Pekingissä tanghulu on usein valmistettu orapihlajan marjoista (Lee 2015).

7.3.1.1

Wangfujing Snack Street

KUVA 12. Tervetuloa Wangfujing snack streetille! (Linnakoski 2014-11-16.)

Wangfujing snack street on yksi suosituista turistikohteista Pekingissä ja katukuvasta löytyykin paljon sekkailunhaluisia turisteja. Katu sijaitsee aivan suosittun ja vilkkaan Wanfujing pääkadun läheisyydessä ja tältä ruokakojujen täyttämältä kadulta löytyy paljon suosittuja valtavirran mukaisia katuruokia sekä myös hieman erikoisempia vaihtoehtoja rohkeille. Valikoimasta löytyy katuruokaa dumplingeistä scorpioneihin. Ruoka tarvikkeiden vaihtuvuus kadulla on yleisesti ottaen korkea, sillä kauppa käy vilkkaasti. Hygieniaan kannattaa kuitenkin kiinnittää huomiota. Kadulla kerran vieraillessani ja mustekalavartaan viimeistelyäni kauppias pyysi puisen vartaan takaisin, huljautti sen vedessä ja laittoi uudet mustekalat paistumaan. Toisaalta... luonnon säästäminen ei ole koskaan pahitteeksi? Syödessäni hädin tuskin koskin vartaaseen, joten tämä ei viennyt ruokahaluani, joskin espanjalaiset ystäväni olivat asiasta erimieltä. Katu vaikuttaa yleissilmäyksellä yllättävän likaiselta, sillä se on täynnä roskiksia ja epämiellyttäviä hajuja johtuen väen paljoudesta ja roskista, joita on paljon tällä katukojuja pursuavalla kujalla. Katu on kuitenkin yksi parhaista paikoista löytää monentyypistä katuruokaa ja rohkea kokeilija löytää varmasti Wangfujing snack streetiltä mieleisiään herkkuja halpaan hintaan.

KUVA 13. Wangfujing kadun valikoimaa (Linnakoski 2014-11-1.)

KUVA 14. Iltaisin Donghuamen täyttyy seikkailunhaluisista herkuttelijoista (Linnakoski 2014-11-16.)

Aivan Wangfujing Snack Streetin läheisyydessä sijaitsee Donghuamen Night Market, joka aukeaa iltaisella. Donghuamenilta löytyy mitä erikoisimpia herkkupaloja. Donghuamenilta löytyy muun muassa käärmeitä, lampaan peniksiä ja kiveksiä, heinäsiirkoja, silkkimadon toukkia sekä koiran lihaa. Donghuamenin valikoimat poikkeavat suuresti Pekingin kaduilla normaalisti nähtävistä katuruoista. Tämän kadun tarjottavat vaativat rohkeutta ja sopivat oivasti extreme ruokailusta kiinnostuneille. Kuka ei haluaisi kehuskella tuttavilleen maistaneensa lampaan penistä tai scorpionia?

KUVA 15. Donghuamen night market tarjoaa herkkuja rohkeille (Linnakoski 2012-05-10.)

7.3.2 Katuruoan turvallisuus

CET academics programs on ulkomaan vaihto-opiskeluun organisaatio, joka on perustettu 1982 (About CET Academic Programs 2014). Vuonna 2011 CET julkaisi internetissä Kiinalaiseen katuruokaan ja sen

alkuperään liittyvän lyhyt dokumentin. Katuruoan turvallisuus ja hygieenisuus jakaa mielipiteitä. Katuruoan raaka-aineiden alkuperästä ei myöskään voida olla varmoja. Jos kiinan kieli ei suju, ei voi olla turhan varma että mitä oikeastaan suuhunsa pistää.

CETn julkaisemassa dokumentissa ulkomaalaiset sekä kiinalaiset vastaavat heille esitettyihin kysymyksiin katuruoasta sekä sen terveydellisyydestä ja alkuperästä. Mielipiteet ovat jakautuneita. Osa vastaajista uskoo, että raaka-aineet on ostettu normaaleista kaupoista, kun taas osa vastaajista uskoo että raaka-aineet voivat olla peräisin mistä tahansa ja pahimmassa tapauksessa sisältää jopa rotan lihaa. Kaikki videolla haastateltavat olivat joskus maistaneet kiinalaista katuruokaa. Argumentoiteja katuruoan puolesta ulkomaalaisilta oli muun muassa paikallisten ihmisten hyvä terveydentila. Kiinalaiset syövät paljon katuruokaa ja ovat silti terveitä. Videolla haastattelijä alkoi selvittää raaka-aineiden alkuperää eri katuruoka kauppiailta. Vastaukseksi hän sai kauppojen nimiä ja haastattelijä lähti tarkistamaan yhden kaupoista. Kaupassa myyty liha ja kasvikset olivat tuoreita. Yleisesti ajateltuna voidaan siis olettaa, että katuruoan ainesosat ovat laadultaan hyviä. (CET Academic Programs 2011.)

Luonnollisesti lihan ja herkästi pilantuvien elintarvikkeiden syöminen esimerkiksi helteillä ei ole viisasta. Yleisesti ottaen katuruoka kojuissa oleva ruoka vaihtuu vilkkaasti, etenkin suosituissa katukojuissa. Jos katuruoan syöminen epäilyttää, on viisasta valita koju, jossa selkeästi käy paljon ihmisiä tai johon on jopa jonoa. Tämä osoittaa, että koju on suosittu ja ongelmia ruoan suhteen ei todennäköisesti ilmene.

Katuruoassa käytettävän öljyn turvallisuus on herättänyt paljon keskustelua. ”Gutter oil” eli noin sanottu kierrätetty öljy on viemäreistä ja roskiksista kerättyä käytettyä öljyä, joka on pulloitettu ja myyty eteenpäin usein pahaa aavistamattomille katuruoan valmistajille. Tammikuussa 2014 yksi suurimmista ”jäteöljy” huijareista tuomittiin ehdolliseen kuolemanrangaistukseen, eli hän välttyi kuolemanrangaistukselta, mikäli hän ei enää tee lisää rikoksia tulevaisuudessa. Seitsemän muuta ihmistä tuomittiin viidestä viiteentoista vuoteen vankeutta jäteöljy petoksesta. (Beech 2014.)

Surullista on, että internet on täynnä videoita ja artikkeleita, joissa kiinalaisella katuruoalla lähinnä pelotellaan ihmisiä. Totta on, että menneisyydessä ja varmasti tulevaisuudessakin kiinalainen katuruoka ja hygienian säännökset kohtavat kriisejä. Katuruoka kaikkialla muuallakin maailmassa painiskelee kuitenkin samojen kysymysten parissa. Maalaisjärjellä ja viisailla valinnoilla selviää todellisuudessa kiinalaisen katuruoan kanssa aivan hyvin. Katukojut, joissa kauppa selvästi käy, ovat turvallisia koska raaka-aineiden vaihtuvuus on suuri. Hygienian tasoon, tuoksuihin ja makuun huomiota kiinnittäessä erehtymisen riski on myös vähäinen. Eurooppalaisia hygieniasäädöksiä katukojut tuskin kohtavat, mutta jos yleissilmäys kojuun ei aiheuta kylmänväreitä, on tuskin syytä huolestua. Luonnollisesti mitään epämiellyttävän makuista tai tuoksuista ruokaa ei kannata syödä. Katuruoan valmistaminen on kojun pitäjien elinkeino. Miksi he pilaisivat toimivan liiketoimintansa tietoisesti huonolaatuisia tai jopa vaarallisia raaka-aineita käyttäen? Kiinassa matkailija menettää paljon, mikäli hän ei syö katuruokaa lainkaan. Katuruoka tarjoaa eksoottisia ja maukkaita kokemuksia. Katuruoan valmistamisen seuraaminen on myös omalta osaltaan viihdyttävää.

KATURUOKAA PEKINGISSÄ

Katuruoka Kiinassa on maistamisen arvoista ja katuruokaa löytyy Pekingissä lähes joka kadunkulmasta. Rohkeimmille matkailijoille Peking tarjoaa myös erikoisempia ja kylmänväreitä nostattavia herkkupaloja.

Katukojuut ilmestyvät Pekingin katukuvaan aikaisin aamulla ja löytyvät sieltä vielä myöhään yöllä. Koju löytyy laidasta laitaan. Jotkut kauppiasta myyvät hedelmiä ja vähemmän prosessoituja tuotteita, kun taas toisissa kojuissa ruoka valmistetaan alusta loppuun aivan silmiesi edessä. Katuruoka on edullinen ja nopea vaihtoehto nälkäiselle, myös paikalliset syövät katuruokaa lähes päivittäin. Katuruokan valmistamisen seuraaminen on mielenkiintoista ja olennainen osa kiinalaiseen ruokakulttuuriin tutustumista.

Kiinalainen katuruoka on suhteellisen turvallista syötävää, kun käyttää järkeä ja tekee viisaita valintoja. Herkästi pilaantuvien elintarvikkeiden syömistä katukeittiöistä esimerkiksi helteillä kannattaa välttää. On viisasta valita koju, jossa käy selkeästi paljon erityisesti paikallisia ihmisiä. Tämä osoittaa, että koju on suosittu ja luotettava. Lisäksi kaupankäynnin ollessa vilkasta, on elintarvikkeiden vaihtuvuus todennäköisesti suuri.

Maista ainakin näitä tunnettuja katuherkkuja

Ròu jīa mó on kiinalainen hampurilainen, joka muistuttaa lihatäytteistä pita-leipää. Täytteenä käytetään yleensä possunlihaa tai kanaa. Valmistustapa vaihtelee kojuittain ja joskus lihan seassa voi olla vihanneksia, kuten esimerkiksi vihreää paprikaa. Leipä ja sen täytteet valmistetaan ja lämmitetään edessäsi.

Jian bing on yksi yleisimmistä aamiaiseksi nautittavista katuruoista Kiinassa. Jian bingin taikina tehdään usein vehnästä ja se paistetaan isolla paistinlevyllä kananmunan kera. Taikinan kypsyessä taikinan päälle levitetään kevätsipulia, salaattia, korianteria ja chilikastiketta.

Jiazi eli kiinalaiset dumplingit ovat taikinanyyttejä, joiden sisällä voi olla kasviksia tai lihaa. Dumplingeja löytyy Kiinasta korkeatasoisista ravintoloista sekä katukojuista. Dumplingit dipataan yleensä soijakastikkeeseen tai esimerkiksi chilikastikkeeseen. Dumplingit ovat turvallinen, halpa ja varmasti maistuva valinta.

Baozi on dumplingin tapainen, höyrytetty sämpylämäinen taikinanyytti, joka on yleensä kasvis tai lihatäytteinen.

Näistä kohteista löydät erikoisia herkuja

Wangfujing snack street on yksi suosituista turistikohdeista Pekingissä ja kadulta löytyykin paikallisten lisäksi myös paljon seikkailunhaluisia turisteja. Katu sijaitsee vilkkaan Wanfujing pääkadun läheisyydessä. Tältä ruokakojujen täyttämältä kadulta löytyy paljon tavallisia katuruokia sekä myös hieman erikoisempia vaihtoehtoja rohkeille. Valikoimasta löytyy katuruokaa dumplingeista skorpioneihin. Raaka-aineiden vaihtuvuus ja tuoreus kadulla on yleisesti ottaen kiitettävä, sillä kaupankäynti on vilkasta. Monipuolisen valikoimansa kautta Wangfujing snack street on ehdottomasti yksi Pekingin parhaista paikoista tutustua kiinalaiseen katuruokaan.

Wangfujing Snack Streetin läheisyydessä sijaitsee Donghuamen Night Market, joka aukeaa iltaisin. Donghuamenilta löytyy vielä hieman skorpionejakin erikoisempia herkuja. Donghuamenilta löytyy muun muassa käärmeitä, lampaan peniksiä ja kiveksiä, heinäsiirkoja, silkkimadon toukkia, jättiläishämähäkkejä sekä koiranlihaa. Donghuamenin valikoimat poikkeavat suuresti kadulla tavallisesti nähtävistä katuruoista ja donghuamen houkutteleekin puoleensa yleensä seikkailunjanoisia herkuttelijoita. Kukapa ei haluaisi kehuskella tuttavilleen syöneensä Kiinassa lampaan kiveksiä tai käärmettä?

Artikkeli verkossa:

<http://www.rantapallo.fi/ruoka-juomat-viinit/maistele-katuruokaa-pekingissa-koe-kiinalainen-keittio-ikimuistoisella-tavalla/>

7.4 Kylpyläkulttuuri Etelä-Koreassa

Vuodesta 1990 lähtien korealainen kulttuuri on vallannut sijaa maailmalla Halluyn, eli ”korean aallon” kautta. Pinnallisinta puolta ilmiössä edustavat korealaiset yhtyeet ja draamasarjat, joilla on faneja ympäri maailmaa. (Kang 2013.) Kukapa ei nykypäivänä olisikaan kuullut Gangnam Style kappaleesta? Läpimurron tehneellä Gangnam style videolla vilahtaa otteita jjimjilbangista, eli korealaisesta kylpylästä. Korea aallon kautta korealainen kulttuuri on tullut tutuksi yhä useammille. Tämä opinnäytetyön osio sisältää pintaraapaisun korealaiseen kulttuuriin korealaisten kylpylöiden kautta. Koreassa vieraillevan kannattaa ehdottomasti pistäytyä jjimjilbangissa rentoutumassa ja tutustumassa korealaiseen kulttuuriin.

Monista suurista kaupungeista esimerkiksi Yhdysvalloista löytyy nykyään jjimjilbang (Kantor 2014). Kiinassa suurimmista kaupungeista löytyy myös jjimjilbangeja. Vuonna 2013 vierailin yhdessä Shanghaissa sijaitsevassa jjimjilbangissa. Koreassa olin jjimjilbangien suurkuluttaja, joten odotukseni olivat korkeat. Vierailmani jjimjilbang ei kuitenkaan vastannut odotuksiani, sillä erilaisia saunoja ja kylpyjä ei ollut useita ja jjimjilbangin yleinen tila ei ollut kovin viihtyisä. Hinta oli myös korealaisia vastaavia jjimjilbangeja huomattavasti korkeampi. Etelä-Koreassa jjimjilbangit ovat suosittuja, halpoja ja erinomaista ajanvietettä.

Koreassa jjimjilbangit ovat tavallisesti auki 24 tuntia vuorokaudessa. Jjimjilbangissa vierailleva voi nauttia rentouttavista kylmistä ja kuumista kylvyistä, saunoista sekä viettää yön edulliseen hintaan.

Hintataso liikkuu yleensä noin kymmenessä eurossa. Jjimjilbangit ovat suosittu pakokeino arjesta korealaisille perheille, pariskunnille ja ystävyksille. Jjimjilbangeissa on useita eri teemoin sisustettuja saunoja, joissa voi rentoutua, hikoilla ja nukkua. (Sleep, Eat, and Bathe - Experience a Jjimjilbang in Seoul.)

Jjimjilbangeissa on myös paljon viihdeominaisuuksia, kuten esimerkiksi kuntosaleja, karaokehuoneita, ravintoloita ja tietokonehuoneita. Siisteydestään ja halvasta hintatasostaan johtuen jjimjilbangingit ovat tulleet tutuiksi myös matkailijoiden keskuudessa. Jjimjilbang on hyvä ja halpa paikka rentoutua ja viettää yö raskaan kaupungin tutkimisen jälkeen. (Sleep, Eat, and Bathe - Experience a Jjimjilbang in Seoul)

Ollessani vaihto-opiskelija Chung-Ang yliopistossa Etelä-Koreassa vuonna 2013 Jjimjilbangit tulivat minulle hyvin tutuiksi. Koulun päätyttyä elin viikon Seoulissa eri jjimjilbangeissa yöpyen. Päivisin elin normaalia kaupunki elämää ja yöt vietin jjimjilbangeissa. Jjimjilbangeissa asuminen oli halpa ja sopiva vaihtoehto tilanteeseeni. Yleensä alle kymmenellä eurolla jjimjilbangissa sai viettää vuorokauden. Osa jjimjilbangeista tarjoaa asiakkailleen myös matkatavarasäilytystä ja näin ollen jjimjilbangit ovat etenkin reppureissaajille varteenotettava ja halpa vaihtoehto.

Pääsymaksuun sisältyy lokero kengille, lukittava säilytyskaappi omille tavaroille sekä kylpylässä käytettävät yrityksen antamat vaatteet. Jjimjilbangeihin ei tarvitse varsinaisesti viedä mitään mukanaan, sillä niistä löytyy kaikki mitä elämiseen tarvitsee. Jjimjilbangeista saa ostettua muun muassa ruokaa ja kauneudenhoitotuotteita. Eri lämpöasteisia kylpyaltaita ja saunoja Jjimjilbangeissa on yleensä useita, jopa enemmän mitä jaksaa käydä läpi. Saunat ovat elementeiltaan erilaisia ja ne yllättivät minut usein hienoudellaan. Ametisti-, savi-, kivi-, suola- ja jääsaunoissa (Kuva 16.) vieraileminen oli enemmän mitä olin osannut odottaa. Osassa Jjimjilbangeissa oli naisille ja miehille erilliset nukkumatilat, mutta yhteiseen käyttöön tarkoitettut nukkumistilat olivat selvästi suositumpia. Jjimjilbang kulttuuriin kuuluu nukkua lattialla ja peittoja tai tyynyjä ei yleensä ole. Joskus nukkumatilojen lattialla oli karheasta materiaalista, ikäänkuin bambusta, punottuja mattoja tai muuta pehmustetta. Jjimjilbangeissa oli yleensä saatavilla niskatukia, jotka olivat vaahtomuovista tai puusta tehty neliö.

KUVA 16. Korealainen jääsauna (Linnakoski 2013-07-18.)

Asiakaskunta jjimjilbangissa on hyvin eri-ikäistä. Hofsteden kansallisten kulttuurien ulottuvuuksien mukaan Etelä-Korea luokitellaan Kiinan tapaan kollektiiviseksi kulttuuriksi (What about South Korea?). Etelä-Koreassa nuoret asuvat vanhempiansa kanssa pitkälle aikuisikään ja näin ollen nuoret pariskunnat pakenevat jjimjilbangeihin vanhempiansa tarkkailevia katseita. Viikonloppuisin jjimjilbangeissa on usein hyvin täyttä ja siellä tulee vastaan lapsiperheitäkin. Aamuyöllä juhlinnan päätteeksi monet korealaiset ilmestyvät jjimjilbangeihin nukkumaan humalaansa pois ennen kotiin palaamista.

Etelä-Korea on yksi epävarmuutta heikoimmin sietävistä maista maailmassa. Tästä syystä tarve säännöille, kiireänä olemiselle, lujasti työskentelemiselle ja täsmällisyydelle on korealaisille normaalia. Korealaiset eivät aseta yleensä paljon painoarvoa vapaa-ajelle tai pyri tyydyttämään mielihalujaan. (What about South Korea?.) Koreassa vuonna 2013 ollessani havaitsin, että korealaisilla oli palava sisäinen tarve olla kiireisiä ja opiskella sekä työskennellä paljon. Vapaa-ajasta nauttimisen sijaan työt menevät korealaisilla normaalisti etusijalle. Välillä korealaisten pitää kuitenkin paeta arkea ja siihen ratkaisuna toimii usein jjimjilbang. Koreassa ollessani tutustuin huonetoverini kautta iältään hieman vanhempaan korealaiseen liikemieheen. Hän vei minut kaksi kertaa jjimjilbangiin saunomaan ja kylpemään pitkän kaavan mukaan. Korealaisen ehdotusta mennä jjimjilbangiin ei kannata pitää outona, sillä se on korealaisille normaali paikka viettää aikaa ja keskustella jopa liikeasioista. Korealainen liikemies kertoi minulle käyvänsä jjimjilbangissa rentoutumassa yleensä noin kerran viikossa, vaikka elämä olisikin muutoin kiireellistä. Joskus jjimjilbangiin voidaan mennä jopa tekemään liikeneuvotteluja. Jjimjilbangissa käyminen on hyväksi keholle sekä mielelle. Suomalaisena naisena ajattelin olevani kova saunomaan, mutta tämä tapaamani korealainen herrasmies päihitti minut kyllä menen tullen!

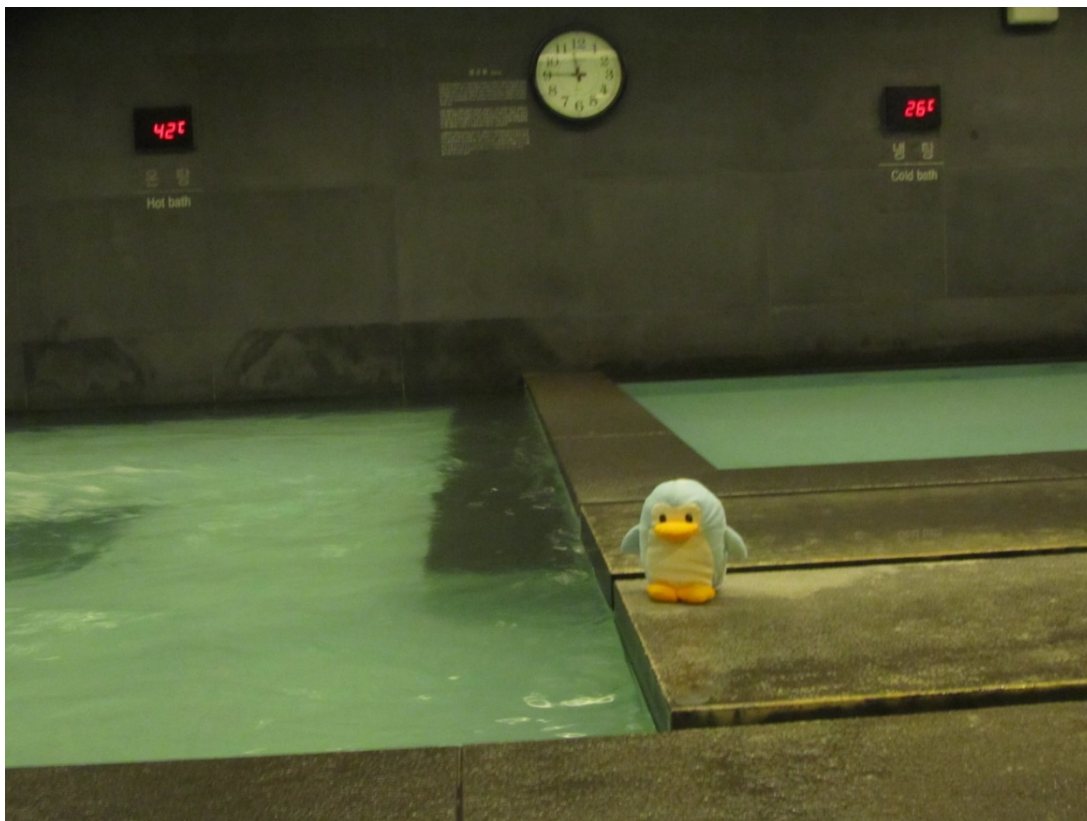
Ensimmäinen vierailuni jjimjilbangissa ei sujunut aivan mallin mukaisesti. Menimme huonetoverini kanssa tapaamaan aiemmin mainitsemaani korealaista liikemiestä jjimjilbangiin. Olimme kummastuneita paikkavalinnasta, mutta ensi hämmennyksen jälkeen testasimme jo innoissamme ystäväni

kanssa erilaisia kylpyjä ja saunoja. Pian korealainen liikemies jo soittikin odottavansa meitä uloskäynnillä. Onnellisina kokemuksesta suuntasimme yhdessä ilalliselle. Vasta seuraavalla jjimjilbang vierailullani samaisen korealaisen liikemiehen kanssa tajusin, että olimme viimeksi ystäväni kanssa nähneet jjimjilbangeista vain pintaraapaisun. Kuumassa kylvyssä makoillessani tuli henkilökuntaan kuuluva nainen tuputtamaan minulle matkapuhelinta, jonka toisessa päässä oli tuntemani korealainen liikemies, joka kyseli josko jo kohta tulisin yhteisiin tiloihin. "Ai mihin yhteisiin tiloihin?" Naisen minut yhteisiin tiloihin opastettua oli tuntemani häpeä sanoinkuvailematonta. Korealainen liikemies oli kuulemma aiemminkin kerralla odottanut meitä yhteisiin tiloihin, missä kaikki erilaiset saunat oikeasti sijaitsivat ja jossa olisimme voineet viettää aikaa yhdessä. Hän ei kuitenkaan kehdannut kysellä peräämme, sillä olimme tavanneet vastikään. Olimme aikaisemmalla vierailulla siis viettäneet kaiken ajan kylpytiloissa. Ääliöt ulkomailla..

KUVA 17. Korealainen sauna (Linnakoski 2013-07-18.)

Suomalaisille Jjimjilbang on hieno kokemus, sillä yleensä tykkäämme saunomisesta. Poikkeavaa on, että saunoja on lukuisia ja ne on sisustettu eritavoin ja saunoissa hikoillaan totutusta poiketen vaatteet päällä. Korealaisen liikemiehen minut jjimjilbangeihin tutustutettua huomasin hakeutuvani niihin ja suosittelvani niitä kavereilleni. Muutamat vaihto-opiskelija ystäväni näkivät alastomuuden ongelmana, joten he jäivät paitsi kylvyistä, jotka ovat ehdottomasti kokeilemisen arvoisia. He kuitenkin nauttivat saunomisesta ja ajanvietämisestä yhteisissä tiloissa. Yleistetyksi suomalaiset ovat sinut alastomuuden kanssa, joten ongelmia jjimjilbangeissa tuskin tulee. Tatuointeja katsellaan kuitenkin hämmentyneinä, sillä niitä ei yleensä korealaisilla paljoa näe.

KUVA 18. Seoulin lentokentällä yön voi viettää Jjimjilbangissa (Linnakoski 2013-06.)

Jjimjilbangista löytyy kylpyjä useisiin eri makuihin. Lämpöasteet ja altaiden materiaalit vaihtelevat kylvyittäin ja jjimjilbangista riippuen. Seoulin lentokentältä löytyy pelkistetty jjimjilbang, jossa voi rentoutua ja viettää yön ennen lentoa. Osasta jjimjilbangeista löytyi myös upeita ulkoilma-kylpyjä. Kylpyosastot ovat naisille ja miehille erilliset. Kylpyjen läheisyydessä on yleensä tarjoilla erilaisia vartalohoittoja ja hierontaa. Kauneudenhoitotuotteet ovat koreassa arvostettuja ja korkea laatuista. Halluy ilmiö on vaikuttanut voimakkaasti korealaisten kauneusihanteisiin ja se on lisännyt esimerkiksi plastiikkakirurgian suosiota Etelä-Koreassa. Kauneudenhoito tuotteilta ja palveluilta ei voi välttyä Etelä-Koreassa ja niiltä voi odottaa paljon, kuin myös jjimjilbangeissa tarjotuilta palveluilta. Kylpytiloista löytyy myös perinteiset suihkut, joilla voi peseytyä kylpemisen päätteeksi.

Heikkouniselle Jjimjilbang ei ole välttämättä oikea paikka. Kuorsaus saattaa olla kovaa ja herääminen öisin toisten jalkojen potkaisuun tai liikehdintään on tavanomaista varsinkin viikonlopuisin ja jjimjilbangin muutoin täynnä ollessa. Riippui täysin ajankohdasta ja tuurista, että miten täyttä Jjimjilbangissa oli. Omat unenlahjani ovat varsin hyvät, joten ongelmia nukkumisen suhteen ei koitunut usein. Myönnän kuitenkin heränneeni muutamaan otteeseen voimakkaaseen kuorsaukseen ja tuntemattoman ihmisen käden tai jalan iskuihin.

7.4.1 Ohjeet jjimjilbang vierailuun

Saapuminen jjimjilbangiin

Jjimjilbangit ovat yleensä auki ympäri vuorokauden. Kahdeksan jälkeen illalla kannattaa kuitenkin varautua maksaamaan hieman enemmän kuin päivällä. Jjimjilbang vierailu maksaa yleensä noin kymmenen euroa. Vastaanottoon vierailusta maksamisen jälkeen saa avaimen kenkälokeroa varten ja vaatteet, joita jjimjilbang vierailun aikana tulee käyttää. Ensimmäisenä vastassa on useita rivistöjä säilytyslokeroita kengille. Kenkien säilytyslokeroon jättämisen jälkeen tilalle saa avaimen lukittavaa säilytyskaappia varten, johon voi jättää vaatteet ja muun omaisuuden. (Sleep, Eat, and Bathe - Experience a Jjimjilbang in Seoul.) Kylpylästä riippuen avain voi olla monikäyttöinen ja sillä voi myös maksaa ravintoloissa ja kaupoissa, jolloin vierailun aikana ei tarvitse vaivautua säilytyslokerolle hakemaan rahaa. Kylpylästä poistuessa vastaanottoon maksetaan avainrannekkeen osoittaman summan mukaisesti vierailun aikana mahdollisesti kulutetuista lisäpalveluista.

Nauti kylvyistä

Pukuhuoneesta löytyy säilytyskaapit avaimen osoittaman numeron mukaisesti. Riisuduttua on hyvä aika käydä nauttimassa erilaisista kylvyistä kylpytiloissa. Kylpemisen jälkeen on aika vaihtautua kylvastaanotosta annettuihin vaatteisiin. Vaatteina toimivat yleensä t-paita ja shortsit. (Sleep, Eat, and Bathe - Experience a Jjimjilbang in Seoul.)

Yhteiset tilat

Pukeuduttuasi asianmukaisesti, voit mennä yhteisiin tiloihin, joihin molempien sukupuolien edustajat pääsevät. Halutessasi sulautua korealaisen joukkoon voit taiteilla korealaisista draamasarjoista tutun söpön yang mori pyyhehatun (KUVA 20.), joka taitellaan kädenkäänteessä keskikokoisesta pyyhkeestä. (KUVA 19.).

양머리 / Yang Mori

Vaihe yksi: Taita kolmasosa pyyhkeestä keskelle

Vaihe kaksi: Taita ylös jäänyt kolmasosa keskelle

Vaihe kolme: Kääri pyyhekaistaleen molempia päitäjä muutamaan otteeseen, samaan tapaan kuin rullaisit farkkujen lahkeita

Asettele päähän!

KUVA 19. Näin taittelet korealaisen Yang Mori kylpyhatun (Linnakoski 2015-04-28.)

KUVA 20. Yang mori kylpyhattu (Linnakoski 2015-04-06.)

Yleisissä tiloissa voit nauttia eri teemoin ja lämpöastein varustelluista saunoista sekä katsoa televisiota tai vain levätä (Sleep, Eat, and Bathe - Experience a Jjimjilbang in Seoul). Yleisistä tiloista löytyy kauppoja ja ravintoloita, joista voi ostaa aterioita, pientä naposteltavaa sekä virvoitusjuomia. Valikoima ei yleensä ole kovin laaja, mutta tarjoilla on yksinkertaista ja yleensä suhteellisen halpaa korealaisista ruokaa. Jjimjilbangin kuuluisat kananmunat, jotka on kypsytetty hiljalleen saunassa, ovat kokeilemisen arvoisia (Kantor 2014).

Jjimjilbang huoneet

Jjimjilbangissa on useita erilaisia saunahuoneita vaihtelevin teemoin ja lämpöastein. Huoneiden lämpötilat vaihtelevat noin 60 asteesta 100 asteeseen. Saunan lämpötilan voi tarkistaa ennen sisälle menemistä saunan ulkopuolelta. Yleensä Jjimjilbangeissa on myös jäähuone, joka on hyvä paikka vilvoitella saunomisen ohella. (Sleep, Eat, and Bathe - Experience a Jjimjilbang in Seoul.)

Lisäpalvelut

Jjimjilbangista riippuen saatavilla lisämaksusta on erilaisia lisäpalveluja, kuten kuntosali, elokuva-huone, karaokehuone ja tietokonehuone.

Poistuminen

Uusien seikkailujen kutsuessa on aika vaihtaa omat vaatteet päälle ja suunnata kohti uloskäyntiä ja vastaanottoa. Tässä vaiheessa avainrannekkeella mahdollisesti käytetyistä palveluista maksetaan vastaanottoon avainrannekkeen osoittama summa.

Yksi suosituimmista jjimjilbangeista Seoulissa on Yongsan Dragon Hill Spa. (KUVA 21.) Dragon Hill Spa sijaitsee noin minuutin kävelymatkan päässä metrolinjan 1 pysäkiltä Yongsan Station. Jjimjilbangiin tulevan kannattaa valita uloskäynti numero 1.

KUVA 21. Suositun Dragonhill Span sisäänkäynti Seoulissa (Linnakoski 2013-05-24.)

KYLPYLÄKULTTUURI ETELÄ-KOREASSA. OHJEET MATKAILIJALLE JJIMJILBANG VIERAILUA VARTEN

Ympäri vuorokauden palvelevat korealaiset kylpylät eli jjimjilbangit toimivat oivallisena paikana tutustua maan kulttuuriin sekä rentoutua pitkän päivän päätteeksi. Seikkailunhaluisille matkailijoille jjimjilbangit toimivat myös vartenotettavana majoitusvaihtoehtona.

Jjimjilbangissa voi nauttia rentouttavista kylvyistä, erilaisista saunoista sekä viettää yön edulliseen hintaan. Vierailua varten ei tarvitse varustautua erikseen, sillä Jjimjilbangista löytyy kaikki mitä elämiin tarvitsee. Halutessaan mukaan voi ottaa omat hiusten-, hampaiden ja kauneudenhoitotuotteet. Paikallisille jjimjilbangit ovat suosittu pakokeino arjesta ja niissä näkeekin asiakaskuntaa perheistä nuoriin pariskuntiin. Korealaisille jjimjilbang ei ole vain kylpylä, vaan suosittu ajanviettopaikka.

Saapuminen jjimjilbangiin

Yleensä ympäri vuorokauden palveleviin jjimjilbangeihin pääsee sisään noin kymmenellä eurolla. Kello kahdeksan jälkeen illalla kannattaa kuitenkin varautua maksamaan hieman enemmän kuin päivällä. Vastaanoton ja vierailusta maksamisen jälkeen ensimmäisenä vastassa ovat säilytyslokerot kengille, jotka toimivat annetun avaimen tai koodin avulla. Kenkien säilytyslokeroon jättämisen jälkeen tilalle saa uuden avaimen pukeutumistiloissa sijaitsevaan lukittavaan säilytyskaappiin, johon voi jättää vaatteet ja muun omaisuuden.

Vaatteina jjimjilbangissa toimivat yleensä t-paita ja shortsit, jotka luovutetaan asiakkaille pääsymaksun yhteydessä. Varsinkin uusimmissa jjimjilbangeissa käytetään avainrannekkeita, joilla pystyy kuitaamaan vierailun aikana käytetyt lisäpalvelut. Kulutetuista lisäpalveluista maksetaan lähdön yhteydessä rannekkeen osoittama summa, joten rahaa ei tarvitse kuljettaa mukana vierailun aikana.

Jjimjilbangeissa on miehille ja naisille erilliset pukeutumis- ja kylpemistilat sekä yhteinen tila, johon molempien sukupuolien edustajat ovat tervetulleita. Seoulin alueelta löytyy myös jjimjilbangeja, jotka ovat kokonaisuudessaan tarkoitettu vain tietyn sukupuolen edustajille.

Jjimjilbangit ovat etenkin reppureissaajille vartenotettava ja halpa majoitusvaihtoehto. Matkatavarasäilytyksestä kannattaa tiedustella aulasta, sillä usein suurimmat matkatavarat saa säilytykseen erilliseen huoneeseen vastaanottoon.

Kylve ja valmistaudu

Pukuhuoneesta löytyy säilytyslokeron avaimen tai avainrannekkeen osoittaman numeron mukaisesti. Riisuutumisen jälkeen on hyvä tilaisuus nauttia jjimjilbangin erilaisista ja eriasteisista kehoa hellivistä kylvyistä. Kylpytiloissa on lisämaksusta tarjolla erilaisia hoitoja, hierontaa ja kauneudenhoitotuotteita.

Tapaa ystäviä, nauti lämpöhuoneista ja ruokaile

Kylpemisen ja suihkun jälkeen on tapana pukeutua vastaanotosta annettuihin vaatteisiin ja suunnata kohti yleisiä tiloja, joihin molempien sukupuolten edustajat pääsevät. Halutessaan sulautua paremmin paikallisten joukkoon voi taiteilla korealaisissa draamasarjoissa usein esiintyvän ”lammashatun” (Yang Morin), joka taitellaan kädenkäänteessä jjimjilbangiin saapumisen yhteydessä annetusta keskikokoisesta pyyhkeestä.

Yleisissä tiloissa voi nauttia eri teemoin ja lämpöastein varustelluista saunoista, viettää aikaa yhdessä, katsoa televisiota ja nukkua. Lisämaksua vastaan jjimjilbangeissa on saatavilla erilaisia palveluja, kuten kuntosali, elokuva-, karaoke- ja tietokonehuoneita. Lisäksi yleisistä tiloista löytyy kauppoja ja ravintoloita, joista voi ostaa aterioita, pientä naposteltavaa sekä virvoitusjuomia. Ravintoloissa tarjoilla on yksinkertaista ja suhteellisen halpaa korealaista ruokaa.

Useimmista jjimjilbangeista löytyy erilliset miehille ja naisille tarkoitetut nukkumatilat, mutta molempien sukupuolien edustajat voivat myös nukkua yhdessä myös yhteisissä tiloissa tai halutessaan jopa saunoissa. Nukkuminen tapahtuu lattialla, minkä vuoksi herkkäuniselle jjimjilbang ei ole välttämättä varteenotettava vaihtoehto. Liik ehdintää ja ääniä esiintyy läpi yön ja huonolla onnella voi saada jopa iskun naamaansa unissaan pyörivältä nukkumatoverilta. Viikonloppuisin jjimjilbangit ovat suosittua ajanvietettä, minkä vuoksi nukkumatilaa ei välttämättä aina ole liiaksi.

Lämpöhuoneet

Eri elementein ja asteiset varustellut lämpöhuoneet, eli saunat, ovat etenkin suomalaisen näkökulmasta yksi jjimjilbangin parhaita puolia. Suomalaisista saunoista poiketen näissä saunoissa kuitenkin hikoillaan vaatteet päällä lattialla istuen tai maaten. Huoneiden lämpötilat vaihtelevat noin 45 asteesta jopa yli 100 asteeseen. Lämpötilan voi tarkistaa saunan ulkopuolelta. Lämpöhuoneiden ovien takaa paljastuu muun muassa suola-, savi-, kivi- ja ametistihuoneita. Huoneiden ulkoasuun on kiinnitetty erityistä huomiota ja ne ovat huoliteltuja ja kauniita. Pyramidin yleisissä tiloissaan kohdatessaan on todennäköisesti löytänyt yhden jjimjilbangin useista lämpöhuoneista. Yleensä Jjimjilbangeista löytyy myös jäähuone, joka on hyvä paikka vilvoitella saunomisen ohella.

Poistuminen

Havahduttuasi siihen, että on aika lähteä kohti uusia seikkailuja, voit vaihtaa omat vaatteesi ja suunnata kohti uloskäyntiä. Avainrannekkeelle mahdollisesti kuitatuista lisäpalveluista maksetaan poistumisen yhteydessä rannekkeen osoittama summa vastaanottoon.

Korealaisia kylpylöitä Seoulin alueella

Jjimjilbangeja löytyy Seoulin alueelta lukemattomia. Erityisesti Yongsan Dragon Hill Spa ja Siloam Sauna ovat tunnettuja jjimjilbangeja matkailijoiden keskuudessa.

Yongsan Dragon Hill Spa sijaitsee noin minuutin kävelyetäisyydellä metrolinjan 1 pysäkiltä Yongsan Station. Valitse uloskäynti numero 1.

Osoite: Dragon Hill Spa & Resort, 40-712, Hangangno 3-ga, Yongsan-gu, Seoul

Internet-sivusto: <http://www.dragonhillspa.co.kr/en/>

Avoinna: 24h

Siloam Sauna sijaitsee Seoul Stationin läheisyydessä. Siloam Saunalta on hyvät yhteydet lentokentälle. Siloam Saunalle on metrolinjalta numero 1 ja 4 pysäkiltä Seoul Station noin viiden minuutin kävelymatka. Valitse uloskäynti numero 1. Metrolinjojen 2 ja 5 metropysäkiltä Chungjeongro Station on Siloam Saunalle myös viiden minuutin kävelymatka. Valitse uloskäynti 5.

Osoite: Jungnim-Ro, Jung-gu, Seoul Metropolitan Government 49

Internet-sivusto: <http://www.silloamsauna.com/>

Avoinna: 24h

8 POHDINTA

Kulttuureista riittäisi opiskeltavaa enemmän kuin elämässä siihen on annettu aikaa. Hofsteden kansallisten kulttuurien ulottuvuudet kuvastavat mielestäni hyvin sitä, että kulttuurit ovat ja tulevat olemaan erilaisia. Kulttuurien eroavaisuuksia tiedostamalla sekä yhteiskuntien että yksilöiden toimintaa voidaan perustella ja ymmärtää paremmin. Hofsteden vuosina 1967 – 1973 tehty IBM-tutkimus on suhteellisen vanha ja joissakin lähteissä tutkimuksen paikkansa pitävyyttä globalisoituneessa maailmassa on kyseenalaistettu. Kulttuurit muuttuvat globalisaation tuloksena, mutta muutos vie paljon aikaa.

Opinnäytetyön kautta perehdyin kiinalaiseen kulttuuriin ennen Pekingiin menemistä. Olin ollut Kiinassa aikaisemminkin, minkä vuoksi kulttuurista oli muodostunut minulle jo ennestään käsitys. Teoriaa lukiessani mietin, että jos jo ennen ensimmäistä pidempää Kiinan matkaani olisin tiedostanut kulttuuriset erot paremmin, olisinko välttynyt kohtaamiltani kiusallisilta tilanteilta? Todennäköisesti en, sillä niiltä en välttynyt täysin toisellakaan Kiinan matkallani. Tiedostin kuitenkin mahdolliset riskitilanteet ja voin rehellisesti sanoa välttäneeni ainakin muutaman yhteentörmäyksen. Osasin olla varovaisempi ja pystyin ennakoimaan ja perustelemaan toisen kulttuurin edustajan tekemiä valintoja oppimani teorian pohjalta. Perustellessani itselleni tiettyjen asioiden johtuvan kulttuurisista eroista, en suhtautunut niihin liian henkilökohtaisesti. Tarvitseeko kaikkea aina kuitenkaan pystyä perustelemaan järkevästi? Liiallinen asioiden tulkitseminen voi johtaa helposti vääränlaisiin käytösmalleihin ja olettamuksiin. Yksilöt ovat erilaisia ja yleistäminen on lähes mahdotonta. Lisäksi toisen kulttuurin oikeellinen ymmärtäminen vaatii mielestäni paljon aikaa. Vietettyäni yksitoista kuukautta Kiinassa voin sanoa oppineeni kulttuurista paljon, mutta kuitenkin niin vähän. Ihmiset antavat paljon anteeksi ja niin kauan kun toiminnallaan ei loukkaa ketään tai saata itseään vaikeuksiin on mielestäni kaikki paremmin kuin hyvin. Tietyissä tilanteissa, kuten liikeneuvotteluissa kantapään kautta oppiminen ei kuitenkaan liene se viisain mahdollinen idea.

Opinnäytetyö on koottu Rantapallo matkailumedialle kirjoitettujen artikkelien ympärille. Artikkelien tarkoituksena on antaa hyödyllistä tietoa Kiinaan ja Etelä-Koreaan matkustaville. Artikkelien suhteen onnistuin hyvin ja niillä on tarjottavaa Kiinaan ja Etelä-Koreaan matkustaville. Sain rakentavaa ja positiivista palautetta toimeksiantajaltani. Saatu rakentava palaute koski väliotsikoiden ja numeroinnin lisäämistä liikematkailijan kulttuuriopas Kiinaan artikkeleihin sekä artikkelissa olleiden ranskalaisten viivojen avaamista tekstimuotoon. Lisäksi muokkasin artikkeleita varten ottamiani kuvia ja muutin ne tiedostokooltaan sopiviksi. Mitään muita muutoksia artikkeleihin ei tullut. Toimeksiantajalle tuotetut artikkelit ja niiden ammattimaisuus oli opinnäytetyön osuus, josta halusin suoriutua erityisen hyvin.

Tekniikka ja aikataulusuunnittelu aiheuttivat ongelmia opinnäytetyöprosessin aikana. Teknilliset asiat, kuten esimerkiksi kuvien muokkaus, veivät paljon enemmän aikaa kuin olin kuvitellut. Lisäksi artikkeleiden toimittaminen toimeksiantajalle verkkoteitse ei ollut yksikertaista, sillä artikkelit katosivat useaan otteeseen sähköpostitse. Ulkomaille suuntautuneet matkat viivästyttivät opinnäytetyön valmistumista lähes vuodella. Olen kuitenkin iloinen, että otin kaikki tarjotut mahdollisuudet vastaan opinnäytetyön

valmistumisen lykkääntymisestä huolimatta. Toimeksiantaja ymmärsi tilanteeni hyvin ja pidin toimeksiantajan ajan tasalla opinnäytetyöni etenemisestä.

Kriittisesti sanottuna kuvailisin opinnäytetyötäni hieman pirstaleiseksi. Artikkelien aiheita valitessani olisin voinut valita aiheet tarkemmin ja suunnitella enemmän. Esimerkiksi Etelä-Korean osuus opinnäytetyössä jää hieman irtonaiseksi. Opinnäytetyn kokonaiskuvan kannalta pelkästään Kiinaa koskevien artikkeliaiheiden valitseminen olisi ollut toimivampaa. Työn selkeämpi rajaaminen olisi myös mahdollistanut yksityiskohtaisemmin esimerkiksi Kiinan kulttuuriin perehtymisen. Opinnäytetyössä olisin voinut perehtyä tarkemmin matkailun antropologiaan, eri matkailijatyyppeihin sekä Etelä-Korean ja Suomen kulttuurieroihin. Yksilön omat motiivit vaikuttavat siihen, minkälaista tietoutta kulttuurista etukäteen tarvitaan ja tavoitellaan. Esimerkiksi lomamatkailija ei välttämättä halua saada tietoa vieraillemastaan kulttuurista etukäteen, vaan on valmis tekemään itsestään tiedostamattaan jopa ”ääliön”. Kulttuurimatkailija taas haluaa nimenomaan oppia kulttuurista ja tavoitella elämyksiä sitä kautta. Liikematkailija tarvitsee tietoa kulttuurista päästäkseen haluttuun tulokseen ja pystyäkseen neuvottelemaan tehokkaasti. Teoriaa lisättäessä opinnäytetyöstä olisi tullut liian laaja ja opinnäytetyön päätuotokseen, eli artikkelipakettiin, teorian lisääminen ei olisi vaikuttanut merkittävästi.

Yksilötasolla opin ehdottomasti eniten. Kiinan matkallani vuonna 2014 huomasin keskittyväni työhöni täysin ja jätin opinnäytetyön työstämisen taka-alalle. Tätä en kuitenkaan kadu, sillä kaikki Kiinassa oppimani menee omalla arvoasteikollani opinnäytetyön edelle. Opinnäytetyö herätti paljon ajatuksia ja sai minut suhtautumaan ja kiinnostumaan Suomesta uudella tavalla. Aloin kiinnostua enemmän omista lähtökohdistani ja arvoistani sekä siitä mihin ne perustuvat. Pystyäkseen ymmärtämään toisia kulttuureja, on ymmärrettävä omaansa.

Rantapallo matkailumeditaalille kirjoitetut artikkelit lisäävät lukijoiden tietämystä toisista kulttuureista. Kulttuurista tietämätön voi saada kattavampia kokemuksia artikkeleista rohkaistuttuaan ja opittuaan tai välttyä mahdollisilta vastoinkäymisiltä. Artikkelien aihepiirit tarjoaisivat mahdollisuuksia esimerkiksi kiinalaisten teiden ja korealaisten saunojen sekä kylpyjen terveysvaikutusten tutkimiseen.

KUALÄÄHTEET

KANSIKUVA. Tie itään. LINNAKOSKI, Noora 2014. [Skannattu piirustus]. Sijainti: Keitelelohja: Tekijän piirustuslehtiö

KUVA 1. Shanghai Yuyuan Garden. LINNAKOSKI, Noora 2015-02-23. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 2. Longjin ja Biluochun vihreä tee poikkeavat toisistaan maultaan ja ulkonäöltään. LINNAKOSKI, Noora 2014-12-10. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 3. Pheony hydragea kukkaisteen ja tie guanyin oolong teen oikeaoppinen tarjoilu. LINNAKOSKI, Noora 2014-12-10. [Digikuva] Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 4. Tunnelman luomiseksi kiinalaisessa teeseremoniassa käytetään kauniita esineitä ja teen valmistusvälineitä [Digikuva]. LINNAKOSKI, Noora 2014-12-10. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 5. Kiinalaisia teenvalmistustarvikkeita. LINNAKOSKI, Noora 2014-12-10. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 6. LINNAKOSKI, Noora 2014-12-07. Maliandao teekadun valikoima on monipuolinen [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 7. LINNAKOSKI, Noora 2014-12-07. Puer Teekakku [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 8. Onnen rahan antaminen punaisissa kirjekuorissa on kiinalainen uuden vuoden perinne. LINNAKOSKI, Noora 2015-04-21. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 9. Epäonnistunut huo guo kokeilu. LINNAKOSKI, Noora 2012-04-18. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 10. Baozi. LINNAKOSKI, Noora 2013-09-06. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 11. Jian bing. LINNAKOSKI, Noora 2015-02-23. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 12. Tervetuloa Wangfujin snack streetille! LINNAKOSKI, Noora 2014-11-16. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 13. Wangfujing kadun valikoimaa. LINNAKOSKI, Noora 2014-11-16. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 14. Iltaisin Donghuamen täyttyy seikkailunhaluisista herkuttelijoista. LINNAKOSKI, Noora 2014-11-16. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 15. Donghuamen night market tarjoaa herkkuja rohkeille. LINNAKOSKI, Noora 2014-11-16. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 16. Korealainen jääsauna. LINNAKOSKI, Noora 2013-07-18. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 17. Korealainen sauna. LINNAKOSKI, Noora 2013-07-18. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 18. Seoulin lentokentällä yön voi viettää Jjimjilbangissa. LINNAKOSKI, Noora 2013-06. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 19. Näin taittelet korealaisen Yang Mori kylpyhatun. LINNAKOSKI, Noora 2015-04-28. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 20. Yang Mori kylpyhattu. LINNAKOSKI, Noora 2015-04-06. [Digikuva]. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

KUVA 21. Suositun Dragonhill Span sisäänkäynti Seoullissa. [Digikuva]. LINNAKOSKI, Noora 2013-05-24. Kuva albumi [Yksityinen kokoelma] Sijainti: Keitelelohja: Tekijän sähköiset kokoelmat.

LÄHTEET

ABOUT CET ACADEMIC PROGRAMS 2014. CET Academic Programs. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2015-04-20.] Saatavissa: <http://cetacademicprograms.com/about-cet/>

BEECH, Hannah 2014. Is a Suspended Death Sentence Enough for a Chinese 'Gutter Oil' Dealer? TIME. TIME's East Asia Correspondent and China Bureau Chief. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2015-04-20.] Saatavissa: <http://world.time.com/2014/01/08/is-a-suspended-death-sentence-enough-for-a-chinese-gutter-oil-dealer/>

BURNS, Georgette Leah. Anthropology and Tourism: Past Contributions and Future Theoretical Challenges. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2014-09-26.] Saatavissa: http://www98.griffith.edu.au/dspace/bitstream/handle/10072/5300/anthropology_tourism_?sequence=1

CET ACADEMIC PROGRAMS 2011. CET Chinese Studies: Final Cut-Street Food Documentary. [YouTube-video]. [Viitattu 2015-04-20.] Saatavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=Gm7qaYp4o3Y>

CHINESE TEA CUSTOMS 2001-2011. Chinese teas 101: Chinese teas, culture and customs. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2014-12-11.] Saatavissa: <http://chineseteas101.com/custom.php>

CHOW, Kit ja KRAMER, Ione 1990. All the Tea In China. China Books & Periodicals, Inc.: China. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2014-10-01.] Saatavissa: <http://books.google.fi/books?id=NT8J5qDjA-BIC&printsec=frontcover&dq=chinese+tea&hl=fi&sa=X&ei=8VQsVLnnMMHYy-wOooYDgBg&ved=0CDIQ6AEwAA#v=onepage&q=chinese%20tea&f=false>

CRICK, M 1989. Representations of International Tourism in the Social Sciences: Sun, Sex, Sights, Savings and Servility. *Annu. Rev. Anthropol.* 18: 307-44.

DONG, Lisa 2012. Tching. Legends on the origins of tea from China, Japan, and Korea. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2014-10-01.] Saatavissa: <http://www.tching.com/2012/03/legends-on-the-origins-of-tea-from-china-japan-and-korea/>

ERIKSEN, Thomas Hylland 2004. *Toista Maata? Johdatus Antropologiaan*. Helsinki: Gaudeamus.

FISHER, R., & URY, W 1981. *Getting to yes: Negotiating agreement without giving in*. Harmondsworth, Middlesex: Penguin.

GOODWIN, Lindsey. What is Pu`erh tea? About food 2014. Coffee/Tea expert. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2014-12-09.] Saatavissa: <http://coffeetea.about.com/od/typesoftea/a/Pu-Erh-Tea.htm>

GRÖNFORS, M. 2010. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I*. Jyväskylä: Ps-kustannus. 154 - 170.

GRÖNFORS, Martti 1982. Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät. WSOY: Helsinki.

HEIKKINEN, H.L.T 2010. Toimintatutkimus-- toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa J. Aaltola & R.Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: Ps-kustannus. 214 - 227.

HO, D. Y. F. 1978. The concept of man in Mao-TseTung`s thought. Psychiatry, 41, 391-402.

HO, D. Y. F. 1979. Psychological implications of collectivism: With Special reference to Chinese case and Maoist dialectics. In L. Eckensberger, W. J. Lonner, & Y.H. Poortinga (Eds.) Cross-cultural contributions to psychology (pp. 143-150). Lisse, Netherlands: Swets & Zeitlinger.

HOFSTEDE, Geert 2001. Culture`s consequences: Comparing, Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations. SAGE Publications, Inc; 2nd edition.

HOFSTEDE, Geert 1993. Kulttuurit ja organisaatiot, Mielen ohjelmointi. Helsinki: WSOY

HOW TO IDENTIFY THE DIFFERENCES BETWEEN RAW PUERH AND COOKED PUERH 2011. [Verkkopublication]. [Viitattu 2014-12-15.] Saatavissa: <http://teapleasure.blogspot.com/2011/01/how-to-identify-differences-between-raw.html>

HOW TO MAKE GREEN TEA BREWING SECRETS FAQ GUIDE 2006-2014. Amazing green tea. [Verkkopublication] [Viitattu 2014-12-07.] Saatavissa: <http://www.amazing-green-tea.com/make-green-tea.html#anchor9>

KANTOR, Jodi 2014. A Look at Korea`s Culture From the Bathhouse. The New York Times. [Verkkopublication] [Viitattu 2015-04-22.] Saatavissa: http://www.nytimes.com/2014/02/09/travel/a-look-at-koreas-culture-from-the-bathhouse.html?_r=0

KANG, Nae-Hui 2013. Hallyu: Characteristics and Success Points. Lehtori. Chung-Ang University. Etelä-Korea, Seoul. 15.3.2013 [Luento ja luentomateriaalit]

KOWALSKI, Kewin 2014. Crowne Plaza Hotels & Resorts. Vice President Crowne Plaza Brand. [Verkkopublication]. [Viitattu 2015-02-16.] Saatavissa: <http://www.ihgplc.com/files/presentations/071204/crowneplaza.pdf>

LEE, Angela 2015. 12 Chinese Street Foods You Should Try At Least Once. The Culture Trip. [Verkkopublication]. [Viitattu 2015-04-21.] Saatavissa: <http://theculturetrip.com/asia/china/articles/12-chinese-street-foods-you-should-try-at-least-once/>

MANTANGXIANG TEA GROUP 2014. Taulut. 4F of Beijing International Tea Center, Maliandao Rd, Xicheng District, Peking, Kiina.

- MEDIAKORTTI. Rantapallo.fi. [Verkkojulkaisu] [Viitattu 2014-10-02.] Saatavissa: <http://www.rantapallo.fi/mediakortti/mediakortti.php>
- MULDER, M 1977. The daily power game. Leiden, Netherlands: Martinus Nijhoff.
- NASH, D. 1995 Prospects for tourism study in anthropology. In The future of Anthropology: Its relevance in the contemporary world. A. Ahmed, A. & C. Shore, eds. Pp. 179-202. The Athlone Press: London.
- NATIONAL CULTURAL DIMENSIONS. Hofstede Centre. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-02.] Saatavissa: <http://geert-hofstede.com/national-culture.html>
- ORWELL, G 1945. Animal farm: A fairy story. London: Secker & Warburg.
- PEDERSEN, Paul 1995. The Five Stages of Culture Shock: Critical Incidences around the World. Greenwood Publishing Group. United States of America. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-25.] Saatavissa: <http://books.google.com/books?id=bgksySFDILQC&pg=PA1&dq=cultureshock&hl=fi&sa=X&ei=98lqVP2tNYiSyQTFwoGADQ&ved=0CDMQ6AEwAw#v=onepage&q=cultureshock&f=false>
- PIETARINEN, SEPPO 2010. Kiinalaiset liiketavat. Hämeenlinna: Talentum.
- RIVERS, W.H.R 1924. Social Organization. London: Kegan Paul.
- ROTARU, Carmen. 2013. The Traditional Chinese Tea Ceremony (Part I) - Rivertea Blog. Rivertea. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-12-11.] Saatavissa: <http://www.rivertea.com/blog/the-traditional-chinese-tea-ceremony-part-i/>
- SLEEP, EAT, AND BATHE - EXPERIENCE A JJIMJILBANG IN SEOUL. Visit Korea 2014. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-10-01.] Saatavissa: http://english.visitkorea.or.kr/enu/SI/SI_EN_3_6.jsp?cid=626600
- STREET FOOD. Oxford Dictionaries 2015. [Verkkojulkaisu] [Viitattu 2015-04-21.] Saatavissa: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/street-food>
- STROMA, Cole 2008. Tourism, Culture and Development; Hopes, Dreams and Realities in East Indonesia. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-22.] Saatavissa: <http://books.google.com/books?id=ahJ8PTyVwAAC&pg=PA17&dq=anthropology+of+tourism&hl=fi&sa=X&ei=MmFtVJyqG8agyAT07oLYCA&ved=0CDEQ6AEwAw#v=onepage&q=anthropology%20of%20tourism&f=false>
- STRONZA, Amanda 2001. Anthropology of Tourism: Forging New Ground for Ecotourism and Other

Alternatives. [Viitattu 2014-11-23.] [Verkkajulkaisu] Saatavissa: <http://csu.edu/cerc/researchreports/documents/ANTHROPOLOGYofTOURISMForgingNewGroundForEcotourism.pdfs>

THE HISTORY OF TEA. China.org. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2014-10-01.] Saatavissa: http://www.china.org.cn/learning_chinese/Chinese_tea/2011-07/15/content_22999489.htm

VILKKA, Hanna 2010. Toiminnallinen opinnäytetyö. VTT/ Sosiologi. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2014-10-03.] Saatavissa: http://vilkka.fi/hanna/Toiminnallinen_ont.pdf

WHAT ABOUT CHINA? The Hofstede Centre 2014. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2014-09-26] Saatavissa: <http://geert-hofstede.com/china.html>

WHAT ABOUT FINLAND? The Hofstede Centre 2014. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2014-09-26.] Saatavissa: <http://geert-hofstede.com/finland.html>

WHAT ABOUT SOUTH KOREA? The Hofstede Centre 2014. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2015-04-22.] Saatavissa: <http://geert-hofstede.com/south-korea.html>

WORLD TOURISM ORGANIZATION UNWTO. Understanding Tourism: Basic Glossary. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2014-12-20.] Saatavissa: <http://media.unwto.org/en/content/understanding-tourism-basic-glossary>

XU, Anita 2012. How to Drink Chinese Tea. CNN Travel. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2014-12-09.] Saatavissa: <http://travel.cnn.com/shanghai/eat/ireport/12-things-about-your-cha-local-tea-house-wont-tell-you-669772>

ZENG, Xuehui 2012. Chinese Business Culture. Shanghai Second Polytechnic University 24.4.2012. [Luentomateriaali]

ZENG, XUEHUI 2012. Chinese business culture II, III & IV. Lecture material 2012-4-24. Shanghai Second Polytechnic University. Shanghai. 2012-4-24